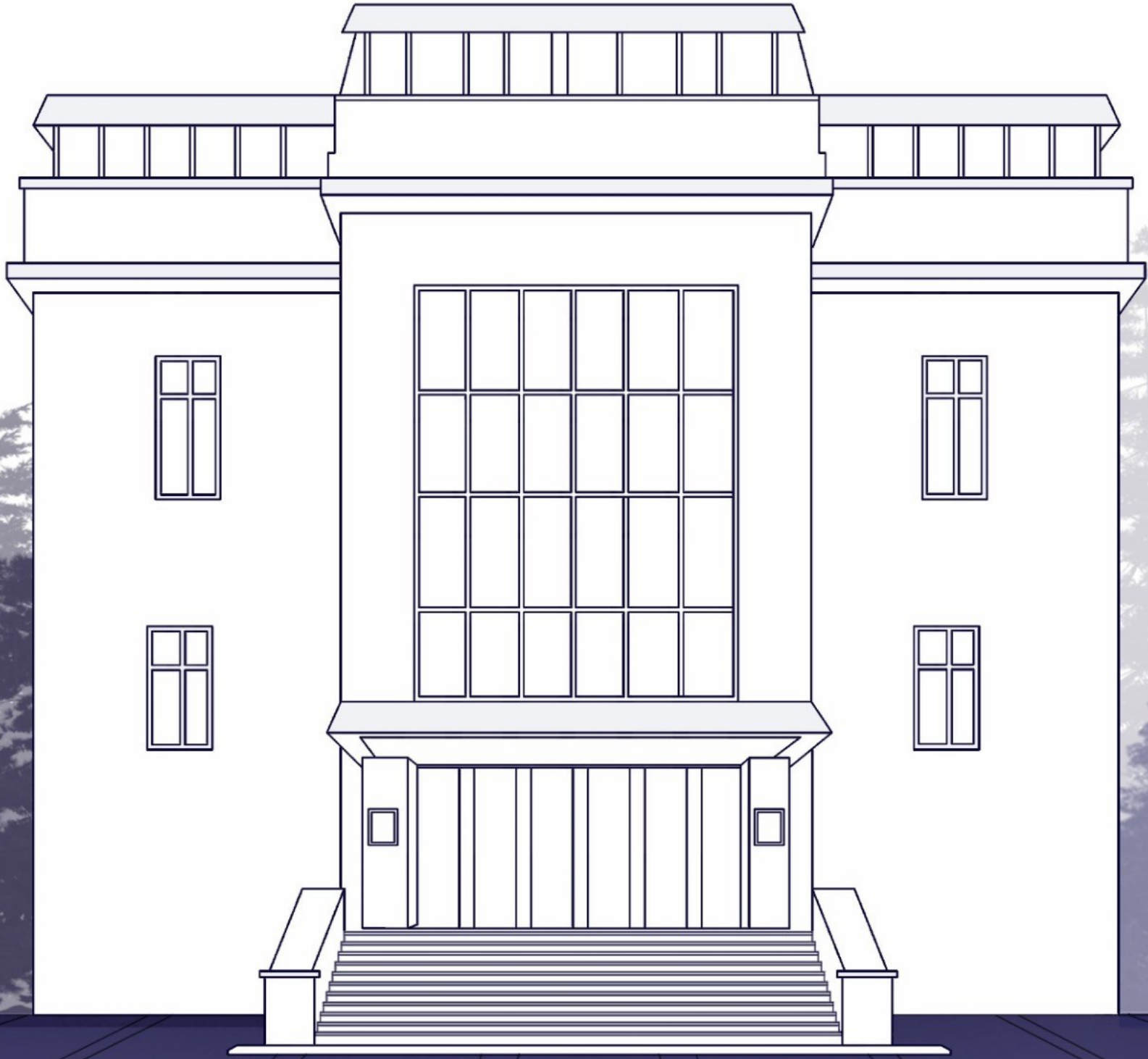

MİMARLIK TARİHİ ÇALIŞMALARI 1

7-8 MAYIS 2025

BİLDİRİ
ÖZETLERİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL, 2026

MİMARLIK TARİHİ ÇALIŞMALARI I

7-8 Mayıs 2025

Sempozyum Bildiri Özet Kitabı

Editörler

Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARİAN

Arş. Gör. Dr. Figen ÖZTÜRK AKAN

Arş. Gör. Dr. Gözde DEMİR MERZİ

Arş. Gör. Y. Mimar Ayşe Betül KÖKSAL

Arş. Gör. Y. Mimar Büşra TONBULOĞLU ALTUNDAĞ

Arş. Gör. Y. Mimar Esmâ YILMAZER

Kapak ve Grafik Tasarım

Arş. Gör. Y. Mimar Büşra TONBULOĞLU ALTUNDAĞ

Arş. Gör. Y. Mimar Esmâ YILMAZER

ISBN

Yayın Tarihi

2026

Basım Yeri

YTÜ, İstanbul

Bu kitapta yer alan bildiri özet metinlerinin bilimsel içeriği, özgünlüğü, kaynak kullanımı, görsel ve diğer materyallerin kullanımına ilişkin haklar ile metinlerde sunulan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğruluğundan bildiri yazarları sorumludur. Kitap editörleri ve yayıncı, bildirilerde yer alan görüş ve değerlendirmelerin sorumluluğunu üstlenmez.

2026 Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu kitabın tüm yayın hakları Yıldız Teknik Üniversitesi'ne aittir. Kaynak gösterilmeden kısmen veya tamamen çoğaltılamaz.

İletişim: Yıldız Teknik Üniversitesi • [<https://yildiz.edu.tr/>] •

ONUR KURULU

Prof. Dr. Eyüp DEBİK Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ahmet Göksel AĞARGÜN Yıldız Teknik Üniversitesi Yönetim Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Vatan KARAKAYA Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim-Öğretim Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Hüseyin YILMAZ Yıldız Teknik Üniversitesi Araştırma Planlama Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Sırma TURGUT Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Erkan AVLAR Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Başkanı

DÜZENLEME KURULU

Arş. Gör. Dr. Figen ÖZTÜRK AKAN
Arş. Gör. Dr. Gözde DEMİR MERZİ
Arş. Gör. Y. Mimar Ayşe Betül KÖKSAL
Arş. Gör. Y. Mimar Büşra TONBULOĞLU ALTUNDAĞ
Arş. Gör. Y. Mimar Esmâ YILMAZER

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARİAN (YTÜ)
Prof. Dr. Nur URFALIOĞLU (YTÜ)
Doç. Dr. Işıl ÇOKUĞRAŞ (YTÜ)
Doç. Dr. Zafer SAĞDIÇ (YTÜ)
Öğr. Gör. Dr. Mahmoud Zin ALABADIN (YTÜ)

	09.30-10.00 Sempozyum Kayıtları
--	---------------------------------

Açılış Konuşmaları	10.00-10.20 YTÜ Mimarlık Tarihi ve Kuramı Program Yürütücüsü Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARİAN 10.20-10.30 YTÜ Mimarlık Bölüm Başkan Yardımcısı Dr. Öğr. Üyesi Serhat ULUBAY 11.30-10.40 YTÜ Mimarlık Fakültesi Dekan V. Prof. Dr. Sırma TURGUT 10.40-10.50 YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Gülede ENGİN 10.50-11.00 YTÜ Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Göksel AĞARGÜN
--------------------	---

11.00-11.15 Kahve Arası
I. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nur. URFALIOĞLU	11.15-11.30 Y. Mim. Şena Uzan, Prof. Dr. Ayla Fatma Antel Sinemakansal Hafıza: Sinemada İkincil Dünya Alt-yaratımı 11.30-11.45 Mim. Sabiha Mümine Kalkan, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Türk Saray Mimarisinde Türk Kozmolojisi İzleri 11.45-12.00 Y. Mim. Zeynep Dağ, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Erken İslam Kaynaklarında Mimari Tanımlamalar 12.00-12.15 Arş. Gör. Mim. Esmâ Yılmaz, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Şam Şehri'nin Kutsaliyeti ve Şam Emeviyye Camii'nin Katmanlı Yapısı 12.15-12.30 Tartışma 12.30-13.30 Öğle Arası
--	--

2. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARİAN	13.30-13.45 Y. Mim. Safa Meral, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian İslam Mimarisi/Sanatı Kavramı Üzerine Bir Literatür İncelemesi 13.45-14.00 Arş. Gör. Y. Mim. Fırat Kaya, Arş. Gör. Y. Mim. Seval Başkurt Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilen Çağda Mimarlık Tarihi: Çevrim İçi Mimarlık Tarihçiliği İçin Yöntembilimsel Okuma 14.00-14.15 Arş. Gör. Y. Mim. Işıl Esen, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu Selçuklu Mirasının Belgelenmesi: Mehmet Yusuf Akyurt'un Çizimlerinde İplikçi Camii 14.15-14.30 İç Mim. Beyza Yüksel, Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARİAN Anadolu Selçuklu Dönemi Köşk ve Kasırları 14.30- 14.45 Tartışma
--	---

14.45-15.00 Kahve Arası

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARİAN	15.00-15.15 Peyzaj Mim. Ali Can Yüksek, İtalya'da Geç Rönesans Saray Bahçe Düzenleme İlkelerinin İncelenmesi Kapsamında Pitti Sarayı ve Boboli Bahçeleri 15.15-15.30 Mim. Ayşe Zeynep Ürkmez, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian İstanbul'daki Valide Sultan Türbeleri 15.30-15.45 Y. Mim. İrem Pilehvarian, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu Charles-Edouard Jeanneret/Le Corbusier Ve 1873 Viyana Fuarı 15.45-16.00 Mim. Ümit Karabayır, Prof. Dr. Can Şakir Bınar İstanbul, Kara Surları Bölgesindeki Kentsel Doku ve Silüet Değişiminin 1985'den Bugüne İncelenmesi 16.00-16.15 Y. Mim. Muhammed İnan, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Postkolonyal ve Dekolonizasyon Mimarisi Üzerine Kuramsal Çalışmalara Bir Bakış 16.15-16.30 Tartışma
---	---

09.30-10.00 Sempozyum Kayıtları

10.00-11.00 ODİTORYUM AÇILIŞ KONUŞMALARI
--

11.00-11.15 Kahve Arası
I. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Işıl ÇOKUĞRAŞ	11.15-11.30 Y. Mim. Aysegül Demirci, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu Anadolu Selçuklu Medreseleri İçinde Konya Medreselerinin Yeri ve Önemi 11.30-11.45 Mim. Sara İbrahim K al Hourani, Dr. Öğr. Üyesi Meryem Müzeyyen Fındıkgil Savaşların Mimariye Etkisi 11.45-12.00 Y. Mim. Ava Al Zoni, Dr. Öğr. Üyesi Meryem Müzeyyen Fındıkgil Suriye'nin Mimari Evrimi: 20. Yüzyıl Siyasi Dönüşümlerinin Tasarım ve Kimlik Üzerindeki Etkisi 12.00-12.15 Arş. Gör. Y. Mim. Ayşe Betül Köksal, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu Bolmonti Bira Fabrikası ile Atatürk Orman Çiftliği Bira Fabrikasının Geç Osmanlı Erken Cumhuriyet Dönemi Sanayi Yapıları Arasındaki Yerinin Değerlendirilmesi 12.15-12.30 Tartışma 12.30-13.30 Öğle Arası
--	--

2. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Gör. Mahmut Zeyin El Abdin	13.30-13.45 Arş. Gör. Y. Mim. Gökçe Çakır Modern Konutun Temsilini Arkitekt Dergisi'nde Yayınlanan Projeler Üzerinden Okumak 13.45-14.00 Arş. Gör. Büşra Orkan, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Manav Mersin Tekke Köy Okulu ve Ek Yapıları 14.00-14.15 Y. Mim. Bilgen Ataç, Doç. Dr. Zafer Sağdıç Türkiye'de Özel Mimarlık Yüksekokulları: 1965-1971 Yılları Arasında Mimarlık Eğitimde Değişim ve Tartışmalar 14.15-14.30 Mim. Seyma Özdemir Mekânsal Tanıklık: Türkiye'de Geleneksel Müze Yapılarının İnşası ve Dönüşümü 14.30-14.45 Tartışma
---	---

14.45-15.00 Kahve Arası

Oturum Başkanı: Dr. Arş. Gör. Figen ÖZTÜRK AKAN	15.00-15.15 Mim. Rumeysa Ebrar İzmirli, Prof. Dr. Can Şakir Bınar Dolmabahçe Vadisi'nin 17.Yüzyıldan 1923'e Kadar Değişim ve Dönüşüm Süreci 15.15-15.30 Y. Mim. Defne Tozkoparan, Prof. Dr. T. Elvan Altan İzmir-Türkiye'de 20. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Millî ve Yerel Kimlikler İçin Kültürel Mekanlar 15.30-15.45 Y. Mim. Ahmet Cemal Dağ, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Mezopotamya Uygarlıklarında Merkez Sembolizmi: Babil Şehri 15.45-16.00 Mim. Abdulkadir Bozyel Yıldız Sarayında Surré-i Hümayun Alayları: Mekân, Kimlik ve Temsilîyet 16.00-16.15 Mim. SümeYra Adıgüzel Yıldız Sarayında 25 Yıllık Geçici Bir Strüktür: İane Sergi Binası 16.15-16.30 Tartışma
---	---

1. OTURUM	
Oturum Başkanı: Prof. Dr. NUR URFALIOĞLU	09.30-09.45 Y. Bilg. Müh. Kayahan Horoz, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu Yapı Estetiğine Matematik Yaklaşım: Pier Luigi Nervi 09.45-10.00 Mim. Ghazal Mohtasebzada, Dr. Öğr. Üyesi Murat Arapoğlu Malatya ve Herat Ulu Camilerinin Mimari Planlarının Karşılaştırmalı İncelemesi 10.00-10.15 Dr. Öğr. Üyesi Hamit Pilehvarian Abud Efendi Konağı 10.15-10.30 Mim. Betül Karakelle, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Nişantaşı'nda Yüz Yıllık Taş Konak: İhsan Raif Hanım Konağı 10.30-10.45 Tartışma
	10.45-11.00 Kahve Arası 11.00-11.15 Y. Mim. Betül Bozık, Dr. Öğr. Üyesi Banu Çelebioğlu Vergün Tarih Boyunca Degirmenler ve Kaz Dağları Eteklerindeki Su Degirmenlerinin İncelenmesi 11.15-11.30 Mim. Onur Can Baloğlu, Prof. Dr. Can Şakir Bınan Bergama Kazıkbağları Reşadiye İskelesinde Bulunan Eski Gümrük Binasının Tarihi Gelişim Süreci 11.30-11.45 Sanat Tarihçisi Müzeci Seden Uz, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Kültürel Mirasımıza Katkı Sunan Mimarlardan Biri Olan Adil Denktaş 11.45-12.00 Hazal Rüzgar Çetin, Dr. Öğr. Üyesi Gürbey Hiz Reşad Ekrēm Koçu'nun Cinayet Haritaları: İstanbul Ansiklopedisi ve Maddeleri Üzerinden İstanbul'un Cinayet Haritası 12.00-12.15 Tartışma 12.15-13.30 Öğle Arası
	2. OTURUM
	13.30-13.45 Mim. Harun Gülsoy, Prof. Dr. Can Şakir Bınan Yeniden İşlevlendirilen Endüstri Mirası Yapılarda Teknik Altyapı Sistemlerinin Entegrasyonu: Tarihsel Gelişim ve Güncel Uygulamalar 13.45-14.00 Y. Mim. Mekselina Gececi Gümüş, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Venedik Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde Osmanlı Mimarları (1895-1901) 14.00-14.15 Mim. Selinay Cetiner, Dr. Öğr. Üyesi Pınar Şahin Endüstriyel Mirasın Kamusal Mekana Dönüşümü: Prag Holešovice ve İstanbul Bomonti Bira Fabrikalarının Yeniden İşlevlendirilmesi Üzerine Bir İnceleme 14.15-14.30 Mim. Türkan Hilal İpek, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu 19. Yüzyıl Seyahatnamelerinde Hatay ve Mimari Mirası 14.30-14.45 Arkge. Mimarlık Tarihçisi Ali Güney Yakar, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian İstanbul'un İşgal Yıllarında Mekanın Hafızası: Grand Hotel Kroecker 14.45-15.00 Tartışma 15.00-15.15 Kahve Arası 15.15-15.30 Mim. Eda Nur Dalgıç Erken Cumhuriyet Dönemi Süreli Yayınları Üzerinden Dönemin Mimari Kültürüne Dair Bir Okuma: Arkitekt (Mimar) ve Mühit Dergilerinin Karşılaştırmalı Analizi 15.30-15.45 Arkge. Mim. Tarihçisi Süedanur Olgun, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu Şanlıurfa'da Roma İmparatorluk Dönemi Mezar Yapıları Üzerine Bir Değerlendirme 15.45-16.00 Şehir. Plancısı Oğuzhan Çetin, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Tepebaşı Parkının Gelişim ve Dönüşüm Süreci Kapsamında 19. Yüzyıl Osmanlı'da Kamusal Mekan Kavramının İncelenmesi 16.00-16.15 İç Mim. Mim. Tarihçisi Aylin Kaya, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Osmanlı Devleti'nden Günümüze Bir Kültür Mirası Olarak Yabancı Sermayeli Banka Yapıları 1875- 1919 16.15-16.30 Yard. Doc. Dr. Mustafa Evyamoğlu Güney Kıbrıs'ta Kalan Osmanlı Türk Eserlerinin Düny, Bugünü ve Yarını: Raf-Dağasan (Vrecca) Köyü Camiisi Örneği Güney Kıbrıs'ta Kalan Osmanlı Türk Eserlerinin Düny, Bugünü ve Yarını: Raf-Dağasan (Vrecca) Köyü Camiisi Örneği 16.30-16.45 Tartışma 17.15-17.45 KAPANIŞ

1. OTURUM	
Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Murat ARAPOĞLU	09.30-09.45 Öğr. Gör. Feyza Başgöze Osmanlı'da Taltifatın Mimariye Yansımaları: Mimar Kemaleddin, Raimondo D'Aronco ve Alexandre Vallaury Örnekleri 09.45-10.00 Dr. Öğr. Üyesi Hazal Sentiürk Mimarlık Tarihinde Kadın Baniler: Güç, Kimlik ve Mekânın İnşası 10.00-10.15 Y. Mim. Merve Yıldırım Çalışkan Erken Cumhuriyet Dönemi İşçi Konutları Sinop ili Ayancık İlçesi Koloni Mahallesi Örneği 10.15-10.30 Y. Mim. Aybuke Alnak, Dr. Öğr. Üyesi Murat Arapoğlu Bahariye Mevlevihanesi Semâhanesinin Dogal Aydınlatma Açısından İncelenmesi 10.30-10.45 Tartışma 10.45-11.00 Kahve Arası 11.00-11.15 Arş. Gör. Y. Mim. Çansu Eser Köse, Arş. Gör. Y. Mim. Kübra Yücel Karabaş Kentte Kitabın Hafızası: Geç Osmanlı'da İstanbul'un Okuma Kültürünün Mekânsal İzleri 11.15-11.30 Mim. Denizgül Cihangiroğlu, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu İstanbul Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı' nın Süsleme Özelliklerinin XVII ve XVIII. yüzyıl Süslemeleri İçindeki Yeri 11.30-11.45 Y. Mim. Berat Akyüz, Doç. Dr. Nesrin Çiçek Akçıl Harmankaya Diplomasının Mimarideki Temsiline Örnek Olarak Trabzon'daki Konsolosluk Binaları 11.45-12.00 Mim. Seyma Özdemir, Mim. Zafer Başoğlu Cengiz Bektaş ve “Yaz Okulları”nın “Mimarlık Eğitimi Anlatısı” Açısından Değerlendirilmesi 12.00-12.15 Tartışma 12.15-13.30 Öğle Arası
	2. OTURUM (ONLINE OTURUM)
	13.30-13.45 Y. Mim. Arş. Gör. Y. Mim. Kübra Yaşar, Mim. İsmail Gökkaya Erzurum İç Kalesi ve Surlar Üzerinden Palimpsest Okumalar 13.45-14.00 Dr. Mimar Derya Düzgün Top, Doç. Dr. Hatice Gökçen Özkaya Geç Osmanlı Döneminde Satılık Ev İlanlarında Salonun Temsil Edilme Biçimi ve Fiziksel Özellikleri 14.00-14.15 Mim. Elif Nur İpek, Prof. Dr. Elvan Altan Türkiye'de Mimarlık Mesleğinin Örgütlenmesi 14.15-14.30 Y. Mim. Melike Nur Saraylı Sanayi Kentinin Mekânsal Temsili: Kocaeli Sanayi Fuarı' nın Kent Kimliğine Katkıları 14.30-14.45 Y. Mim. Zeha Zülfiye Rahmanalı Nottrott, Doç. Dr. Zafer Sağdıç İstanbul'un Ulus Devlet Dönemi Planlama Gelişimi ve Planlamanın Aktörleri Üzerine 14.45-15.00 Arş. Gör. Y. Mim. Sümevra Gökçe, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Liman Kenti: Bandırma'da 1923-1950 Arasında İnşa Edilen Kamu Yapıları 15.00-15.15 Tartışma 15.15-15.30 Kahve Arası 15.30-15.45 Arş. Gör. Y. Mim. Feyza Aydın Colakoglu, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu Usak İli Banaz İlçesi Köyleri Geleneksel Kerpiç Konutlarının Anadolu Kerpiç Konut Mimarisi İçindeki Yeri 15.45-16.00 Mim. Burcin İrem Demirkol, Doç. Dr. Arif Mısırlı Babaeski Kent Formunun Tarihsel Süreci ve Morfolojik İncelenmesi 16.00-16.15 Mim. Gamze Demir, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian 19. yüzyılda Avrupalı Seyyahların Gözünden Mamuretül Aziz 16.15-16.30 Dr. H. Sena Azkur, Prof. Dr. Gül Akdeniz Bir 20. Yüzyıl Yapısı Olarak Çorum Dikdikler Arastası 16.30-16.45 Arş. Gör. Y. Mim. Özge Lale, Prof. Dr. Mücahit Yıldırım Albert Louis Gabriel'in Diyarbakır Ulu Camii İncelemeleri 16.45-17.00 Mim. Hamiyet Coşkun, Doç. Dr. İsil Cokuğraş Osmanlı Modernleşme Dönemi Çanakkale Tabyaları 17.00-17.15 Tartışma

Sinemekânsal Hafıza: Sinemada İkincil Dünya Alt-yaratımı

Sena Uzan¹, Prof. Dr. Aylâ Fatma Antel²

¹Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 0009-0002-9210-7712
mimsenauzan@gmail.com

²Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 0000-0003-0606-5895,
ayla.fatma.antel@yz.msgsu.edu.tr

ÖZET

Mimari, sinemekânda görsel anlatının izleyiciye sunulmasında en önemli unsurlardan biridir; görsel anlatıda sadece bir arka plan oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda sahnedeki karakterlerden biri haline gelir. Mimarlık ve mutlak bir şekilde etki ettiği film seti tasarımı; sinema deneyiminin şekillenmesinde sinemekân tasarımının çok önemli bir rol oynadığının altını çizmektedir. Film yapımında emeği geçen uygulayıcılar bir karar veren rolünde oldukları görevlerinde mimarlık tarihinden ilham aldıkları unsurları bir araya getirerek inandırıcı ve sürükleyici sinematik dünyaları yaratmaktadırlar. Mimari referansların sinemaya entegrasyonu sadece filmlerin görsel çekiciliğini arttırmakla kalmamakta, aynı zamanda bir gerçeklik duygusu yaratmaya da olanak sağlamaktadırlar. Bu bağlamda mimarlık ve sinema birbirleriyle bazen sınırları fark edilemez biçimde iç içe geçmektedir.

Bu çalışma; J. R. R. Tolkien'in ikincil dünyaların alt-yaratımı felsefesini temel alarak, Peter Jackson'ın yönettiği "Yüzüklerin Efendisi" film üçlemesi bağlamında mimari ve sinematik alt-yaratım arasındaki etkileşimi incelemektedir. Bu çerçevede; ikincil dünyaların alt-yaratımında mimari unsurların önemi setlerin görsel analizi yapılarak ortaya çıkartılmıştır. Yapılan analizler sayesinde ulaşılan bulgular ışığında; set tasarımında tercih edilen mekânların izleyicide bir gerçeklik hissi uyandırması isteğinden yola çıkılarak "sinemekânsal hafıza" kavramı temellendirilmiştir. "Sinemekânsal hafıza" kavramı; sinemekânda tercih edilen mimari üslup ile oluşturulan ikincil dünya alt-yaratımının izleyici üzerindeki etkisine işaret etmektedir. Fantastik sinemada görsel yaratım çerçevesinde sınırlandırılarak yapılan analizin sonucunda; yaşadığımız dünya olan birincil dünyadan gelen mimari unsurların, ikincil dünya olarak tanımlanan sinemekâna entegrasyonunun "Yüzüklerin Efendisi"nin konumlandığı Orta-dünya coğrafyasının kendine özgü, geçmişte yaşanmış olabilecek, zengin bir tarihle dolu ikincil bir dünyaya dönüşümüne yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, set tasarımı, mimarlık tarihi, sinemekân, Tolkien

Cinespatial Memory: Sub-creation of Secondary World in Cinema

Sena Uzan¹, Prof. Dr. Aylâ Fatma Antel²

¹Graduate Student, Mimar Sinan Fine Arts University, Institute of Science, Department of History of Architecture, 0009-0002-9210-7712, mimsenauzan@gmail.com

²Thesis Advisor, Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Architecture, Department of History of Architecture, 0000-0003-0606-5895, ayla.fatma.antel@yz.msgsu.edu.tr

ABSTRACT

Architecture is one of the most important elements in presenting the visual narrative to the audience in cinema; it not only creates a background in the visual narrative, but also becomes one of the characters on stage. Architecture and the cinema set design that it absolutely affects; underline that the design of the cinespace plays a very important role in shaping the cinema experience. Practitioners who contribute to film production, in their roles as decision-makers, bring together elements inspired by the history of architecture to create convincing and gripping cinematic worlds. The integration of architectural references into cinema not only increases the visual appeal of the films, but also allows for the creation of a sense of reality. In this context, architecture and cinema at times intertwine with each other in an indistinguishable way.

This study examines the interaction between architectural and cinematic sub-creation in the context of "The Lord of the Rings" film trilogy directed by Peter Jackson, based on J. R. R. Tolkien's philosophy of sub-creation of secondary worlds. In this context; the importance of architectural elements in the sub-creation of secondary worlds was revealed by visual analysis of the sets. In the light of the findings obtained through the analyses; the concept of "cinespatial memory" was founded on the desire that the spaces preferred in the set design should evoke a sense of reality in the audience. The concept of "cinespatial memory" refers to the impact of the secondary world sub-creation created with the architectural style preferred in the cinema on the audience. As a result of the analysis made within the framework of visual creation in fantasy cinema; it was concluded that the integration of architectural elements from the primary world, which is the world we live in, into the cinespace, defined as the secondary world, helped transform the Middle-earth geography, where "The Lord of the Rings" is located, into a unique secondary world, which is full of its own, rich history that could have been existed in the past.

Keywords: Cinema, set design, history of architecture, cinespace, Tolkien

Türk Saray Mimarisinde Türk Kozmolojisi İzleri

Sabiha Mümine Kalkan¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, ORCID: 0009-0002-1247-6244, mumine.kalkan@std.yildiz.edu.tr
²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

ÖZET

Türk saray mimari geleneğinin oluşumunda pek çok kültürün, coğrafyanın ve dinin etkisi görülmektedir. Bu çalışmamızda İslamiyet öncesi Türk devletlerinden Osmanlı'ya kadar belirli örneklerle Türk Kozmolojisi ile şekillenmiş ve saray yapılarında kendine yer edinmiş birkaç mekânsal öğeyi ele alacağız. Kozmoloji kavramını, insanın evrenin oluşumunu, bu oluşumda kendi varlığını sorguladığı ve bu sorgulamanın nihayetinde ortaya koyduğu düşünceler bütünü olarak açıklayabiliriz. Türk Kozmolojisi, Türklerin evreni tanımaya, anlamlandırmaya yönelik ortaya koyduğu fikirler ve inançlar bütünü olup, Orta ve İç Asya'da tarihin erken devirlerinden, Türklerin İslamlaşmaya başladığı devreye kadar biçimlenmiş ve oluşum süreci devam etmiştir. Hatta Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra dahi Türk toplumlarının yaşayışlarında kozmolojik izlere rastlamak mümkündür. Hunlardan önceki Proto-Türk kavmi Choular'dan, Hunlar, Köktürkler ve İslamı kabul eden Türk devletlerine kadar uzanan bu gelenek, Türklerin dünyayı dört köşe olarak tasavvur etmelerine dayanmaktadır. Söz konusu görüş yalnızca dini ve felsefi boyutlarla sınırlı kalmamış; bir medeniyetin kendini gösterdiği en önemli ürünlerden olan mimaride de kendine yer bulmuştur. Dört yön dünya tasavvuru, yerleşim planlarından çadır içi düzenlerine kadar geniş bir alanı etkilemiştir. Bu kozmik inanışların izlerini hükümdar çadırlarından kalıklara, Orta Asya İslam öncesi Türk devletlerinden Anadolu'daki Türk devletlerinin köşk ve saraylarına kadar gözlemek mümkündür. Hükümdar ve yönetici meskenlerinde Türk kozmolojisinin izlerini aradığımız bu çalışmada yazılı kaynaklar, günümüze ulaşan mekânsal kalıntılar ve restitüsyonlardan faydalanılmıştır. Orta Asya Türkleri üzerine yapılmış çalışmalar, bu kozmolojik anlayışın nasıl şekillendiğine dair önemli veriler sunmaktadır.

Orta Asya'daki İslam öncesi Türk yerleşimlerinden başlayarak, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine kadar birçok yapıda kozmolojik anlayışa ve sarayın evrenin merkezi olduğu anlayışına dayalı planlamalar yapılmıştır. Çin'de bulunan İdikut gibi çeşitli şehir planları ve Merv Selçuklu Sarayı, Konya'da bulunan yine Selçuklulara ait olan Kubad-Abad sarayı, Osmanlılarda Edirne ve Topkapı sarayı gibi örneklerde bu kozmolojik yansımalar gözlemlenmiştir. Ancak Eski Türk devletlerinin sarayları ve şehirlerinin birçoğunun kazılmamış ve yayınlanmamış olması konunun zorluğunu teşkil etmektedir. Bu çalışmada var olan literatür bilgileri esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk kozmolojisi, çadır, Tündük, Türk saray mimarisi, sofalı divanhane

Traces of Turkish Cosmology in Turkish Palace Architecture

Sabiha Mümine Kalkan¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of History of Architecture, Istanbul, ORCID: 0009-0002-1247-6244, mumine.kalkan@std.yildiz.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of History of Architecture, Istanbul, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

Many cultures, geographies, and religions have influenced the formation of the Turkish palace architectural tradition. In this study, we will discuss a few spatial elements that have been shaped by Turkish cosmology and have gained a place in palace structures, with certain examples from the pre-Islamic Turkish states to the Ottoman Empire. The concept of cosmology can be explained as a set of ideas in which human beings question the universe's formation, their existence within this formation, and the results of this questioning. Turkish cosmology is a set of ideas and beliefs put forward by the Turks to recognize and make sense of the universe, and it has been shaped from the early periods of history in Central and Inner Asia until the period when the Turks began to Islamize, with the formation process continuing thereafter. Even after the Turks accepted Islam, it is possible to find cosmological traces in the lives of Turkish societies. This tradition, which extends from the Proto-Turkic community Chou before the Huns to the Huns, GokTurks, and the Turkic states that accepted Islam, is based on the Turks' conception of the world as having four corners. This view was not limited to religious and philosophical dimensions; it also found its place in architecture, one of the most important products of civilization. The conception of a four-sided world has influenced a wide range of areas, from settlement plans to the layout of tents. It is possible to observe the traces of these cosmic beliefs in structures ranging from the tents of rulers to castles, from the pre-Islamic Turkish states of Central Asia to the mansions and palaces of the Turkish states in Anatolia. In this study, which examines traces of Turkish cosmology in the dwellings of rulers and administrators, written sources, surviving spatial remains, and restitutions were utilized.

Studies on Central Asian Turks provide important data on how this cosmological understanding was shaped. Starting from the pre-Islamic Turkish settlements in Central Asia and continuing through the Seljuk and Ottoman periods, many buildings were planned based on the cosmological understanding and the belief that the palace was the center of the universe. These cosmological reflections can be seen in various city plans, such as Idikut in China, the Seljuk Palace in Merv, the Kubad-Abad Palace in Konya, which also belonged to the Seljuks, and the Edirne and Topkapı Palaces in the Ottoman period. However, the fact that many palaces and cities of the ancient Turkish states have not been excavated nor published constitutes the difficulty of the subject. This study is based on existing literature.

Keywords: Turkish cosmology, tent, Tunduk, Turkish palace architecture

Albert Louis Gabriel'in Diyarbakır Ulu Cami İncelemeleri

Özge Lale¹, Prof. Dr. Mücahit Yıldırım²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9173-3995,
ozge.sengul@dicle.edu.tr

²Tez Danışmanı, Dicle Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3858-8781, yildirim@dicle.edu.tr

ÖZET

Bu bildiri konusunu Fransız mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, gezgin, ressam Albert Louis Gabriel'in (1883-1972) metinlerinde Güneydoğu ve Doğu Anadolu'daki tarihi yapıları nasıl ele aldığını, nasıl belgelendirdiğini tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirmeyi amaçlayan ve bu metinlerin erken Cumhuriyet döneminde Türk mimarlığının tarihinin yazılması çalışmalarına nasıl katıldığını araştıran doktora tez çalışmasının bir bölümünden alır.

1926-1930 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Arkeoloji-Sanat Tarihi dersleri veren, 1931 yılında İstanbul'da Fransız Arkeoloji Enstitüsü'nün kurulmasına katkıda bulunan, aynı yıllarda Maarif Vekâlet'inin isteği üzerine Anadolu'da "Türk Yapı Sanatı" eserlerini araştıran ve daha sonra kitaplaştıran Gabriel tüm bu çalışmalarıyla Türkiye'de çok sevilmiş, Türk Tarih Kurumu şeref üyesi, Ankara Üniversitesi şeref profesörü, İstanbul Üniversitesi şeref doktoru, Bursa ve İstanbul fahri hemşerisi olmuştur.

Semavi Eyice'nin 1973 yılında Gabriel'in çalışmaları hakkında yayınladığı eksiksiz denebilecek bibliyografyada 103 adet kitap, bildiri, makale, ansiklopedi maddesi bulunur. Bunların büyük çoğunluğu "Türk Mimarlığı ve Sanatı" ile ilgilidir. En önemlileri ve hacimlilerinden bazıları "Monuments turcs d'Anatolie" (1931), "Voyages archéologiques dans la Turquie orientale" (1940), "Châteaux Turcs du Bosphore" (1943), "Une capitale turque: Brousse, Bursa" (1958)'dir.

Gabriel "Voyages archéologiques dans la Turquie orientale" içerisinde Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da bulunan yaklaşık 77 tarihi yapıyı ele alır. Bu yapılar içerisinde bulunan Diyarbakır Ulu Cami'nin tarihine, fotoğraflarına, yazıtlarına, geçirdiği onarımlara, plan ve kesitlerine değinir. Bu bildiride amaç Gabriel'in Diyarbakır Ulu Cami incelemelerine bakarak günümüze ulaşamayan, özgünlüğünü koruyan veya zaman içerisinde değişen kısımlarını tespit edebilmektir.

Gabriel, Diyarbakır Ulu Cami hakkında öne sürülen bazı görüşleri reddetmektedir. Bunlardan ilki caminin eski bir kilisenin dönüştürülmesi sonucu oluşturulduğuna dair iddialardır. Ona göre yapı eski bir kilisenin dönüştürülmesiyle oluşmaz, kilisenin kalıntıları üzerine inşa edilir. İkincisi Nasır-ı Hüsrev'in bugün Hanefiler bölümü olarak anılan mekânın kubbeyle örtülü olduğuna dair aktarımlarıdır. Ona göre Hanefiler bölümü bugün olduğu gibi geçmişte de beşik çatı ile örtülüdür. Sonuç olarak yapının geçirmiş olduğu evreler hakkında Gabriel'in görüşleri bildiride detaylandırılarak ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Albert Louis Gabriel, Diyarbakır, Diyarbakır Ulu Cami, mimarlık tarihyazımı, tarihi mirasın belgelenmesi

Albert Louis Gabriel's Investigations on the Great Mosque of Diyarbakır

Özge Lale¹, Prof. Dr. Mücahit Yıldırım²

¹Graduate Student, Dicle University, ORCID: 0000-0001-9173-3995, ozge.sengul@dicle.edu.tr,

²Thesis Advisor, Dicle University, ORCID: 0000-0002-3858-8781, yildirim@dicle.edu.tr

ABSTRACT

This paper is based on a chapter of the doctoral dissertation of French architect, art historian, archaeologist, traveller, and painter Albert Louis Gabriel (1883-1972), which aims to evaluate how he dealt with and documented historical buildings in Southeastern and Eastern Anatolia. It aims to investigate these historical asset in his texts within their historical context, and how these texts participated in the writings of the history of Turkish architecture in the early Republican period.

Gabriel, who Archaeology-Art History at the Faculty of Literature of Istanbul University between 1926 and 1930, contributed to the establishment of the French Archaeological Institute in Istanbul in 1931, researched the “Turkish Building Art” works in Anatolia upon the request of the Ministry of Education in the same years and later published them in a book, was very popular in Turkey with all these works, and became an honorary member of the Turkish Historical Society, an honorary professor at Ankara University, an honorary doctorate at Istanbul University, and an honorary citizen of Bursa and Istanbul.

The bibliography published by Semavi Eyice in 1973, which consist of entire works on Gabriel, includes 103 books, papers, articles and encyclopedia articles. The vast majority of these are related to “Turkish Architecture and Art”. Some of the most important and voluminous studies are “Monuments turcs d'Anatolie” (1931), “Voyages archéologiques dans la Turquie orientale” (1940), “Châteaux Turcs du Bosphore” (1943), “Une capitale turque: Brousse, Bursa” (1958).

In his study of “Voyages archéologiques dans la Turquie orientale”, Gabriel discusses approximately 77 historical buildings in Southeastern and Eastern Anatolia. Among these buildings, he mentions the history, photographs, inscriptions, repairs, plans and sections of the Great Mosque in Diyarbakır. The aim of this paper is to determine the alterations and the authenticity of the Great Mosque of Diyarbakır that could not survive to the present day, due to the studies in the book mentioned above.

Gabriel rejects some of the views that have been put forward about the Great Mosque. The first of these is the claim that the mosque is the result of the conversion of an old church. According to him, the building was not the result of the conversion of an old church but it was built on the ruins of the church. The other is Nasir Khusraw's claim that the place known as the Hanafi section today was covered with a dome. According to him, the Hanafi section was covered with a gable roof in the past as it is today. As a result, Gabriel's views on the phases of the building are detailed in the paper.

Keywords: Albert Louis Gabriel, Diyarbakır, Diyarbakır Great Mosque, architectural historiography, documentation of historical heritage

Şam Şehri'nin Kutsaliyeti ve Şam Emeviyye Camii'nin Katmanlı Yapısı

Esma Yilmazer¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0003-2091-7481,
esma.karagulmez@yildiz.edu.tr

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076

ÖZET

Bilâdü's-Şâm bölgesinin önemli merkezlerinden biri olan Şam (Dımaşk), tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış kadim bir yerleşim yeridir. Günümüzde Suriye'nin başkenti olan şehrin tarihçesi, arkeolojik kazı çalışmaları neticesinde M.Ö. 9000'li yıllara kadar uzanmaktadır. Bazı kaynaklarda kesintisiz yerleşimin sürdüğü en eski kentlerden biri olarak kabul edilen Şam, çok katmanlı yapısı ve üç semavi din açısından taşıdığı kutsiyetle dikkat çeker. Bu çok katmanlı tarihsel yapı, özellikle şehrin surlarla çevrili bölgesi olan Eski Şehir (Dımaşk el-Kadîme) içerisinde yer alan Şam Emeviyye Camii'nde açık biçimde gözlemlenebilmektedir. Emevî Halifesi Velîd b. Abdülmelik döneminde, 705-715 yılları arasında inşa edilen bu caminin bulunduğu alanın tarihi ise çok daha eski dönemlere dayanmaktadır.

M.Ö. 14. yüzyıldan itibaren Suriye topraklarında görülmeye başlayan Aramiler, bölgede birçok küçük prenslik kurmuşlardır. Bu prensliklerden Şam merkezli olanı zamanla güç kazanarak M.Ö. 11. yüzyılda Şam Arami Krallığı'nın kurulmasına zemin hazırlamıştır. Aramiler, günümüzde Şam Emeviyye Camii'nin bulunduğu alanda, fırtına ve rüzgâr tanrısı olarak bilinen Hadad-Ramman adına bir tapınak inşa etmişlerdir. M.Ö. 64 yılına gelindiğinde Roma generali Pompeius'un doğuya düzenlediği sefer neticesinde şehir, Roma Cumhuriyeti'nin bir eyaleti haline gelmiştir. Bu süreçte Hadad Tapınağı'nın bulunduğu alana, Romalıların baştanrısı Jüpiter'e adanmış yeni bir tapınak inşa edilerek bölgenin kutsal mekân olma niteliği devam ettirilmiştir. Hristiyanlığın resmî din olarak kabul edilmesinden sonra, İmparator Theodosios döneminde (379-395), Hz. Yahyâ'nın kesik başının burada bulunduğu inandırılması nedeniyle aynı bölgede Aziz Yohannes (Hz. Yahyâ) Kilisesi inşa edilmiştir.

Hz. Ebû Bekir döneminde başlayan İslâm fetihleri sonucunda bölgenin Müslümanların hâkimiyetine geçmesiyle birlikte, Jüpiter Tapınağı'nın bulunduğu alan ilk etapta Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ın gözetiminde camiye dönüştürülmüştür. Ancak bu ilk cami zamanla artan ihtiyaca cevap veremez hâle gelince, Emevî Halifesi Velîd b. Abdülmelik döneminde, yapının kapsamı kilisenin bulunduğu alanı da içine alacak şekilde genişletilmiş ve böylece günümüzdeki Şam Emeviyye Camii'nin inşasına başlanmıştır.

Bu çalışma kapsamında, sırasıyla Hadad Tapınağı, Jüpiter Tapınağı, Vaftizci Yahya (Aziz Yohannes) Kilisesi ve Emeviyye Camii'nin inşa edildiği alanın kutsiyetine, söz konusu dini yapılar üzerinden odaklanılacaktır. Ayrıca, bu kutsal mekânın tarihsel süreç içerisinde geçirdiği dönüşümler bağlamında, Şam kentinin katmanlı yapısı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şam Emeviyye Camii, Emevi Devleti, Şam, yerin kutsaliyeti

The Sanctity of the City of Damascus and the Layered Structure of the Umayyad Mosque in Damascus

Esma Yilmazer¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Research Assistant, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0003-2091-7481,
esma.karagulmez@yildiz.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076,
pvarian@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

One of the important centers of the Bilad al-Sham region, Damascus (Damascus) is an ancient settlement that has hosted many civilizations throughout history. The history of the city, which is today the capital of Syria, dates back to 9000 BC as a result of archaeological excavations. Considered by some sources to be one of the oldest cities with uninterrupted settlement, Damascus draws attention with its multi-layered structure and the sanctity it carries in terms of the three heavenly religions. This multi-layered historical structure can be clearly observed especially in the Damascus Umayyad Mosque located in the Old City (Damascus al-Qadimah), the walled area of the city. The history of the area where this mosque is located, built between 705-715 during the reign of the Umayyad Caliph Walid b. Abdul Malik, dates back to much earlier periods.

The Arameans, who began to appear in Syrian territory from the 14th century BC onwards, established many small principalities in the region. The one centered in Damascus gained power over time and paved the way for the establishment of the Aramean Kingdom of Damascus in the 11th century BC. The Arameans built a temple in the name of Hadad-Ramman, known as the god of storm and wind, in the area where the Umayyad Mosque of Damascus is located today. In 64 BC, as a result of the campaign organized by the Roman general Pompeius to the east, the city became a province of the Roman Republic. During this process, a new temple dedicated to Jupiter, the chief god of the Romans, was built on the site of the Temple of Hadad, thus continuing the sacred nature of the region. After Christianity was accepted as the official religion, during the reign of Emperor Theodosius (379–395), the Church of St. John was built in the same area because it was believed that the severed head of the Prophet John was found there.

As a result of the Islamic conquests that began during the reign of Hz. Abu Bakr, the region came under Muslim rule, and the area where the Temple of Jupiter was located was first converted into a mosque under the supervision of Abu Ubayda ibn Jarrah. However, when this first mosque could not meet the increasing demand over time, the scope of the structure was expanded to include the area where the church was located during the reign of Umayyad Caliph Walid ibn Abdul Malik, and thus the construction of today's Umayyad Mosque in Damascus began.

Within the scope of this study, the sacredness of the area where the Temple of Hadad, the Temple of Jupiter, the Church of John the Baptist and the Umayyad Mosque were built will be focused on through the religious structures in question. In addition, the layered structure of the city of Damascus will be discussed in the context of the transformations that this sacred place has undergone throughout the historical process.

Keywords: Damascus Umayyad Mosque, Umayyad State, Damascus, sanctity of place.

İslam Mimarisi/Sanatı Kavramı Üzerine Bir Literatür İncelemesi

Safa Meral¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-9344-2224, sfmeral@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

ÖZET

İslam mimarisi veya İslam sanatı kavramları, ilk kez 19. yüzyılda Oryantalistler tarafından ortaya atılmış ve Batı dışındaki kültürleri tek bir çatı altında toplama çabasının bir yansıması olmuştur. Bu anlayış, Batı merkezli mimarlık tarihinin, diğer medeniyetleri tek bir kategoriye indirgeme eğilimini de gözler önüne sermektedir. Örneğin, Fletcher'in mimarlık tarihi şeması, Batı dışındaki mimari üretimleri yok sayarak bu düşüncüyü destekler niteliktedir.

Bu kavramın tanımlanması konusunda ciddi belirsizlikler bulunmaktadır. Müslümanların yaptığı tüm yapılar İslam mimarisine mi dahildir? Eğer öyleyse, bir saray ya da kale de bu kapsama girer mi? Yoksa bu terim yalnızca dini yapılar için mi geçerlidir? Öte yandan, İslam coğrafyasında inşa edilen tüm yapılar bu kategoriye giriyorsa, Osmanlı döneminde gayrimüslimlerin yaptığı kiliseler de İslam mimarisine mi dahil edilmelidir? Bu gibi sorular, kavramın muğlak ve tartışmalı olduğunu göstermektedir.

Bunun yanı sıra, 14 asırlık bir medeniyeti tek bir mimari üslup altında toplamak da büyük bir genelleme hatasıdır. İslam dünyasında, coğrafi, iklimsel ve kültürel farklılıklar nedeniyle pek çok mimari üslup ortaya çıkmıştır. Aynı yüzyılda Osmanlı İstanbul'undaki cami mimarisi ile Osmanlı Kuzey Afrika'sındaki cami mimarisi arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Dolayısıyla, İslam mimarisi kavramının tüm bu çeşitliliği tek bir başlık altında ele alması gerçekçi değildir.

Bu kavramın problemli olduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanmasına rağmen, akademik literatürde yaygın olarak kullanılmaya devam etmektedir. Dahası, Müslüman araştırmacılar ve mimarlar da bu terimi benimsemekte ve kullanmaktadır.

Bu çalışmada, "İslam mimarisi" ve "İslam sanatı" kavramlarının, tarih boyunca yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından nasıl ele alındığı ve hangi bağlamlarda kullanıldığı incelenecektir. Ardından, konuya ilişkin alternatif yaklaşımlar ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslam mimarisi, İslam sanatı, Oryantalizm, Batı merkezcilik, Mimarlık tarihi kuramlar

A Literature Review on the Concept of Islamic Architecture/Art

Safa Meral¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-9344-2224,
sfmeral@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076,
pvarian@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

The concepts of Islamic Architecture and Islamic Art were first introduced by Orientalist scholars in the 19th century, reflecting an attempt to categorize non-Western cultures under a single, overarching framework. This perspective reveals the Western-centric tendency of architectural historiography to reduce other civilizations to a singular category. For instance, Fletcher's historical scheme of architecture supports this notion by disregarding architectural productions outside the Western world.

There are significant ambiguities regarding the definition of this concept. Do all buildings constructed by Muslims fall under the category of Islamic Architecture? If so, would palaces or fortresses also be included? Or is the term exclusively reserved for religious structures? Moreover, if all buildings erected within the Islamic world are to be considered Islamic Architecture, should churches built by non-Muslims during the Ottoman period also be included within this framework? Such questions highlight the conceptual vagueness and contentious nature of the term.

Additionally, attempting to encapsulate a fourteen-century-old civilization within a single architectural style constitutes a serious overgeneralization. The Islamic world has produced numerous architectural styles shaped by diverse geographical, climatic, and cultural contexts. For example, mosque architecture in Ottoman Istanbul and that in Ottoman North Africa during the same century exhibit distinct differences. Therefore, encompassing such diversity under the singular label of Islamic Architecture appears unrealistic.

Despite the conceptual issues repeatedly emphasized by various scholars, the term continues to be widely employed in academic literature. Moreover, Muslim researchers and architects themselves also adopt and use the term.

This study aims to examine how the concepts of "Islamic Architecture" and "Islamic Art" have been addressed and utilized by both local and foreign scholars throughout history.

Subsequently, the study will present alternative approaches and suggestions concerning the issue.

Keywords: Islamic Architecture, Islamic Art, Orientalism, Eurocentrism, Theories of Architectural Historiography

Anadolu Selçuklu Medreseleri İçinde Konya Medreselerinin Yeri ve Önemi

Ayşegül Demirci¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0000-4464-2433,
aysgl905dmrc@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ÖZET

11. yüzyıl itibarıyla Anadolu'da hüküm süren Selçuklular, sadece bir siyasi düzen oluşturmakla kalmayıp, yeni bir kültürel ve sanatsal ortamın da temellerini atmışlardır. Anadolu'yu İslam dünyasına dahil ederken, fethedilen bölgelerde İslam ve yerel inançların sentezlendiği özgün bir mimari kimlik ortaya koymuşlardır. Özellikle 13. yüzyıl başlarında yoğunlaşan inşaa faaliyetleriyle Selçuklu sanat ve mimarisinin karakteristik özelliklerini yansıtan cami, kervansaray, hamam, medrese ve türbe gibi yapı tipleri yaygınlaşmıştır. Bu yapı tipleri arasında medreseler, eğitim merkezleri olmanın ötesinde, zengin taş işçiliği, cephe düzenlemeleri, simetrik plan anlayışı ve dekoratif unsurlarıyla Anadolu Selçuklu mimarisinin en seçkin örnekleri arasında yer almaktadır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olan Konya, medrese mimarisinin gelişiminde özel bir yere sahip olup, İslam dünyasında eğitim ve sanatın önemli bir merkezi haline gelmiştir. Sırçalı Medrese, Ali Gav Medresesi, Karatay Medresesi ve İnce Minareli Medrese gibi yapılar bu mirasın günümüze ulaşabilen en değerli örneklerindendir. Bu yapılar hem işlevsel hem de estetik açıdan dönemin mimarlık anlayışını yansıtarak Konya'yı bir Selçuklu başkenti olmanın ötesinde, sanatsal bir merkez olarak da öne çıkarmıştır.

Bu çalışma, Konya kent merkezinde yer alan ve bugüne ulaşabilmiş yukarıda sözü edilen Sırçalı Medrese, Ali Gav Medresesi, İnce Minareli Medrese ve Karatay Medresesi'ni plan, cephe ve malzeme özellikleriyle ele alarak, bu yapıların Anadolu Selçuklu medreseleri içerisindeki yerini ve önemini sorgulamayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında her bir yapının plan düzeni, yapıım tekniği, malzeme özellikleri, cephe düzenlemeleri ve süsleme özellikleri ayrıntılı bir şekilde ele alınacak ve Anadolu Selçuklu medreseleri içindeki yerleri plan, cephe ve süsleme açısından karşılaştırılarak ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Selçuklu mimarisi, süsleme sanatı, Konya medrese, tipoloji

The Role and Significance of Konya Madrasas within Anatolian Seljukian Madrasas

Ayşegül Demirci¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0000-4464-2433,
aysgl905dmrc@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ABSTRACT

From the 11th century onwards, the Seljukians, who ruled over Anatolia, not only established a political order but also laid the foundations for a new cultural and artistic environment. While integrating Anatolia into the Islamic world, they developed a unique architectural identity in the conquered regions, blending Islamic and local beliefs. Particularly during the early 13th century, construction activities intensified, leading to the proliferation of architectural types such as mosques, caravanserais, baths, madrasas, and tombs, which reflected the characteristic features of Seljukian art and architecture. Among these, madrasas stand out as some of the finest examples of Anatolian Seljukian architecture, not only as educational centers but also due to their elaborate stonework, façade compositions, symmetrical planning principles, and decorative elements.

Konya, the capital of the Anatolian Seljukian State, played a pivotal role in the development of madrasa architecture, becoming a significant center of education and art in the Islamic world. Structures such as the Sırçalı Madrasa, Ali Gav Madrasa, Karatay Madrasa, and İnce Minareli Madrasa are among the most valuable surviving examples of this heritage. These buildings, both functionally and aesthetically, reflect the architectural understanding of their period, elevating Konya beyond its status as a Seljukian capital to an artistic center of great importance.

This study aims to examine the aforementioned Sırçalı Madrasa, Ali Gav Madrasa, İnce Minareli Madrasa, and Karatay Madrasa, located in the city center of Konya, by analyzing their spatial organization, façade design, and material characteristics to determine their significance within the broader context of Anatolian Seljukian madrasas. Within the scope of the study, each structure's layout, construction techniques, material properties, façade compositions, and decorative features will be analyzed in detail. Furthermore, their position within the corpus of Anatolian Seljukian madrasas will be evaluated through a comparative analysis of their planning, façade design, and ornamental elements.

Keywords: Anatolian Seljukian Architecture, Ornamentation Art, Konya Madrasa, Typology

Selçuklu Mirasının Belgelenmesi: Mehmet Yusuf Akyurt'un Çizimlerinde İplikçi Camii

Işıl Esen¹, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu²

¹Araştırma Görevlisi, İstanbul Beykent Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0344-5625,
isilesen@beykent.edu.tr

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ÖZET

Türk-İslam mimarisinin belgelenmesi, mimarlık tarihinin sürekliliği ve korunması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, 1940 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç başkanlığında kurulan “Türk-İslam Devri Kitabeleri Derleme Heyeti”, Türk mimarlık mirasının belgelenmesi sürecinde önemli bir adım olmuştur. Heyet, İstanbul ve Ankara’da alt kurullara ayrılarak kapsamlı incelemeler yapmıştır. Ankara kurulunda yer alan Konya Âsâr-ı Atika Müzesi emekli müdürü Mehmet Yusuf Akyurt, gerçekleştirdiği çalışmalarla bu sürece büyük katkılar sağlamıştır. Bu çerçevede hazırlanan “Resimli Türk Abideleri” koleksiyonu, mimarlık tarihine dair çok değerli yazılı ve görsel belgeleri derleyen kapsamlı bir çalışma olarak öne çıkmaktadır. Koleksiyon, dönemin mimarlık tarihi araştırmaları için önemli bir kaynak sunmaktadır.

Bu çalışma, Mehmet Yusuf Akyurt’un Türk Tarih Kurumu arşivlerindeki çizimlerinden yola çıkarak Selçuklu mimarisinin belgelenmesine olan katkılarını değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, İplikçi Camii, Anadolu Selçuklu mimarisinin Konya’daki önemli örneklerinden biri olarak ele alınmıştır. 1202’den önce yapıldığı tahmin edilen, Hz. Mevlâna’nın bir dönem ders verdiği İplikçi Camii, medrese, kütüphane ve mescit olmak üzere üç kısımdan oluşurken, günümüze yalnızca mescit bölümü ulaşmıştır.

Çalışmada, İplikçi Camii’ne ilişkin Mehmet Yusuf Akyurt’un çizimleri detaylı olarak incelenerek, literatürde yer alan diğer kaynaklarla ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivlerindeki rapor ve en son rölöveleri ile karşılaştırılacaktır. Bu karşılaştırma, Akyurt’un çizimlerinin doğruluğunu ve bu belgelerin günümüz mimarlık tarihi araştırmalarındaki katkısını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, tarihî yapıların belgelenmesinde bilimsel yöntemlerin sanatsal ve zanaatkârlıkla nasıl bütünleştiği tartışmaya açılacaktır. Akyurt’un çok yönlü kimliği, müzecilik ve sanat anlayışı ile belgeleme pratiklerine yaptığı katkılar bu bağlamda değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Yusuf Akyurt, Resimli Türk Abideleri, Selçuklu mimarisi, İplikçi Camii, Mimarlık tarihi, Türk Tarih Kurumu

Documenting Seljuk Heritage: İplikçi Mosque in the Drawings of Mehmet Yusuf Akyurt

Işıl Esen¹, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu²

¹Research Assistant, Istanbul Beykent University, ORCID: 0000-0002-0344-5625,
isilesen@beykent.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ABSTRACT

The documentation of Turkish-Islamic architecture holds critical importance for the continuity and preservation of architectural history. In this context, the “Turkish-Islamic Inscriptions Documentation Committee”, established in 1940 by the Turkish Historical Society under the leadership of Prof. Mükrimin Halil Yinanç, marked a significant step in the process of documenting Turkey’s architectural heritage. The committee, divided into sub-committees in Istanbul and Ankara, conducted extensive investigations. Mehmet Yusuf Akyurt, the retired director of the Konya Âsâr-ı Atika Museum, played a pivotal role in the Ankara branch and contributed significantly to this effort. The “Illustrated Turkish Monuments” collection, prepared within this framework, stands out as a comprehensive body of work that compiles valuable textual and visual records of architectural history. This collection represents an important resource for the architectural studies of the era.

This study aims to evaluate Mehmet Yusuf Akyurt’s contributions to the documentation of Seljuk architecture based on his drawings archived by the Turkish Historical Society. In this context, İplikçi Mosque, one of the significant examples of Seljuk architecture in Konya, is analyzed. Estimated to have been built before 1202 and known as a location where Rumi (Mevlâna) once taught, İplikçi Mosque originally consisted of a madrasa, a library, and a prayer hall; however, only the prayer hall has survived to the present day.

The study compares Mehmet Yusuf Akyurt’s drawings of İplikçi Mosque with other sources in the literature and reports and drawings from the archives of the Regional Directorate of Foundations of the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Turkey. This comparison aims to highlight the precision of Akyurt’s drawings and the contributions of these documents to contemporary research in architectural history. Furthermore, the study seeks to explore how scientific methods intersect with artistic craftsmanship in the documentation of historical structures. Akyurt’s multifaceted identity and his contributions to museology, art, and documentation practices are evaluated within this framework.

Keywords: Mehmet Yusuf Akyurt, “Resimli Türk Abideleri”, Seljuk Architecture, İplikçi Mosque, Architectural History, Turkish Historical Society

Osmanlı Modernleşme Dönemi Çanakkale Tabyaları

Hamiyet Coşkun¹, Doç. Dr. Işıl Çokuğraş Bağdatlıoğlu²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-1002-7041, hamiyettcsknn@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-6846-4969

ÖZET

Tarih boyunca savaşlar, devletlerin güvenlik anlayışını ve savunma stratejilerini şekillendiren temel unsurlardan olmuştur. Devletler, hakimiyetlerini sürdürebilmek için çeşitli dönemlerde askeri yapılar inşa etmişlerdir. Askeri yapılar, fiziksel savunmanın yanında dönemin siyasi ve teknolojik gelişmelerini de yansıtan stratejik unsurlar olmuşlardır. Dünya siyasetinde güç dengelerinin değişmesi ve teknolojinin gelişmesiyle modernleşme döneminde askeri yapılar farklılaşmaya başlamıştır. Özellikle Avrupa'da 17. yy.'da Vauban tarzı kale-şehir yapıları ön plana çıkmış, Osmanlı Devleti de bu dönemde siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda modernleşme ve yeniden yapılanmaya ihtiyaç duymuştur. Bu gereklilik; devletin inşa politikasına yansımış, ordudaki modernizasyon beraberinde askeri mimaride yeniliklere sebep olmuştur. Osmanlı Devleti'ne, askeri yeniliklerde Fransa öncülük etmiştir. Avrupalı teknik uzmanlardan yardım alınarak başlayan süreç III. Selim döneminde kışla yapımları ile devam etmiş ve II. Mahmud Dönemi ile kurumsal bir kimlik kazanmıştır. Siyasi dengeler yeni askeri binalara duyulan ihtiyacı arttırmış, bu doğrultuda modern kışla yapımları ön plana çıkmıştır.

19. yüzyıl başlarından itibaren sanayi gelişimiyle toprakların menzili ve etkisi önemli ölçüde gelişim göstermiştir. Bu durum, savunma amaçlı kalelerden ve kışlalardan daha dayanıklı yapılara dair bir arayışın doğmasına neden olmuş, bu çerçevede önlerinde geniş hendekler bulunan toprak yığınlarından inşa edilen askeri tahkimatlar olan tabyaların gelişim göstermesine neden olmuştur. Özellikle doğudan İran ve Rusya gibi devletlerin yapacağı saldırılara karşı Erzurum, Kars ve Ardahan gibi illerde; batıda ise Edirne, Rumeli ve Çanakkale Boğazı çevresinde çok sayıda tabyalarla güçlendirilmiş tahkimatlar inşa edilmiştir. Çanakkale'de 32 adet tabyanın inşa edildiği bilinmektedir. Ancak tabyaların inşa edildiği alanlarda farklı isimlerle farklı dönemlere ait tabyalar yapıldığı tespit edilmiş, bu durum karışıklığa neden olmakla birlikte tarihlendirmeyi ve yer tespitini zorlaştırmıştır. Bu tabyaların hepsi günümüze ulaşamamıştır.

Bu bildiride, Osmanlı Devleti'nin askeri alandaki modernleşme sürecinin mimariye yansması ele alınacak; Çanakkale Tabyaları'na odaklanılacaktır. Buradaki mevcut tabyalar arşiv belgeleri ışığında, dönemin diğer askeri yapıları ile ilişkilendirilerek değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Askeri mimari, tabya, Çanakkale, Osmanlı modernleşmesi, Osmanlı mimarisi.

Çanakkale Redoubt of the Ottoman Modernization Period

Hamiyet Coşkun¹, Doç. Dr. Işıl Çokuğraş Bağdatlıoğlu²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0005-1002-7041, hamiyettcsknn@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-6846-4969

ABSTRACT

Throughout history, wars have been one of the fundamental elements that shape the security understanding and defense strategies of states. In the picture, military structures are planned to be built in various periods to maintain their dominance. In addition to physical defense, the structures also constituted elements of military integration of the political and technological developments of the period. Military structures began to differentiate during the modernization period with the products of the balance of power in world politics and technological developments. Especially in the 17th century, Vauban style castle-city structures came to the fore in Europe, and the Ottoman Empire needed modernization and restructuring in the political, economic and military areas of this period. This requirement; It was reflected in the registered construction policy, and the modernization in the army led to innovations in military architecture. He also brought military innovations to the Ottoman Empire in France. The process started with the help of European technical experts in Phase III. It continued with the construction of barracks during the Selim period and II. It gained a corporate identity with the Mahmud Period. Political balances increased the packages for new military structures, and in this direction, modern barracks construction came to the fore.

With the industrial development since the beginning of the 19th century, the range and effectiveness of the cannons have improved significantly. This situation gave rise to a search for more durable structures than castles and barracks for defensive purposes, and within this framework, it led to the development of redoubts, which are military fortifications built from piles of soil with wide moats in front of them. Especially in provinces such as Erzurum, Kars and Ardahan against the attacks of states such as Iran and Russia from the east; In the west, many fortifications reinforced with redoubts were built around Edirne, Rumelia and the Dardanelles. It is known that 32 redoubts were built in Çanakkale. However, it has been determined that bastions with different names and belonging to different periods were built in the areas where the bastions were built, and this caused confusion and made dating and location determination difficult. Not all of these bastions have survived to the present day.

In this paper, the reflection of the modernization process of the Ottoman Empire in the military field on architecture will be discussed; The focus will be on the Çanakkale Bastions. The existing bastions here will be evaluated in the light of archive documents, in relation to other military structures of the period.

Keywords: Military architecture, bastion, Çanakkale, Ottoman modernization, Ottoman architecture.

Babaeski Kent Formunun Tarihsel Süreci ve Morfolojik İncelemesi

Burçin İrem Demirkol¹, Doç. Dr. Arif Mısırlı²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-8303-
5560, burciniremdemirkol@gmail.com

²Tez Danışmanı, Trakya Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-2183-0532, arifmisirli@trakya.edu.tr,

ÖZET

Tarih boyunca yerleşim alanları yapılanmaya başladığı andan itibaren günümüze kadar bir iz bırakmıştır. Bu izler doğrultusunda her dönemin kentleşme süreci, toplumsal yapılar, kültürel normlar ve ekonomik gelişmelerle okunabilmekte ve kentlerin morfolojik yapısı ortaya koyulabilmektedir. Bu çalışmanın amacı kent morfolojisinin “kentsel formun onu meydana getiren unsurların zaman içerisinde uğradıkları tarihsel dönüşüm ve değişimin ortaya koyulması ile anlaşılabilirliği” ilkesi temel alınarak; Babaeski kent morfolojisinin fiziki evrim sürecini araştırmak ve tarihsel süreçte gelişimini ve değişimini incelemektir. Kentin İstanbul-Belgrad askeri yolunun (Antik Dönem’de Via Militaris, Osmanlı’da Orta Kol) üzerinde olması, tarihsel süreç boyunca sürekli iskânını sağlamıştır. Tarih öncesi ilk yerleşim yeri olan Höyük Tepe’den, Babaeski’nin Osmanlı Dönemi’nde menzil külliyesi olarak inşa edilen Semiz Ali Paşa Külliyesi’ne, kentin tarihi geçmişinin göstergeleri, kentin önemine ve kültürel zenginliğine önemli bir katkı sunmaktadır. Nitekim kent, sokak dokuları ve günümüze kadar ulaşan tarihi yapıları vasıtasıyla geçmiş dönemlerin kültürel ve mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Ayrıca kent, tarih öncesi dönemden günümüze dek farklı kültürlerle beslenen bir dokuya sahip olmuş; Trakya’nın doğu, batı, kuzey ve güney bölgelerine ulaşımı açısından merkez bölgesinde yer almıştır. Kentin tarihsel süreç içindeki evreleri; demiryolunun inşasına kadar Semiz Ali Paşa Külliyesi çevresinde ve İstanbul-Edirne aksında, 19. yüzyıl sonlarında demiryolu hattı kentin batı sınırını oluşturacak şekilde kuzeye doğru, 20. yüzyılın sonlarında ise TEM otoyolunun inşası ile kuzey sınırını oluşturacak şekilde kuzey-güney yönlü ve imar planlarının etkisiyle demiryolunun batısında bir gelişim olarak açıklanabilir.

Anahtar Kelimeler: Babaeski, kent tarihi, kentsel değişim, kentsel morfoloji, kentleşme süreci

Historical Process and Morphological Analysis of Babaeski City Form

Burçin İrem Demirkol¹, Doç. Dr. Arif Mısırlı²

¹Graduate Student, Trakya University, ORCID: 0009-0005-8303-5560, burciniremdemirkol@gmail.com

²Thesis Advisor, Trakya University, ORCID: 0000-0003-2183-0532, arifmisirli@trakya.edu.tr

ABSTRACT

Throughout history, settlements have left a trace from the moment they began to be structured until today. In line with these traces, the urbanization process of each period can be read with social structures, cultural norms and economic developments and the morphological structure of cities can be revealed. The aim of this study is to investigate the physical evolution process of Babaeski urban morphology and to examine its development and change in the historical process based on the principle that urban morphology “urban form can be understood by revealing the historical transformation and change of the elements that make it up”. The city’s location on the Istanbul-Belgrade military road (Via Militaris in Antiquity, Orta Kol in the Ottoman period) ensured its continuous settlement throughout the historical process. From Höyük Tepe, the first prehistoric settlement, to the Semiz Ali Pasha Complex in Babaeski, which was built as a menzil complex in the Ottoman period, the indicators of the city’s historical past make a significant contribution to the city’s importance and cultural richness. As a matter of fact, the city reflects the cultural and architectural characteristics of the past periods through its street textures and historical buildings that have survived to the present day. In addition, the city has had a texture nourished by different cultures from the prehistoric period to the present day; it has been located in the central region in terms of transportation to the eastern, western, northern and southern regions of Thrace. The phases of the city in the historical process can be explained as a development around the Semiz Ali Pasha Complex and on the Istanbul-Edirne axis until the construction of the railway, towards the north in the late 19th century, with the railway line forming the western border of the city, and towards the north-south in the late 20th century, with the construction of the TEM highway, forming the northern border, and west of the railway with the effect of zoning plans.

Keywords: Babaeski, urban history, urban change, urban morphology, urbanization process

Venedik Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde Osmanlı Mimarları (1895-1901)

Mekselina Gececi Gümüş¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0001-9296-3813, mekselina.gececi@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@gmail.com

ÖZET

Döneme tanıklık edenlerin gözünden mimarlık ortamına bakmak, söz konusu dönemin mimarlık pratiğini ve onu oluşturan siyasi, toplumsal ve ekonomik dinamikleri anlamak açısından pek çok imkân barındırmaktadır. Araştırmanın konusu 1895-1901 yılları arasında Venedik Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde mimarlık eğitimi alan Ermeni kökenli Osmanlı mimarlarının eğitim hayatı ve mesleki çalışmalarıdır. 1700'lerin başlarında Katolik mezhebini benimseyen Sivaslı Rahip Mekhitar, bu mezhebin Osmanlı tarafından resmen tanınmaması nedeniyle önce Mora Yarımadası'na yerleşmiş, ardından bölgenin Osmanlı hakimiyetine girmesiyle Venedik'e geçerek Mihitryan Ermeni Katolik Cemaati'nin kurulmasına öncülük etmiştir. Bu durum Osmanlı Devleti'nde Katolik mezhebine bağlı Ermeni kökenli Osmanlı vatandaşlarının hem idadî hem de mesleki düzeyde eğitim almak amacıyla Venedik'te bulunan okulları tercih etmesinde etkili olmuştur. "II. Meşrutiyet döneminin siyasi toplumsal ve ekonomik ortamı gayrimüslim Osmanlı mimarlarının meslek pratiğindeki yerini nasıl etkilemiştir?" sorusu araştırmanın başlıca sorunlarından. Araştırma, 1895-1901 yılları arasında Venedik Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi mimarlık eğitimi alan İshak Karakaşyan, Pietro Oskan, Yetvart Terziyan, Aram Bardizbanyan ve Haigh Zepcian'ın kişisel hayatını, eğitim altyapısını ve mesleki faaliyetlerini kapsamaktadır. Araştırma yöntemi olarak ortak bir eğitim geçmişine sahip olan bir grup mimarın hayatı ve eserlerine odaklanarak bir dönemi anlama ve örnekleme çalışması seçilmiştir. Venedik Güzel Sanatlar Akademisi Arşivi (Archivio dell'Accademia di Belle Arti di Venezia) başta olmak üzere, Başkanlık Osmanlı Arşivi, IBB Atatürk Kitaplığı Arşivi, Mekhitarist Cemaati Kütüphanesi (The Mekhitarist Congregation Library) araştırmanın başlıca kaynakları arasındadır. Venedik Güzel Sanatlar Akademisi'nde aldıkları eğitimin söz konusu mimarların meslek hayatındaki etkilerini ortaya koymak; II. Meşrutiyet döneminde hem devlet kurumlarında hem de serbest mimarlık ortamında gayrimüslim Osmanlı mimarlarının faaliyet alanını belirlemek; mimarlar arasında başlayan ilk örgütlenme girişimlerinde gayrimüslim Osmanlı mimarlarının üstlendiği rolü kavramak araştırmanın öncelikli hedeflerindendir. Sonuç olarak mimarların özgül yaşam hikayelerinin yanı sıra onların kişisel perspektifinden bakarak dönemin koşullarının mimarlık pratiğini nasıl şekillendirdiği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: mimarlık eğitimi, Venedik, mimar biyografileri, gayrimüslim mimarlar, meslek pratiği

Ottoman Architects in the Royal Academy of Fine Arts in Venice (1895-1901)

Mekselina Gececi Gümüş¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, Department of Architecture, ORCID:
0000-0001-9296-3813, mekselina.gececi@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Department of Architecture, ORCID: 0000-
0002-0021-2076, pvarian@gmail.com

ABSTRACT

Examining the architectural environment through the perspectives of those who witnessed the period offers significant insights into the architectural practices of the time, as well as the political, social, and economic dynamics that influenced them. This research focuses on the educational trajectories and professional endeavors of Ottoman architects of Armenian descent who pursued architectural studies at the Royal Academy of Fine Arts in Venice between 1895 and 1901. In the early 18th century, due to the non-recognition of the Catholic faith by the Ottoman Empire, Father Mekhitar of Sivas, who had embraced Catholicism, initially settled in the Morea Peninsula. However, following the region's transition from Venetian to Ottoman control, he moved to Venice, where he played a pivotal role in establishing the Mekhitarist Armenian Catholic Congregation. This situation significantly impacted Ottoman Armenians of Catholic affiliation, prompting them to seek education in Venice's institutions at both academic and professional levels. One of the primary research questions is, "How did the political, social, and economic conditions of the Second Constitutional Era affect the role of non-Muslim Ottoman architects in the profession?" This study examines the personal histories, educational backgrounds, and professional activities of Isak Karakaşyan, Pietro Oskan, Yetvart Terziyan, Aram Bardizbanyan, and Haigh Zepcian, who studied architecture at the Royal Academy of Fine Arts in Venice during the aforementioned period. The research methodology centers on a group of architects with a shared educational background, providing a case study for understanding the architectural milieu of the time. Key sources for the research include the Archive of the Royal Academy of Fine Arts in Venice (Archivio dell'Accademia di Belle Arti di Venezia), the Ottoman Presidential Archives, the IBB Atatürk Library Archives, and the Mekhitarist Congregation Library. The study aims to explore the impact of the education received at the Royal Academy of Fine Arts on the professional lives of these architects, identify the scope of non-Muslim Ottoman architects' professional activities during the Second Constitutional Era in both public institutions and independent practice, and analyze the role of these architects in the early organizational efforts within the profession. Ultimately, by examining the architects' individual life stories and perspectives, the research will shed light on how the conditions of the era shaped architectural practice.

Keywords: architecture education, Venice, architect biographies, Non-Muslim architects, professional practice

Charles-Eduard Jeanneret/Le Corbusier ve 1873 Viyana Fuarı

İrem Pilehvarian¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı, 0009-0009-3908-8058, irem_pvarian@hotmail.com

²Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, 0000-0002-6451-193X, nururfalioglu@msn.com

ÖZET

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştirilen dünya fuarları, küresel kapitalizmin Avrupa tarafından “genişletilmiş tek dünya” olarak tanıtıldığı sergi alanlarıdır. Bu sergi alanları teknolojik ilerlemelerin başarılı sonuçlarının somut olarak insanlığın deneyimine sunulmasını amaçlayan global sergilerdir. Dünya fuarları uluslararası katılımcılarla geleneksel “zaman-mekan” algısını değiştirmiştir. Fuar yapıları, “geçici” olarak düzenlenmeleri ve hızlı inşa edilme gereklilikleri sebebiyle Sanayi Devrimi sonrası ortaya çıkan yeni inşaat malzemelerinin ve yapım tekniklerinin cesurca denenmesine de öncülük etmişlerdir.

1851’de Londra’da ilki gerçekleştirilen dünya fuarları, yüzyıl dönümünden sonra ihtisaslaşmış fuarlara dönüşmüştür. Osmanlı Devleti’nin katılmış olduğu fuarlar 1851 Londra, 1867 Paris, 1873 Viyana, 1878 Paris, 1889 Paris, 1893 Şikago ve 1900 Paris Dünya Fuarları’dır. Osmanlı Devleti bu fuarlara sanayi ürünleriyle olduğu kadar hakimiyetindeki değişik coğrafi alanların (Fas, Tunus, Mısır vb.) yerel kültürlerini temsil eden ürünlerle de katılmıştır.

Bu Fuarlardan 1873 Uluslararası Viyana Fuarı, şehrin muazzam parkında inşa edilmişti. Paris’te gerçekleştirilen önceki sergiden (1867) beş kat daha büyüktü. 194 pavyondan 35 ülkeden 53.000 katılımcıyla gerçekleştirilmişti. Bu binaların çoğu günümüzde ayakta kalmamıştır.

Modern mimarının önemli isimlerinden Charles-Edouard Jeanneret daha sonra ünlenen adıyla Le Corbusier mimarlık okuluna gitmemiştir. Mimarlığa ilişkin bilgilerinin temelinde 13 yaşında yazıldığı La Chaux de Fond’daki Uygulamalı Sanat okulunda ona çizimin temellerini ve dekoratif sanatları öğreten ortaokul öğretmeni Charles L’Eplattenier vardır. Öğretmeni 1907’de okuldan mezun olmasının ardından onu Kuzey İtalya’da bir resim çizim turu yaparak dünya görüşünü geliştirmeye teşvik etti. Yolculukları sırasında 1907 yılında 1873 Viyana sergisinden kalan “Arap Odasını” ziyaret etmiştir. Bu oda Osmanlı Devleti’ne ait binalardan biri olan Mısır Hidivlik Sarayı’nın içinde bulunmaktaydı. Bildiri kapsamında Charles-Edouard Jeanneret’nin 1907’deki “Arap Odası” hakkında öğretmenine yazdığı mektuptan edindiği izlenimler ve onun mimarlığına etkisi irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Le Corbusier, 1873 Viyana Fuarı, Arap Odası, Fuar Binalarında Osmanlı, Charles-Edouard Jeanneret çizim defterleri

Charles-Edouard Jeanneret/Le Corbusier and The 1873 Vienna Fair

İrem Pilehvarian¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹PhD Student, Yıldız Technical University, Department of History of Architecture,
irem_pvarian@hotmail.com

²Faculty Member, Yıldız Technical University, Department of Architecture,
nururfalioglu@msn.com

ABSTRACT

The world fairs held in the second half of the nineteenth century were exhibition spaces where global capitalism was promoted by Europe as an “expanded single world.” These exhibition areas were global showcases that aimed to present the tangible results of technological advancements to human experience. The world fairs changed the traditional perception of “time and space” through international participation. Due to their temporary nature and the necessity for rapid construction, the fair structures also pioneered the bold experimentation of new construction materials and building techniques that emerged after the Industrial Revolution.

The first world fair was held in London in 1851. After the turn of the century, these fairs evolved into specialized exhibitions. The world fairs in which the Ottoman Empire participated included: London 1851, Paris 1867, Vienna 1873, Paris 1878, Paris 1889, Chicago 1893, and Paris 1900. The Ottoman Empire participated in these fairs not only with industrial products but also with items representing the local cultures of various regions under its rule (such as Morocco, Tunisia, Egypt, etc.).

Among these fairs, the 1873 International Vienna Exhibition was built in the city's vast park. It was five times larger than the previous exhibition held in Paris (1867). The fair featured 194 pavilions and included 53,000 participants from 35 countries. Most of these buildings no longer exist today.

One of the prominent figures of modern architecture, Charles-Edouard Jeanneret—later famous as Le Corbusier—never attended an architecture school. The foundation of his architectural knowledge was laid at the School of Applied Arts in La Chaux-de-Fonds, which he joined at the age of 13. There, his secondary school teacher Charles L’Eplattenier taught him the fundamentals of drawing and decorative arts. After his graduation in 1907, L’Eplattenier encouraged him to broaden his worldview by embarking on a sketching tour in Northern Italy. During his travels, in 1907, he visited the “Arab Room,” a remnant from the 1873 Vienna Exhibition. This room was located within the Palace of the Khedive of Egypt, one of the Ottoman Empire’s pavilions. Within the scope of this paper, the impressions Charles-Edouard

Jeanneret shared in a letter to his teacher about the “Arab Room” in 1907 and its influence on his architecture will be examined.

Keywords: Le Corbusier, 1873 Vienna Exhibition, Arab Room, Ottoman Exhibition Buildings, Charles-Edouard Jeanneret's sketchbooks

İstanbul Kara Surları Bölgesindeki Kentsel Doku ve Silüet Değişiminin 1985'den Bugüne İncelenmesi

Ümit Karabayır¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-2177-7420, umitcankarabayir@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5916-3352

ÖZET

Bu bildirinin amacı, İstanbul'un Dünya Miras Alanlarından biri olan Kara Surları bölgesindeki kentsel doku ve silüet değişimini 1985 yılından günümüze kadar incelemektir. Dünya Miras Listesi'ne dahil edildiği yıldan itibaren bu bölgedeki yapılaşma sürecinin nasıl ilerlediği, kültürel mirasa ve Üstün Evrensel Değere etkileri değerlendirilecektir. Özellikle yeni yapılaşmaların silüet üzerindeki etkisi, kentsel dönüşüm süreçleri ve koruma politikalarının başarısı sorgulanarak bölgenin fiziksel ve görsel değişimi ortaya konulacaktır.

Çalışma, İstanbul Kara Surlarının çekirdek alanı ve tampon bölgesini kapsamaktadır. Çalışmanın zaman sınırı, 1985 yılından günümüze kadar olan değişimle sınırlıdır. Kentsel doku ve silüet açısından bölgedeki yapılaşma dinamikleri, uyumsuz yapılar, kullanım değişiklikleri ve korunma durumu analiz edilecektir. Bu bildiri kapsamında özellikle yüksek katlı yapılaşmaların etkileri incelenecektir. Çalışma, tarihî haritalar, arşiv fotoğrafları ve güncel uydu görüntüleri gibi görsel verileri kullanarak değişimi dönemsel olarak karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirmektedir.

Tarihî ve güncel fotoğraflar karşılaştırılarak bölgedeki fiziksel değişimler tespit edilecek, üç boyutlu haritalar ve mekânsal analiz araçlarıyla yapıların yükseklikleri ve gabari değişimleri incelenecektir. Ayrıca, literatür taraması ve uzman görüşmeleri ile bölgenin dönüşüm süreci değerlendirilerek, koruma politikalarının etkinliği tartışılacaktır. Bu analizler doğrultusunda, Kara Surları bölgesindeki kentsel değişimin 1985 sonrasındaki miras alanına etkilerinin çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Bildiri sonunda tüm bu sorunlar karşısında geleceğe ilişkin olasılıklar bağlamında bir değerlendirme sunulması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Dünya Mirası alanı, İstanbul kara surları, Kentsel silüet değişimi.

Analysis of Urban Fabric and Silhouette Changes in the Istanbul Land Walls Region from 1985 to the Present

Ümit Karabayır¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-2177-7420,
umitcankarabayir@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-5916-3352

ABSTRACT

The aim of this paper is to examine the transformation of the urban fabric and skyline in the Land Walls region, one of Istanbul's World Heritage Sites, from 1985 to the present. The study will evaluate how the construction process in this area has evolved since its inclusion in the World Heritage List and assess its impacts on cultural heritage and Outstanding Universal Value. In particular, the effects of new constructions on the skyline, urban transformation processes, and the effectiveness of conservation policies will be questioned to reveal the physical and visual transformation of the area.

The study covers the core zone and buffer zone of Istanbul's Land Walls. Its time frame is limited to the changes that have occurred since 1985. The dynamics of urban development in the area, incompatible structures, changes in land use, and conservation status will be analyzed in terms of urban fabric and skyline. Specifically, the impact of high-rise buildings will be examined. The study adopts a comparative and periodic approach by utilizing visual data such as historical maps, archival photographs, and current satellite images.

By comparing historical and contemporary photographs, the physical transformations in the region will be identified, and changes in building heights and massing will be analyzed using three-dimensional maps and spatial analysis tools. Furthermore, the transformation process of the area will be evaluated through a literature review and expert interviews, and the effectiveness of conservation policies will be discussed. Based on these analyses, the study aims to assess the impact of urban transformation on the heritage site of the Land Walls after 1985. At the end of the paper, an evaluation will be presented within the framework of future scenarios concerning these challenges.

Keywords: Istanbul World Heritage site, Istanbul land walls, Urban silhouette change

Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilebildiği Çağda Mimarlık Tarihi: Çevrim İçi Mimarlık Tarihçiliği İçin Yöntembilimsel Okuma

Fırat Kaya¹, Şevval Başkurt²

¹Araştırma Görevlisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ORCID:
0000-0002-1984-5033, fratky@gmail.com

²Araştırma Görevlisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0000-0001-7946-
2475

ÖZET

Matbaanın icadından sonra bilginin dolaşımını ve bireylerin bilgiyle kurduğu ilişkii en köklü şekilde dönüştüren gelişme internetin ortaya çıkışı olmuştur. Önce kişisel bilgisayarın evlerde yaygın olarak kullanılması, sonra da cep telefonlarının birer el bilgisayarına dönüşmesi ile kolayca içerik üretme imkânı sunan internet, günlük ve toplumsal yaşamı etkileyecek bir güce erişmiştir. Bu güç, geleneksel medyayı dönüşüme mecbur bırakmıştır; ancak bundan da önemlisi internet kendi medyasını, son kullanıcının ürettiği sosyal medyayı yaratmıştır. Bilimsel bilginin üretimi ve yayılımı da bu durumdan etkilenmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan yeni bir tarih okuma yöntemi olarak çevrim içi mimarlık tarihçiliği ile, Walter Benjamin'in özellikle fotoğrafın icadı ile ilişkilendirdiği yeniden üretilebilen sanat eseri gibi, mimarlık tarihine ait bilginin yeniden üretilebildiği görülür. Bu tarihçilik hem arşivci ve belge derleyen hem de fotoğraflar ve videolar ile kendi belgesini üreten iki yol izlemektedir. Yine de bu yöntem, sunulduğu mecranın doğası gereği bilimsel bilgi üretme kaygısı taşımamaktadır. Hiçbir filtreden geçmeden, doğrudan alıcısına ulaşan bu yeni tarihçilik, uzmanlık ve yetkinlik denetiminden de sıyrılmaktadır. Etkileşimler üzerinden paylaşıp çoğaltılarak üretilen bilgi yığınının etki alanı kontrolsüzce genişlemektedir. Uzman ve uzman olmayan kişilerin bu üretimdeki eşit konumu, mimarlık tarihini yüzeyselleştirerek mimarlığın tüketilebilir bir ürün hâline gelmesine neden olmaktadır. İçerik üretiminin maddi gelir elde edilebilir bir işe dönüşmesi, sponsorlarla kurulan karmaşık ticari ilişkiler nedeniyle çeşitli sorunlar barındırmaktadır. Sosyal medyada veya çevrim içi üretilen mimarlık tarihi, çoktan terk edilen bir sınıflandırma yöntemine geri dönülmesine neden olarak, incelenen yapılar ile eğilimleri görsel bir kataloğun parçası hâline getirerek yüzeysel bakmaktan öteye geçememektedir. Bilginin demokratik yayılımı ve insanların bilgiye kolay erişimi temel bir ilke olsa da, bu içerikler akademik olsun olmasın bilimsel bir bilgi üretmediği için popüler kültür içinde bilgilerin eriyip gitmesine ve birbirine karışmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, çevrim içi bilgi üretimini bilimsel bir çerçevede ele alarak, bilgi üretimi ve bilgiye erişimin ölçülebilir ve denetlenebilir mekanizmalarla yapılandırılmasına yönelik yaklaşımlar geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık tarihi, Walter Benjamin, Çevrim içi tarihçilik, Dijital medya, Bilgi üretimi.

Architectural History in an Age When It Can Be Reproduced with the Possibilities of Technology: Methodological Reading for Online Architectural Historiography

Fırat Kaya¹, Şevval Başkurt²

¹Research Assistant, Mimar Sinan Fine Arts University, Department of Architecture, ORCID: 0000-0002-1984-5033, fratty@gmail.com

²Research Assistant, Bursa Technical University, Department of Architecture, ORCID: 0000-0001-7946-2475

ABSTRACT

Since the invention of the printing press, the development that most radically transformed the circulation of information and individuals' relationship with information was the emergence of the internet. First, with the widespread use of personal computers in homes and then with the transformation of mobile phones into handheld computers, the internet, which provides the opportunity to easily produce content, has reached a power that will affect daily and social life. This power has forced traditional media to transform; But more importantly, the internet has created its own media, social media produced by the end user. The production and dissemination of scientific knowledge have also been affected by this situation. In this context, with online architectural historiography as a new method of reading history, it can be seen that information on the history of architecture can be reproduced, such as the reproducible work of art that Walter Benjamin associated especially with the invention of photography. This historiography follows two paths: being an archivist, compiling documents, and producing its own documents with photographs and videos. However, this method is not concerned with producing scientific knowledge due to the nature of the medium in which it is presented. This new historiography, which reaches its recipient directly without going through any filters, also escapes the control of expertise and competence. The domain of the mass of information produced by sharing and multiplying through interactions is expanding uncontrollably. The equal position of experts and non-experts in this production superficializes the history of architecture and causes architecture to become a consumable product. Turning content production into a financially profitable business poses various problems due to the complex commercial relationships established with sponsors. Architectural history produced on social media or online cannot go beyond looking superficially, turning the structures and trends examined into part of a visual catalogue, causing a return to a long-abandoned classification method.

Although the democratic dissemination of information and people's easy access to information is a fundamental principle, these contents, whether academic or not, do not produce scientific information, letting information to dissolve and intermingle with popular culture. Therefore, by considering online information production within a scientific framework, approaches should be developed to structure information production and access to information with measurable and controllable mechanisms.

Keywords: History of architecture, Walter Benjamin, Online historiography, Digital media, Knowledge production.

Bir 20. Yüzyıl Yapısı Olarak Çorum Dikiciler Arastası

H. Sena Azkur¹, Prof. Dr. M. Gül Akdeniz²

¹Dr. Öğretim Üyesi, Konya Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7448-9281, senaazkur@gmail.com

²Prof. Dr., Biruni Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5117-206X

ÖZET

Çorum Dikiciler Arastası, Çorum kent merkezinde Çorum Ulu Camiinin karşısında ve Tarihi Güpür Hamamının bitişiğinde yer almaktadır. Arasta, Çorum kentinin simgesi haline gelen on 19. yüzyıl yapısı Çorum Saat Kulesine yüz elli metre mesafededir. Doğusunda Üçtutlar Caddesi, batısında da Osmancık Caddesi bulunmaktadır. Dikiciler Arastası 1956 yılında yanarak yok olan Çorum Hükümet Konağının bulunduğu yere, bu yangından geriye kalan taş döşemenin üzerine inşa edilmiştir. Arasta, doğu batı doğrultusunda bir sokak oluşturacak şekilde karşılıklı inşa edilmiş dükkanlardan oluşmaktadır. Dükkanların arasındaki sokak genişliği yaklaşık bir buçuk metredir ve bu özelliği ile dikkat çekmektedir. Geçmişte arastada Çorum tabakhanelerinden gelen derilerin işlenerek, çeşitli ürünler üretildiği bilinmektedir. Dikicilik mesleği eski ayakkabıları tamir etme ya da yeni ayakkabıların dikiş işlerini yapma işi olarak bilinmektedir. Dikicilik zanaati yapıda gerçekleştirildiğinden arastaya ismini vermiştir. Zaman içinde yapıdaki bozulmalar ve yıpranmalar bazı dükkanların metruk hale gelmesine sebep olsa da yapıdaki üretim faaliyetleri kısmen devam etmiştir. 2022 yılında Çorum Belediyesi tarafından gerçekleştirilen ve bir yıl süren restorasyon çalışmalarından sonra, arastada yeniden üretim ve ticari faaliyetler başlamıştır. Arastanın özgün işleviyle yaşamını sürdürmesi, kültürel mirasın sürekliliği açısından önemlidir. Günümüzde ayakkabı tamiri, el sanatları üretimi gibi çeşitli ticari faaliyetler söz konusu arastada sürdürülmektedir. Çalışma kapsamında, yapının tarihsel süreç içindeki değişimi, kentle ilişkisi ve restorasyon süreci değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arasta, Çorum, koruma, kültürel miras, restorasyon

Çorum Dikiciler Arasta as a 20th Century Building

H. Sena Azkur¹, Prof. Dr. M. Gül Akdeniz²

¹Assistant Professor, Konya Technical University, ORCID: 0000-0001-7448-9281, senaazkur@gmail.com

²Professor, Biruni University, ORCID: 0000-0002-5117-206X

ABSTRACT

Çorum Dikiciler Arasta is located in the city center of Çorum opposite Çorum Great Mosque and adjacent to the Historical Güpür Bath. Arasta is one hundred and fifty meters away from Çorum Clock Tower, a 19th century structure which has become the symbol of Çorum city. There is Üçtutlar Street to the east and Osmançık Street to the west. Dikiciler Arasta was built on the stone pavement remaining from this fire on the site of Çorum Government House which was destroyed by fire in 1956. Arasta consists of shops built opposite each other to form a street in the east-west direction. The width of the street between the shops is about one and a half meters and draws attention with this feature. In the past, it is known that various products were produced in the arasta by processing the leather coming from Çorum tanneries. Dikicilik (sewing) profession is known as the work of repairing old shoes or sewing new shoes. Since the sewing craft was carried out in the building, it gave its name to the arasta. Although the deterioration and wear and tear in the structure over time caused some shops to become derelict, the production activities in the structure continued partially. In 2022, after the restoration works carried out by Çorum Municipality and lasted for a year, production and commercial activities started again in the arasta. The survival of the arasta with its original function is important for the continuity of cultural heritage. Today, various commercial activities such as shoe repair and handicraft production are carried out in the arasta. Within the scope of the study, the change of the building in the historical process, its relationship with the city and the restoration process were evaluated.

Keywords: Arasta, Çorum, conservation, cultural heritage, restoration

Türkiye’de Özel Mimarlık Yüksekokulları: 1965-1971 Yılları Arasında Mimarlık Eğitimde Değişim ve Tartışmalar

Bilgen Ataç¹, Prof. Dr. Zafer Sağdıç²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3364-0245,
bilgenatac@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4068-9135,
zafersagdic@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de 1971 yılına kadar faaliyet göstermiş olan özel mimarlık yüksekokullarını, dönemin eğitim sistemi içindeki yerleri bağlamında incelemektedir. 1950 sonrası nüfusa bağlı olarak artan yükseköğretim talebini, devlet üniversiteleri karşılayamaz olmuş ve bu boşluğu özel yüksekokullar doldurmuştur. 1961 Anayasası ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, özel yüksekokulların kurulmasına hukuki zemin hazırlamış ve özellikle mimarlık ve mühendislik alanlarında bu okulların sayısı ivme kazanarak artmış ve Türkiye mimarlık eğitiminde yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde, İstanbul’da Işık ve Kadıköy Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu, Ankara’da Zafer ve Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu, İzmir’de Ege Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu gibi kurumlar, mimarlık eğitime katkı sağlamış olmakla birlikte, özellikle Mimarlar Odası gibi meslek örgütlerinin, altyapı eksiklikleri yanında eğitim kalitesine yönelik eleştirilerinin de odak noktası olmuştur. Çalışma öncelikli olarak özel mimarlık okullarının kuruluş süreçlerini, eğitim kadrolarını, fiziksel imkânlarını ve karşılaştıkları sorunları resmî belgeler, dönemin basın yayın organları ve Mimarlar Odası raporları gibi arşiv belgeleri doğrultusunda ele almaktadır. Sonrasında da 1971 yılında Anayasa Mahkemesi’nin özel yüksekokulların faaliyetlerini sona erdirmeye kararını ve bu okulların devlet mühendislik-mimarlık akademilerine dönüştürülme sürecini incelemektedir. Sonuç olarak bu çalışma, özel yüksekokulların 1960’lı yıllarda mimarlık eğitiminin tarihsel gelişimine sunduğu katkıları, karşılaştıkları eleştiriler ve kapatılmalarının sonuçlarıyla birlikte değerlendirerek, bu döneme dair yeni bir tarihsel anlatı oluşturmaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık eğitimi, Özel yüksekokullar, Devlet akademileri, Eğitimde eleştiriler, Mimarlık okulları tarihi

Private Architecture Schools in Turkey: Changes and Debates in Architectural Education between 1965-1971

Bilgen Ataç¹, Prof. Dr. Zafer Sağdıç²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-3364-0245, bilgenatac@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-4068-9135, zafersagdic@hotmail.com

ABSTRACT

This study examines the private architecture schools that operated in Turkey until 1971, within the context of their place in the educational system of the time. After 1950, state universities struggled to meet the increasing demand for higher education due to population growth, and private higher education institutions emerged to fill the gap. The 1961 Constitution and the Private Educational Institutions Law No. 625 provided the legal basis for the establishment of private higher education institutions. Especially in the fields of architecture and engineering, the number of these schools increased rapidly, marking the beginning of a new era in architectural education in Turkey. During this period, institutions such as Işık and Kadıköy Private Higher Schools of Engineering and Architecture in Istanbul, Zafer and Yükseliş Private Higher Schools of Engineering and Architecture in Ankara, and Ege Private Higher School of Architecture and Engineering in Izmir contributed to architectural education. However, they also became the focus of criticism, especially from professional organizations such as the Chamber of Architects, due to their lack of infrastructure and concerns about the quality of education. The study primarily examines the establishment processes of private architecture schools, their teaching staff, educational programs, physical facilities, and the problems they encountered, based on official documents, media outlets of the period, and archival documents such as Chamber of Architects reports. It then examines the Constitutional Court's 1971 decision to terminate the activities of private colleges and the process of their transformation into state academies of engineering and architecture. Ultimately, this study aims to construct a new historical narrative of the period by evaluating the contributions of private colleges to the historical development of architectural education in the 1960s, the criticism they faced, and the consequences of their closure.

Keywords: Architectural education, Private higher education schools, State academies, Critiques in education, History of architecture schools

Bomonti Bira Fabrikası ile Atatürk Orman Çiftliği Bira Fabrikasının Geç Osmanlı Erken Cumhuriyet Dönemi Sanayi Yapıları Arasındaki Yerin Değerlendirilmesi

Ayşe Betül Köksal¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tarihi ve Kuramı
Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-7267-8545, seneraysebetul@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tarihi ve Kuramı
Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ÖZET

1908’de ilan edilen İkinci Meşrutiyet ile birlikte gelişen milliyetçilik, mimarlıkta yeni arayışları gündeme getirmiş; Panislamizm ve Pantürkizm ile farklı eğilimler ortaya çıkmış; Türkçülük akımının mimaride ifade bulmasıyla 1908-1930 yılları arasında, Yeni Osmanlı Mimarlığı, Milli Mimari, Neo Klasik Osmanlı gibi adlarla anılan, sonraları I. Ulusal Mimarlık olarak tanımlanan, son dönemlerde ise Geç Osmanlı Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı olarak isimlendirilen dönemde yapılan yapılar, Osmanlı ve Cumhuriyet mimarlığında önemli bir adım niteliğindedir.

Osmanlı Devleti’nde 19. yüzyıldaki sanayileşme hareketleri kapsamında, İsviçreli Bomonti kardeşler tarafından, İstanbul Feriköy’de, semte adını veren Bomonti Bira Fabrikası kurulmuştur. Yapımına 1890’lı yılların başında başlanmış, 1965’e kadar farklı dönemlerde farklı işlevli üretim yapıları eklenmiştir. Bomonti Bira Fabrikası’nın mimarına dair kaynaklarda net bir bilgiye ulaşılamamıştır. İçki sanayisi, Osmanlı Devleti’nin özel sektöre bıraktığı bir alandır ve bu bağlamda Bomonti Bira Fabrikası da önemli özel teşebbüs yatırımlarındandır.

Yeni bir ulus yaratmak için gereken en önemli unsurlardan biri olan bir başkent inşa edilmesi ve bu bağlamda mimarlık ve şehir planlamaya verilen önem neticesinde, yapılan antlaşmalar sonucunda Almanya, Avusturya ve Macaristan gibi pek çok ülkeden bilim insanı ülkemize gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin modernleşme politikalarından biri olarak devlet girişimiyle 5 Mayıs 1925’te kurulan Atatürk Orman Çiftliği, içerdği tarım, endüstri, üretim tesisleri ve kamusal alanları ile Cumhuriyet’in modernite projesini her anlamda karşılayan bir kuruluş olmuştur. İçerisindeki Bira Fabrikası yapısı 1936 yılında Ernest Egli tarafından yapılmıştır. Bu yapı hem mimari özellikleri hem de içerdği makineleri ile modernizmin temsili niteliğindedir.

Çalışma kapsamında; dönemin sanayi yapılarından olan, Osmanlı döneminde yapılan Bomonti Bira Fabrikası ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan Atatürk Orman Çiftliği Bira Fabrikası, yapım teknikleri, malzemeleri, cepheleri, üslupları bakımından karşılaştırılarak Geç Osmanlı Erken cumhuriyet dönemi sanayi yapıları içindeki yerleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sanayileşme, Atatürk Orman Çiftliği Bira Fabrikası, Bomonti Bira Fabrikası, Ernst Egli, endüstriyel miras.

Evaluation of The Place of Bomonti Beer Factory and Atatürk Forest Farm Beer Factory Among The Industrial Buildings of The Late Ottoman-Early Republican Period

Ayşe Betül Köksal¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹*Research Assistant, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of History and Theory of Architecture, ORCID: 0000-0002-7267-8545, seneraysebetul@gmail.com*

²*Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of History and Theory of Architecture, ORCID: 0000-0002-6451-193X*

ABSTRACT

Nationalism, which developed with the declaration of the Second Constitutional Monarchy in 1908, brought new searches to the agenda in architecture; different trends emerged with Pan-Islamism and Pan-Turkism; with the Turkism movement finding expression in architecture, the structures built between 1908 and 1930, known as New Ottoman Architecture, National Architecture, Neo Classical Ottoman, later defined as the First National Architecture, and more recently called Late Ottoman Early Republican Period Architecture, are important steps in Ottoman and Republican architecture.

Within the scope of the industrialization movements in the Ottoman Empire in the 19th century, the Bomonti Beer Factory, which gave its name to the district in Feriköy, Istanbul, was established by the Swiss Bomonti brothers. Its construction began in the early 1890s, and production structures with different functions were added in different periods until 1965. No clear information can be found in the sources regarding the architect of the Bomonti Beer Factory. The beverage industry is an area that the Ottoman Empire left to the private sector, and in this context, the Bomonti Beer Factory is also an important private enterprise investment.

As a result of the construction of a capital city, which is one of the most important elements required to create a new nation, and the importance given to architecture and urban planning in this context, scientists from many countries such as Germany, Austria and Hungary came to our country as a result of the agreements made. The Atatürk Forest Farm, which was established on May 5, 1925 with state initiative as one of the modernization policies of the Republic of Turkey, has become an organization that meets the modernity project of the Republic in every sense with its agricultural, industrial, production facilities and public areas. The Beer Factory structure inside was built by Ernest Egli in 1936. This structure is representative of modernism with both its architectural features and the machines it contains.

Within the scope of the study; from the industrial structures of the period; The Bomonti Beer Factory, built during the Ottoman period, and the Atatürk Forest Farm Beer Factory, built in the early years of the Republic, will be compared in terms of their construction techniques, materials, facades and styles, and their place in the industrial structures of the Late Ottoman and Early Republic periods will be evaluated.

Keywords: Industrialization, Atatürk Forest Farm Brewery, Bomonti Brewery, Ernst Egli, industrial heritage.

İtalya’da Geç Rönesans Saray Bahçe Düzenleme İlkelerinin İncelenmesi Kapsamında Pitti Sarayı ve Boboli Bahçeleri

Ali Can Yüksek

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Università degli Studi di Firenze, Kentsel Planlama Anabilim Dalı,
0009-0003-1823-9909,
alicanyuksek@hotmail.com

ÖZET

İtalya'nın Floransa şehrinde yer alan Pitti sarayı ve arkasında yer alan Boboli bahçeleri, geç dönem rönesans mimarisi ve bahçe tasarımının önemli bir örneğidir. Özellikle Boboli bahçeleri döneminin tasarım prensiplerinin ve doğanın ahenkli bir bütünleşmesini sergilemektedir. Boboli Bahçeleri'nin tasarımı, Avrupa bahçe estetiği üzerinde derin bir etki yaratmıştır. Uzun aksiyel düzenlemeler, geniş çakıl yollar ve heykeller ile çeşmelerin gösterişli kullanımı, birçok Avrupa sarayı için bir model haline gelmiştir. Bu bildiri Boboli bahçeleri üzerinden geç dönem rönesans bahçe tasarım ilkelerini, aynı dönemin öne çıkan diğer örnek bahçeleriyle karşılaştırarak inceleyecektir.

Pitti sarayı 15. yüzyılda Luca Pitti için inşa edildi, daha sonra Medici ailesi tarafından Boboli bahçeleri de eklenerek genişletildi. İlerleyen yıllarda, Lorraine-Habsburg hanedanı ve Floransa'nın İtalya başkenti olduğu dönemde Savoy ailesine ev sahipliği yaptı. 1919 yılında İtalya devletine bağışlandı.

Boboli bahçelerinin yapımı Düşes Eleonora di Toledo, Cosimo I de'Medici'nin eşi, tarafından başlatıldı. İlk tasarım çalışmasını Niccolo Tribolo yaptı, ancak 1550'de ölümünden sonra Bartolomeo Ammannati, Giorgio Vasari ve Bernardo Buontalenti tarafından devam ettirildi. Bu bahçe İtalyan bahçe tasarımı için bir örnek oluşturdu ve diğer Avrupa saray bahçelerinin tasarımını etkiledi.

Boboli bahçelerinin düzeni rönesans tasarımının önemli örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ağaçların ve çiçek tarhlarının geometrik düzeni ve simetrik yerleşimleri bu tasarımın karakteristik özelliklerindendir (History: Boboli Gardens, t.y.). Bu tasarım, Leon Battista Alberti'nin "De re aedificatoria" adlı öncü çalışmasında belirttiği uyum ve düzen ilkelerine yönelik Rönesans arayışını yansıtmaktadır. Alberti, bu eserinde orantı, simetri ve mimari unsurların doğayla uyumunun önemini vurgulamıştır ("Renaissance Garden", 2023).

Pitti Sarayı'nın Boboli Bahçeleri, İtalya'daki Geç Rönesans bahçe tasarımının özünü yansıtır. Geometrik hassasiyetleri, sanat ve doğanın bütünleşmesi, sofistike su öğeleri ve simgesel unsurlarıyla dönemin estetik ideallerini ve kültürel değerlerini yansıtırlar. Avrupa'da sonraki dönem saray bahçeleri için bir prototip olan Boboli Bahçeleri, Rönesans ilkelerinin peyzaj mimarisindeki kalıcı mirasının bir kanıtı olmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pitti Sarayı, Boboli Bahçeleri, Rönesans Bahçeleri, geometri ve rönesans, Avrupa saray bahçeleri

Analysis Of Late Renaissance Palace Garden Design Principles In Italy: Pitti Palace And The Boboli Gardens

Ali Can Yüksek

Master's Student, Università degli Studi di Firenze, Department of Urban Planning, 0009-0003-1823-9909,

alicanyuksek@hotmail.com

ABSTRACT

Located in Florence, Italy, the Pitti Palace and the Boboli Gardens behind it represent a significant example of late Renaissance architecture and garden design. In particular, the Boboli Gardens exemplify the design principles of the period and the harmonious integration of nature. The layout of the Boboli Gardens had a profound influence on European garden aesthetics. The use of long axial arrangements, wide gravel paths, and the elaborate placement of sculptures and fountains became a model for many European palaces. This paper examines the principles of late Renaissance garden design through the example of the Boboli Gardens, comparing them with other prominent gardens from the same period.

Pitti Palace was originally built in the 15th century for Luca Pitti and was later expanded by the Medici family with the addition of the Boboli Gardens. In subsequent years, the palace hosted the Lorraine-Habsburg dynasty and the House of Savoy when Florence became the capital of Italy. In 1919, it was donated to the Italian state.

The creation of the Boboli Gardens was initiated by Duchess Eleonora di Toledo, wife of Cosimo I de' Medici. The initial design was carried out by Niccolò Tribolo, but following his death in 1550, the work continued under Bartolomeo Ammannati, Giorgio Vasari, and Bernardo Buontalenti. The gardens became a model for Italian garden design and had a lasting influence on the design of other European palace gardens.

The layout of the Boboli Gardens stands out as a major example of Renaissance design. The geometric arrangement of trees and flowerbeds, along with their symmetrical placement, are key characteristics of this design style (History: Boboli Gardens, n.d.). This layout reflects the Renaissance pursuit of harmony and order, as articulated in Leon Battista Alberti's foundational work *De Re Aedificatoria*. In this work, Alberti emphasizes the importance of proportion, symmetry, and the integration of architectural elements with nature ("Renaissance Garden", 2023).

The Boboli Gardens of the Pitti Palace embody the essence of late Renaissance garden design in Italy. Their geometric precision, integration of art and nature, sophisticated use of water features, and symbolic elements reflect the aesthetic ideals and cultural values of the period. As a prototype for later European palace gardens, the Boboli Gardens remain a testament to the enduring legacy of Renaissance principles in landscape architecture.

Keywords: Pitti Palace, Boboli Gardens, Renaissance Gardens, geometry and Renaissance, European palace gardens

Savaşların Mimariye Etkisi

Sara Ibrahim K. Al Hourani¹, Assist. Prof. Meryem Müzeyyen Fındıkgil²

¹*Yüksek Lisans Mezunlu, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0009-0004-8933-6068, sihourani@gmail.com*

²*Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0009-0004-9810-0962, mmfındıkgil@gelisim.edu.tr*

ÖZET

Çalışmada savaşların mimari üzerindeki önemli ve karmaşık etkileri derinlemesine incelenerek, çeşitli tarihsel dönemlerdeki çatışmaların yapıları çevreyi ve mimari ortamı nasıl etkilediğini araştırılmaktadır. Antik Çağ ve Orta Çağ'dan modern döneme kadar savaşlara genel bir bakış sunan makale, çatışmaların kentsel planlama, altyapı ve mimari tarzlar üzerindeki kalıcı etkilerine odaklanmaktadır. İsrail'in Filistin'i işgali, Irak Savaşı ve Suriye Devrimi gibi 21. yüzyıl anlaşmazlıklarından örneklemeler, şehirlerin mevcut yıkımı ve yeniden inşası hakkında fikir vermektedir. İkinci Dünya Savaşı ve söz konusu modern çatışmaların karşılaştırmalı analizi, tarihi ve kültürel simge yapıların kaybı yoluyla mekanlar, insanlar ve şehir planlaması üzerindeki etkilerindeki benzerlik ve/veya farklılıkları açıklığa kavuşturmaktadır.

Çalışma aynı zamanda Musul, Gazze, Halep ve Varşova gibi son dönem çatışmalardan önemli ölçüde etkilenen şehir ve bölgeleri inceleyerek savaş sonrasında yaşanan derin değişimleri ve bırakılan kültürel mirasları ortaya koymakta, toplumların çevrelerini yeniden inşa etme ve miraslarını koruma konusundaki direnç ve uyum kabiliyetlerini araştırmaktadır. Çalışma, savaş ve mimarlık arasındaki karmaşık ve kalıcı ilişkiyi aydınlatmayı amaçlamakta ve çatışmanın yapıları çevre üzerindeki uzun vadeli sonuçlarını ele almanın ve anlamının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Savaş ve Mimari, Çatışma ve Yıkım, Filistin, Gazze, Yeniden Yapılanma ve Rekonstrüksiyon, Tarihi Yapılı Çevre, Altyapı.

War's Impact on Architecture

Sara Ibrahim K. Al Hourani¹, Dr. Öğr. Üyesi Meryem Müzeyyen Fındıkgil²

¹M.Arch. Graduate, Department of Architecture, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0009-0004-8933-6068, sihourani@gmail.com

²Assistant Professor, Department of Architecture, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0009-0004-9810-0962, mmfindikgil@gelisim.edu.tr

ABSTRACT

This paper delves into wars' significant and complex effects on architecture, investigating how conflicts throughout various historical periods have influenced the built environment and architectural landscapes. By offering an overview of wars from ancient and medieval times to the modern era, the paper emphasizes the lasting impacts of these conflicts on urban planning, infrastructure, and architectural styles. Case studies from 21st-century disputes, such as the Israeli Occupation of Palestine, the Iraq War and the Syrian Revolution, provide insights into the current destruction and reconstruction of cities. A comparative analysis of World War II and these modern conflicts clarifies the similarities and/or differences in their effects on places, people, urban planning through the loss of historical and cultural landmarks.

The paper also investigates cities and regions significantly affected by recent conflicts, including Mosul, Gaza, Aleppo, and Warsaw, to demonstrate the profound changes and cultural legacies left in the aftermath of war, highlighting the resilience and adaptability of communities in rebuilding their environments and preserving their heritage. Through this and thorough exploration, the paper seeks to illuminate the intricate and lasting relationship between war and architecture, stressing the importance of understanding and addressing the long-term consequences of conflict on the built environment.

Keywords: War and Architecture, Conflict and Destruction, Palestine, Gaza, Rebuilding and Reconstruction, Built Historical Environment, Infrastructure.

Suriye'nin Mimari Evrimi: 20. Yüzyıl Siyasi Dönüşümlerinin Tasarım ve Kimlik Üzerindeki Etkisi

Aya Al Zoni¹, Dr. Öğr. Üyesi Meryem Müzeyyen Fındıkgil²

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0009-0009-9015-0208, aya.alzoni@gmail.com

²Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, ORCID: 0009-0004-9810-0962, mmfındıkgil@gelisim.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, 20. yüzyılda Suriye mimarisinin evrimini araştırarak, siyasi dönüşümlerin mimari tarz ve kimlik üzerindeki etkisini incelemektedir. Suriye mimarisi, Osmanlı döneminden 21. yüzyıla kadar uzanan değişimleri yansıtan ve geleneklerin dış etkilerle harmanlandığı zengin bir alan olarak ortaya çıkar. Çalışmada incelenen ilk dönem, Osmanlı ve geleneksel Suriye mimari tarzlarının bütünleşmesiyle karakterize edilen Osmanlı dönemidir. Bu dönemin örnekleri arasında Azem Sarayı ve Han Asad Paşa gibi yapılar yer alır. I. Dünya Savaşı'nın ardından Fransız mandası dönemine geçilmiş ve bu dönemde neo-klasik, neo-barok gibi Avrupa kökenli mimari tarzlar ile çağdaş kentsel planlama kavramları tanıtılmıştır. Villa Rose ve Saint Francis of Assisi Kilisesi gibi örnekler, yerel işçilikle entegre edilen yeni tarzların incelendiği dönemi temsil etmektedir. 1946'da Fransız mandasının sona ermesiyle başlayan bağımsızlık dönemi, Suriye'de uluslararası çağdaş tarzların ve inşaat tekniklerinin kullanıldığı bir dönemdir. Bu dönemde, geleneksel mimari mirastan unsurlar da korunmuştur. Homs Saat Kulesi ve Güzel Sanatlar Birliği Binası, bu yenilikçi dönemi sembolize eden yapılardandır. 20. yüzyılın sonlarında, geleneksel Suriye mimari unsurlarının yeniden canlandırılması ve koruma ile bağlantılı konseptler ön plana çıkmıştır. Şam Opera Binası ve Suriye Ulusal Kütüphanesi gibi projeler, modern işlevsellik ile geleneksel estetiğin uyumlu bir şekilde birleştirildiği dikkat çekici örneklerdir. Bu çalışma, Suriyeli mimarların yaratıcılığını ve siyasi değişimlere uyum sağlama yeteneklerini kanıtlamaktadır. Çeşitli dönemlerden dikkat çeken örnekler analiz edilerek, Suriye'nin mimari yolculuğunun toplumsal ve siyasi tarihini nasıl yansıttığını, gelenek ve modernlik arasında bir dengenin kurulabildiğini vurgulamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriye mimari mirası, mimaride siyasi dönüşümler, Osmanlı ve Fransız mandası mimarisi, modern Suriye kentleşmesi, Avrupa mimari etkisi

Architectural Evolution in Syria: The Impact of 20th-Century Political Transformations on Design and Identity

Aya Al Zoni¹, Dr. Öğr. Üyesi Meryem Müzeyyen Fındıkgil²

¹M. Arch. Student, Department of Architecture, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0009-0009-9015-0208, aya.alzoni@gmail.com,

²Assistant Professor, Department of Architecture, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0009-0004-9810-0962, mmfindikgil@gelisim.edu.tr

ABSTRACT

This paper explores the evolution of Syrian architecture through the 20th century, investigating the effect of political transitions on the architectural style and identity. Syrian architecture reflected all the changes from the late Ottoman era to the early 21st century and was a rich space to express traditions blending with external influences. Starting with the Ottoman period, which was characterized by the harmonious integration of Ottoman and traditional Syrian architectural styles, examples from some structures of that era, such as Azem Palace and Khan Assad Pasha can be seen. Following that, after World War I, the French mandate took the role and introduced European architectural styles such as neo-classical, neo-baroque, and modern urban planning concepts. Introducing examples from that era, like the Villa Rose and Saint Francis of Assisi Church, in which the new styles integrating with the local workmanship were explored. During the independence in 1946 that followed the French mandate, Syria experienced international modern styles and building techniques while using elements from its traditional architectural heritage. Buildings like the Homs Clock Tower and the Union of Fine Arts Building symbolize this era of innovation. Traditional Syrian architectural elements revived in the late 20th century and grew in preservation and adaptive reuse concepts. Notable projects like the Damascus Opera House and the National Library of Syria harmoniously combined modern functionality with traditional aesthetics. This exploration confirms the creativity of Syrian architects, who have successfully navigated shifting political landscapes to preserve and evolve the nation's architectural identity. By analyzing key examples across these eras, the paper highlights how Syria's architectural journey mirrors its social and political history, celebrating the balance between tradition and modernity.

Keywords: Syrian architectural heritage, political transitions in architecture, Ottoman and French mandate architecture, modern Syrian urbanism, influence of colonial architecture

Erken İslam Kaynaklarında Mimari Tanımlamalar

Zeynep Dağ¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Lisansüstü Programı, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7940-2744>, zmerken@gmail.com

²Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Lisansüstü Programı, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0021-2076>

ÖZET

Erken İslam tarihi sanatı ve mimari eserlerinin pek çoğunun 19. yy. oryantalist seyyahların ve sanat tarihçilerinin (dili, perspektifi ve anlam süzgeciyle) dönemin dilinden ve bilgi dağarcığından bağımsız, tarafgîrâne değerlendirmeleriyle tarafımıza kadar ulaştığı bilinmektedir. Kimi yazarlar, İslam şehirlerini ve yapılarını değerlendirerek bu dönemin mimarlığının özgün bir sanat olmadığını, Roma gibi çevre kültürlerden etkilenecek ortaya eserler konulduğunu ve İslam'ın gelmesiyle sanatta hiçbir değişim olmadığını düşünmektedir. Benzer biçimde ilk İslam şehirlerinin (Basra, Kûfe gibi) kurgu düzeninin 'İslam' genel başlığı altında topladıkları Osmanlı dahil bütün İslam devletlerinin şehir kurgusunun çıkmaz sokaklar ve organik yapı prensibine dayandırmak çabaları da bu bakış açısının başka örneğidir.

Araştırma kapsamında incelenen ana kaynaklardan biri 1989 yılında Hz. Hatice'nin evinin tespiti için yapılan kazı çalışmalarının üzerine sürdürülen derin araştırmalar ile ortaya çıkan Ahmed Zeki Yamani'nin *The House of Khadijah bint Khuwaylid in Makkah al-Mukarramah* isimli çalışmasıdır. Eserde Hz. Muhammed'in kısaca hayatından, Hz. Hatice'nin evinin öneminden, 9.-20. yy. aralığında bölgeyi ziyaret etmiş seyyahların ev ile ilgili verdiği bilgilerden bahsedilmektedir. Bu bilgiler ışığında evin 3 boyutlu görselleştirilmesi yapılmış ve kazı sonucunda ortaya çıkan tespitler ile bu görsel kıyaslanarak bir değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmanın yanı sıra Ebû'l-Velîd el-Ezrakî'nin *Ahbâru Mekke*, Ebû Abdillâh el-Fâkihî'nin *Ahbâru Mekke* ve Takıyyüddîn el-Fâsî'nin *Şifau'l-Gharam bi-Ahbâri'l-Beledi'l-Haram* isimli eserler ana dilinden incelenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Hz. Muhammed döneminden başlayarak 13. yüzyıla kadar oluşan İslam devletlerinin mimarisini, dönemine ait özgün kaynaklardan okuyarak incelemektir. Aynı zamanda, yakın tarihe nazaran daha kapalı kalmış ve henüz tercüme edilmemiş Arapça kaynakların, özellikle Mekke ile ilgili bölümlerinin ve mimari metinlerin sunulması ve bu metinlerin yazıldığı şartlar bağlamında değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Erken İslam mimarlığına (Hz. Peygamber ve dört halife dönemi) ilişkin eleştirilerden birisi İslam mimarlığı tarih yazımının erken dönemde birkaç risale ve anlatı dışında mevcut olmadığına yöneliktir. Bildiri kapsamında bu eleştirilerin doğruluğu sorgulanacak, erken dönemden günümüze değin çeşitli türlerdeki mimarlığa ilişkin yazımların bahsedildiği kadar az olmadığı ortaya konacak ve yeni bir mimarlık tarihi anlatısının gerektiği vurgulanacaktır. Bildiri kapsamında seyahatname, fütühatname, tarih, lügat, ahkam-ı sultaniye, coğrafya olarak belirlenen metinlerin bu bağlamda analizleri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mekke mimarisi, Hz. Hatice'nin evi, mimari metinler, İslam arkeolojisi.

Architectural Descriptions in Early Islamic Sources

Zeynep Dağ¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹PhD Student, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of Architecture, Graduate Program in History and Theory of Architecture, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7940-2744>, zmerken@gmail.com

²Faculty Member, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of Architecture, Graduate Program in History and Theory of Architecture, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0021-2076>

ABSTRACT

It is well known that many of the artistic and architectural works from the early Islamic period have reached us through the assessments of 19th century Orientalist travelers and art historians, whose interpretations were shaped by their own linguistic framework, perspective, and conceptual filters, rather than being rooted in the language and intellectual milieu of the period in question. Some scholars, in evaluating Islamic cities and architectural structures, argue that the architecture of this era does not constitute an original artistic tradition but rather emerged through influences from surrounding cultures, such as Rome. They further claim that the advent of Islam did not bring about any significant transformation in artistic practices. Similarly, efforts to categorize the spatial organization of early Islamic cities—such as Basra and Kufa—under a generalized concept of "Islamic" urban planning, and to attribute the city layouts of all Islamic states, including the Ottoman Empire, to principles of cul-de-sacs and organic structures, represent another example of this perspective.

One of the primary sources examined in this study is *The House of Khadijah bint Khuwaylid in Makkah al-Mukarramah*, a work by Ahmed Zeki Yamani that emerged from in-depth research conducted following excavation studies carried out in 1989 to identify the house of Khadijah. This work discusses the life of the Prophet Muhammad in brief, the significance of Khadijah's house, and the information provided by travelers who visited the region between the 9th and 20th centuries regarding the structure. Based on this data, a three-dimensional visualization of the house was created, which was then compared with the excavation findings to offer a comprehensive evaluation. In addition to this work, primary Arabic sources such as *Akhbār Makkah* by Abū al-Walīd al-Azraqī, *Akhbār Makkah* by Abū ʿAbdillāh al-Fākihī, and *Shifāʾ al-Gharām bi-Akhbār al-Balad al-Ḥarām* by Taqī al-Dīn al-Fāsī have been examined in their original language.

The aim of this study is to examine the architectural developments of Islamic states from the time of the Prophet Muhammad up to the 13th century by consulting contemporary primary sources. Additionally, it seeks to present sections of Arabic sources—particularly those concerning Mecca—that have remained relatively inaccessible in recent times and have not yet been translated. The study also aims to evaluate these texts within the context in which they were written.

One of the criticisms directed at early Islamic architecture—particularly the period encompassing the Prophet Muhammad and the Four Rightly Guided Caliphs—is that there is a lack of architectural historiography from this era, aside from a few treatises and narratives. This study will critically assess the validity of these claims, demonstrating that the written record on early Islamic architecture is more extensive than commonly assumed and emphasizing the necessity of constructing a new historiographical narrative for Islamic architecture. Within this scope, texts classified as travelogues (riḥlah), conquest chronicles (futūḥāt), historical accounts, lexicons, legal treatises (aḥkām al-sulṭāniyyah), and geographical works will be analyzed in relation to this topic.

Keywords: Meccan architecture, the house of Khadijah (Hz. Hatice), architectural texts, Islamic archaeology.

Dolmabahçe Vadisi'nin 17.Yüzyıldan 1923'e Kadar Değişim ve Dönüşüm Süreci

Rumeysa Ebrar İzmirli¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-9648-0276, r.ebrarizmirli@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5916-3352, binanCB@yildiz.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Dolmabahçe Vadisi'nin 17. yüzyıldan 1923 yılına kadar olan süreçteki fiziksel, sosyal, kültürel ve işlevsel değişimleri ve bu değişimlerde etkili olan faktörleri incelemektir. Bölgenin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve geliştirilmesi için temel yaklaşımları oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışmada konuyla ilişkin mevcut yazılı kaynaklar, tezler, bilimsel makaleler, bildiriler, seyahatnameler incelenmiştir. Çeşitli dönemlere ait haritalar, arşiv belgeleri, gravür ve fotoğraflar gibi görsel kaynaklar kullanılarak Dolmabahçe Vadisi'nin 17. yüzyıldan 1923 yılına kadar olan değişim ve dönüşüm sürecini ortaya koyan 1/1000 ölçek restitüsyon haritaları oluşturulmuştur. Gümüşsuyu ile Maçka sirtları arasında yer alan Dolmabahçe Vadisi, vadinin iç tarafındaki Küçük Levend Çiftliği olarak bilinen bölgeye kadar uzanan koyun 17. yüzyıl içinde doldurulmuş; ardından bu bölgenin hanedana geçmesiyle birlikte hasbahçeler olarak düzenlenmiştir. Uzun yıllar bu vadi, mezarlık, bahçe, bostan ve cirit müsabakalarının düzenlendiği mesire alanları ile köşkler barındıran hasbahçeler iken, 18. yüzyılda ise birer saray komplekslerine doğru evrilmiştir. Bu yapılar ve hasbahçeler, kent peyzajını, kamusal alanların oluşumunu sağlamıştır. 19. yüzyılda kışlaların, Dolmabahçe Sarayı'nın ve saray yapılarının inşa edilmesiyle bu bölge önemli bir kentsel ve yönetim merkez haline gelmiş ve 1923 yılına kadar da bu özelliğini sürdürmüştür. Bu bağlamda, Dolmabahçe Vadisi'nin, İstanbul'un tarihsel ve kentsel gelişiminde önemli bir yere sahip olup, tarihsel süreç içinde İstanbul'un değişen dinamiklerin bir yansıması olmasının yanı sıra, bu değişim sürecine kent peyzajının şekillenmesinde ve sosyokültürel yaşamın gelişiminde etkili bir rol üstlendiğini ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dolmabahçe vadisi, hasbahçe, kentsel peyzaj, tarihi haritalar, kültürel miras

The Change And Transformation Process Of The Dolmabahçe Valley From The 17th Century To 1923

Rumeysa Ebrar İzmirli¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0005-9648-0276, r.ebrarizmirli@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-5916-3352, binanCB@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

This research aims to examine the physical, social, cultural, and functional transformations of Dolmabahçe Valley from the 17th century to 1923, as well as the factors influencing these changes. It seeks to establish fundamental approaches for the preservation and enhancement of the region's historical and cultural values. The study thoroughly analyzes existing written sources, including theses, scientific articles, conference papers, and travelogues. Additionally, visual materials such as historical maps, archival documents, engravings, and photographs have been utilized to generate 1/1000 scale restitution maps that illustrate the transformation process of Dolmabahçe Valley from the 17th century to 1923. Located between the Gümüşsuyu and Maçka ridges, Dolmabahçe Valley was filled in the 17th century up to the area known as Küçük Levend Farm, situated within the valley. Following its transfer to the royal family, the region was organized as imperial gardens (hasbahçe). For many years, the valley contained cemeteries, gardens, vegetable fields, recreational areas for equestrian games (cirit), and pavilions, serving as an important leisure and residential area. By the 18th century, it began transforming into palace complexes, shaping the urban landscape and contributing to the formation of public spaces. In the 19th century, with the construction of barracks, Dolmabahçe Palace, and other palace buildings, the area became a significant urban and administrative center, a role it continued to fulfill beyond 1923. In this context, Dolmabahçe Valley holds an essential place in the historical and urban development of Istanbul. It has been demonstrated that the valley not only reflects the city's evolving dynamics over time but also plays a significant role in shaping the urban landscape and contributing to the development of socio-cultural life.

Keywords: Dolmabahçe Valley, imperial garden (hasbahçe), urban landscape, historical maps, cultural heritage

Endüstriyel Mirasın Kamusal Mekana Dönüşümü: Prag Holešovice ve İstanbul Bomonti Bira Fabrikalarının Yeniden İşlevlendirilmesi Üzerine Bir İnceleme

Selinay Çetiner¹, Dr. Öğr. Üyesi Pınar Şahin²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mekan Tasarımı
Yüksek Lisans Programı, ORCID: 0009-0006-5100-9787, cetinerselinay@gmail.com

²Tez Danışmanı, Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
ORCID: 0000-0003-3956-9440, pinar.sahin@bau.edu.tr

ÖZET

Son dönemde, mimarlık disiplini açısından önemli bir tasarım ve koruma stratejisi olarak değerlendirilen yeniden işlevlendirme uygulamaları ile özgün fonksiyonunu yitirmiş, fiziksel eskimeye uğramış veya tümüyle zarar görmüş tarihi yapıların mekânsal ve sosyal sürekliliği sağlanırken aynı zamanda mimari niteliklerinin korunması anlayışı benimsenmektedir. Bu yaklaşım farklı yapı türlerinde olduğu gibi, sanayileşmenin simgesi olarak kentlerin gelişiminde önemli rol oynamış olan endüstriyel yapılarda da uygulanmaktadır. Endüstriyel yapılar, tarihi işlevlerinden kaynaklı mekânsal nitelikleri ve esnek kullanım potansiyelleri ile kentsel çevreye katkıda bulunan ve toplumsal ilişkileri güçlendiren kamusal alanların oluşumunda etkili olmaktadır. Bu alanlar, toplumda eşitlikçi bir paylaşım alanı yaratırken, aynı zamanda mekânsal ve sosyal sınırlar arasındaki geçişleri ve iletişimi güçlendiren bir tavır sergilemektedir.

Çalışma çerçevesinde ele alınan Prag Holešovice ve İstanbul Bomonti bira fabrikaları, yeniden işlevlendirme stratejileri ve kamusal mekân ilişkileri kapsamında dikkat çekici örnekler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu yapılar gerek tarihi arka planları gerek kentsel mekandaki yerleşimleri ile benzerlikler içerirken, kamusal alan üretme potansiyelleri ve erişilebilirlik düzeyleri bakımından farklı yaklaşımlar ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışmada, Prag Holešovice ve İstanbul Bomonti bira fabrikası yapılarının yeniden işlevlendirme stratejilerinin incelenmesi ve kamusal mekâna dair yaklaşımlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma aracılığıyla, yapılarda kamusal alanın ne ölçüde sağlanabildiği, toplumsal etkileşimlere ve kentsel yaşama olan katkılarının hangi düzeyde olduğu analiz edilecek, farklı bağlamlardaki dönüşümlerin toplumsal dinamiklere katkısı karşılaştırmalı olarak ortaya konacaktır.

Çalışma literatür taraması, yerinde gözlemler ve karşılaştırmalı analiz adımlarını içeren nitel bir araştırma yöntemini benimseyecektir. Bu çerçevede, her iki yapının tarihçesinden başlayarak yeniden işlevlendirilen mekanların fonksiyonel organizasyonları, tarihi yapı-yeni yapı ilişkileri ve kamusal erişim düzeyleri gibi unsurlar değerlendirilecektir. Çalışmanın, yeniden işlevlendirme uygulamalarının kültürel mirasın korunmasına katkı sağlamanın yanı sıra, toplumsal etkileşim için alternatif mekanlar ortaya koyması bakımından önemli bir perspektif sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Endüstriyel miras, yeniden işlevlendirme, kamusal alan, Holešovice Bira Fabrikası, Bomonti Bira Fabrikası.

The Transformation of Industrial Heritage into Public Space: A Study on the Adaptive Reuse of Prague Holešovice and Istanbul Bomonti Breweries

Selinay Çetiner¹, Assist. Prof. Dr. Pınar Şahin²

¹*Graduate Student, Bahçeşehir University, Institute of Graduate Studies, Master's Program in Interior Design, ORCID: 0009-0006-5100-9787, cetinerselinay@gmail.com*

²*Thesis Advisor, Bahçeşehir University, Faculty of Architecture and Design, Department of Architecture, ORCID: 0000-0003-3956-9440, pinar.sahin@bau.edu.tr*

ABSTRACT

In recent years, adaptive reuse practices have been recognized as a significant design and conservation strategy within the field of architecture. Through these practices, the spatial and social continuity of historical buildings that have lost their original function, undergone physical deterioration, or suffered substantial damage is ensured, while their architectural qualities are preserved. This approach is applied not only to various building types but also to industrial structures, which have played a crucial role in the development of cities as symbols of industrialization. Due to their spatial characteristics and flexible usage potential derived from their historical functions, industrial buildings contribute to the urban environment and play a key role in the formation of public spaces that strengthen social interactions. These spaces create an egalitarian environment for communal engagement while fostering transitions and communication between spatial and social boundaries.

Within the scope of this study, the Prague Holešovice and Istanbul Bomonti breweries stand out as notable examples in terms of adaptive reuse strategies and their relationship with public space. While these buildings share similarities in their historical backgrounds and urban contexts, they exhibit different approaches concerning their potential to generate public spaces and their levels of accessibility. In this context, the study aims to examine the adaptive reuse strategies of the Prague Holešovice and Istanbul Bomonti breweries and evaluate their approaches to public space. Through this study, the extent to which these buildings achieve public accessibility, their contributions to social interactions, and their impact on urban life will be analyzed, thereby providing a comparative perspective on how different contextual transformations influence social dynamics.

The study adopts a qualitative research methodology that includes literature review, on-site observations, and comparative analysis. Within this framework, key aspects such as the historical background of both buildings, the functional organization of the repurposed spaces, historical building-new building relations, and the level of public accessibility will be evaluated. This study is expected to offer a significant perspective by demonstrating how adaptive reuse practices not only contribute to the preservation of cultural heritage but also create alternative spaces for social interaction.

Keywords: Industrial heritage, adaptive reuse, public space, Holešovice Brewery, Bomonti Brewery.

Mezopotamya Uygarlıkları'nda Merkez Sembolizmi: Babil Şehri

Ahmet Cemal Dağ¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Lisansüstü Programı, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8170-0946>, ahmetcemaldag@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Lisansüstü Programı, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0021-2076>

ÖZET

Milattan önce 3000'lere uzanan köklü bir geçmişe sahip olan Babil, Sümerlerden itibaren kutsal bir merkez olarak önemini korumuştur. Tarihsel süreçte birçok kez yıkıma uğramış ve yeniden inşa edilmiş olup, farklı kültürlerin kutsal kimliğini asırlar boyunca muhafaza etmiştir. Babil mitolojisinin en önemli metinlerinden Enuma Eliş (MÖ 19-16), Marduk'un Babil'i evrenin merkezi olarak inşa ettiğini anlatır. Babil'in kutsallığı, "Tanrı(ların) Kapısı" anlamına gelen ismiyle de vurgulanmaktadır.

Babil, mimari yapısı ve şehir planlaması açısından, dönemin diğer büyük şehirleriyle benzer özellikler taşımaktadır. Hendekler ve surlarla çevrili yapısı, sarayın iç kale formunda konumlanması, nehirle bölünen şehir dokusu gibi unsurlar, çevre şehirlerle benzerlik göstermektedir. Şehirde kuzeyden güneye uzanan doğrusal bir aks boyunca saray, tapınaklar sıralanmaktadır. Bu düzen, yönetimin gücünü ve ihtişamını yansıtmak amacıyla bilinçli bir şehir planlama stratejisi uyguladığını düşündürmektedir.

Mezopotamya şehirlerinin birbirini örnek alarak inşa edildiğine dair en eski metinlerden biri olan Gılgamış Destanı, büyük şehirlerin temel bileşenlerinin benzer kurallara göre şekillendiğini göstermektedir. Babil toplumunda şehir yaşamı, yerleşik olmayan topluluklara karşı bir üstünlük unsuru olarak görülmüş ve şehirlerin yıkım sonrası yeniden inşası, güç ve egemenliğin sembolü haline gelmiştir. Zafer sonrası tapınak ve saray inşası, Babil'in kutsal şehir kimliğini güçlendirmiştir.

Babil'in kendi döneminde evrenin merkezi olarak kabul edildiğini gösteren en önemli bulgulardan biri, MÖ 900-600 yılları arasına tarihlenen Babil haritasıdır. Harita, coğrafi bilgilerin yanı sıra, dönemin kozmolojik ve mitolojik anlayışını da yansıtmaktadır. Babil şehri, haritanın merkezinde yer almakta ve bilinen dünyanın çevresi, Nar-Marratum (deniz) olarak adlandırılan bir sınırla çevrilmiştir. Babil'in, bilinen ve güvenli dünyanın merkezi biçiminde konumlandırılması, onun yalnızca bir politik ve dini merkez değil, aynı zamanda *mappa mundi* haritalandırma biçiminin ilk örneklerinden biri olduğunu göstermektedir.

Babil, kozmolojik, mimari ve dini bir merkez olarak Mezopotamya'daki şehircilik anlayışını yansıtan şehirlerin başında gelmektedir. Planlaması, tapınaklar, mitolojik anlatılar ve haritalar, Babil'in yalnızca fiziksel bir yerleşim değil, aynı zamanda kutsal bir merkez olarak inşa edildiğini ve döneminde de böyle algılandığını ortaya koymaktadır. Bildiri kapsamında Babil şehrinin kentsel kurgusu anlatılarak üzerinde analizler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mezopotamya şehirleri, Babil, merkez sembolizmi, şehir planlaması, kutsal merkez

Central Symbolism in Mesopotamian Civilizations: City of Babylon

Ahmet Cemal Dağ¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹PhD Student, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of Architecture, Graduate Program in History and Theory of Architecture, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8170-0946>, ahmetcemaldag@gmail.com

²Thesis Advisor,, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of Architecture, Graduate Program in History and Theory of Architecture, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0021-2076>

ABSTRACT

Babylon, with its deep-rooted history dating back to 3000 BCE, maintained its significance as a sacred center since the Sumerians. Throughout history, the city underwent multiple destructions and reconstructions, preserving its sacred identity across different cultures for centuries. One of the most important texts of Babylonian mythology, Enuma Elish (19th–16th century BCE), narrates how Marduk established Babylon as the center of universe. Sacred nature of Babylon is further emphasized by its name, which means "Gate of the God(s)".

Architecturally and in terms of urban planning, Babylon shares similarities with other major cities of the period. The fortified structure with moats and walls, the palace positioned as an inner citadel, and the urban fabric divided by the river reflect common characteristics with neighboring cities. A linear axis running from north to south within the city aligned the palace and temples, suggesting that urban planning strategies were consciously employed to project the power and glory of governance.

One of the earliest texts indicating that Mesopotamian cities were modeled after one another is The Epic of Gilgamesh, which illustrates that the essential components of great cities followed similar principles. In Babylonian society, urban life was perceived as a mark of superiority over non-sedentary communities, and the reconstruction of cities following destruction became a symbol of power and dominance. The construction of temples and palaces after victories reinforced Babylon's identity as a sacred city.

One of the most significant pieces of evidence demonstrating Babylon's role as the center of the universe in its time is the Babylonian Map of the World, dating to 900–600 BCE. This map not only provides geographical information but also reflects the cosmological and mythological worldview of the era. Babylon is placed at center of the map, with the known world encircled by the boundary of Nar Marratum (the cosmic sea). The positioning of Babylon as the center of known and secure world suggests that it was not only a political and religious hub but also one of the earliest examples of a mappa mundi (world map).

As a cosmological, architectural, and religious center, Babylon reflecting urban concept of Mesopotamian civilization. Its planning, temples, mythological narratives, and maps reveal that Babylon was not merely a physical settlement but was also constructed and perceived as a sacred center in its time. This paper will analyze Babylon's urban framework by examining its spatial organization and symbolic meanings.

Keywords: Mesopotamian cities, Babylon, central symbolism, urban planning, sacred center

Anadolu Selçuklu Dönemi Köşk ve Kasırları

Beyza Yüksel¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-9529-3989, beyza.yuksel@std.yildiz.edu.tr

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076

ÖZET

Saray sözcüğü Türkçe sözlüklerde ‘padişahların, hükümdarların ya da devlet başkanlarının oturduğu büyük, görkemli yapı’ anlamına gelmektedir. Orta Asya Türkleri tarafından kullanılan hükümdar çadırı anlamına gelen ‘ordu’ sözcüğü, zaman içerisinde ordugâh veya saray anlamına dönüşmesiyle karşımıza çıkmaktadır. Saray sözcüğünün karşılığı olarak kasır, köşk, kaşane terimleri de kullanılmıştır. Arapça kökenli olan kasır sözcüğü, hükümdarın ve ülkeye sahip olanların düşman ve yerli halk tarafından yapılacak saldırılara karşı korunmak için surlar ve kalelerle savundukları mesken binalardır. (Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü) “Kasır”, Mimarlık ve Sanat Terimleri sözlüklerinde genellikle kent dışında yer alan ve sürekli oturmak için yapılmamış, hükümdara ait Osmanlı konut yapısı olarak geçer. Sözcük Arapça’daki özgün biçimiyle Batı’daki “şato” ile hemen hemen eş anlamlıdır. Türk mimarisinde köşk kelimesi bir saray ya da konak kompleksi içinde yer alan ve ana yapıdan bağımsız nitelikte, sürekli kullanıma hizmet etmeyen küçük yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahşap ve kâğır örnekleri bulunmaktadır. 2. “Türk Mimarisi’nde sayfiye ya da tatil evi olarak inşa edilmiş, bağımsız küçük konut yapısı” ifadesine rastlanmaktadır. 3. Başodanın ya da divanhanenin işlevini üstlenen mekân. Bir başoda niteliğinde köşk ya sofanın ayrı bir köşesinde ve öbür odalardan ayrıdır ya da öteki odalara bitişik, ama belirgin bir çıkma oluşturacak biçimde evin kitlesinden taşırılmış durumdadır. 4. Bahçede yer alan, kısa süreli dinlenme ve seyir gibi amaçlarla kullanılan, üstü örtülü, yanları açık küçük yapı biçimindedir. Sözcüğün bu kullanımı “çardak”la benzer. Bununla birlikte “köşk”ün çok mekânlı ya da tek mekânlı bir ikametgâh olarak kullanıldığında “kasır” terimi ile eş anlamlı hale geldiği söylenebilir.

13. yüzyıl Anadolu Selçuklu yapılarında karşımıza çıkan anıtsal mimari, kesme taş yapı malzemesi kullanımı, yapılarda çini ve süsleme öğelerinin yoğun olarak kullanılması dönemin mimari anlayışını yansıtmaktadır. Ancak dönemin saray ve köşklerinde yapı malzemesi olarak genellikle kaba taş ve tuğla malzeme kullanımı zaman içerisinde yapıların zarar görmesine ve harap olmasına neden olmuştur. Anadolu’da bilinen ilk Türk sarayı Kılıçarslan Köşkü olarak da bilinen Konya’daki Selçuklu Sarayı’dır. Kubadabad ve Keykubadiye Sarayları ise dönemin saray mimarisi hakkında bilgi vermektedir.

Kubadabad Sarayı, Beyşehir Gölü'nün hemen yanında yer alıyor olup 1126-1236 tarihleri arasında I. Alaeddin Keykubad tarafından yaptırılmıştır. Saray, alçak bir sur duvarı ile çevrili olup geniş bir alana yayılan birçok yapıdan oluşmaktadır. Saray kompleksi içerisinde 16 kadar yapı, av parkları ve köşkler yer almaktadır. 1965 yılında yapılan kazı çalışmaları ile keşfedilmiştir. Keykubadiye Sarayı ise Alaeddin Keykubad tarafından 1224-1226 tarihleri arasında inşa ettirilmiş, sayfiye yeri olarak kullanılmıştır. Yapı, daha çok yazlık saray özelliği göstermekte olup içerisinde üç adet köşk yer almaktadır. Bu yapılar dışında Anadolu'da Selçuklu sultanları tarafından kullanılan başka yapılar da mevcuttur: Aspendos Köşkü, Akşehir Sarayı, Alanya Ksarı.

Anahtar Kelimeler: Köşk, kasır, saray, Anadolu Selçuklu

Pavilions and Palaces of the Anatolian Seljuk Period

Beyza Yüksel¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0005-9529-3989, beyza.yuksel@std.yildiz.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076

ABSTRACT

The word "palace" in Turkish dictionaries means a large, magnificent building where sultans, rulers, or heads of state reside. The term "ordu," meaning the ruler's tent, used by the Turks of Central Asia, eventually evolved into meanings related to a military camp or palace. The terms "kasır," "köşk," and "kaşane" have also been used as equivalents of the word "palace." The word "kasır," which is of Arabic origin, refers to residential buildings defended by walls and castles to protect the ruler and those who own the country from attacks by enemies and local people (from the Ottoman History Idioms and Terms Dictionary). In architectural and art dictionaries, "kasır" is generally used to refer to an Ottoman residence outside the city, built not for permanent residence but for the ruler's use. The word, in its original Arabic form, is almost synonymous with the Western term "château." In Turkish architecture, the term "köşk" refers to a small building within a palace or mansion complex, independent of the main structure, and not used for continuous habitation.

The monumental architecture, use of cut stone materials, and the extensive use of tiles and decorative elements in the buildings of the 13th-century Anatolian Seljuk period reflect the architectural understanding of the time. However, in the palaces and pavilions of the period, the use of rough stone and brick as building materials led to the deterioration and ruin of the structures over time. The first known Turkish palace in Anatolia is the Seljuk Palace in Konya, also known as the Kılıçarslan Pavilion. The Kubadabad and Keykubadiye Palaces provide insights into the palace architecture of the period. The Kubadabad Palace, located right next to Lake Beyşehir, was built by Alaeddin Keykubad I between 1126 and 1236. The palace is surrounded by a low wall and consists of many buildings spread over a large area. Within the palace complex, there are around 16 buildings, hunting parks, and pavilions. It was discovered during excavation works in 1965. The Keykubadiye Palace, built by Alaeddin Keykubad between 1224 and 1226, was used as a summer residence. The building is more of a summer palace and contains three pavilions. In addition to these structures, there are other buildings used by the Seljuk sultans in Anatolia, such as the Aspendos Pavilion, Akşehir Palace, and Alanya Kasır.

Keywords: Pavilion, summer palace, palace, Anatolian Seljuks

Yapı Estetiğine Matematik Yaklaşım: Pier Luigi Nervi

Kayahan Horoz¹, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0008-3687-868X, kayahan.horoz@std.yildiz.edu.tr

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ÖZET

Mimarlık, çağlar boyunca matematik ve estetiğin kesiştiği bir alanda var olmuştur. Klasik yapıların uyumlu oranlarından modern yapıların cesur geometrilerine kadar, mimari tasarımın evrimini bu unsurların birlikteliği şekillendirmiştir. İnşa edilen mekanların sağlamlık ve verimliliği matematikle güvence altına alınırken, estetik kaygılar bu mekanların görsel niteliklerine yön vermiş, onlara anlam ve ifade kazandırmıştır. 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren giderek belirginleşen bir biçimde iki ayrı mesleki disiplin olarak tanımlanan mühendislik ve mimarlık rolleri arasındaki etkileşim, yine aynı süreçte giderek karmaşıklaşan tasarım ve inşaat gereksinimleri nedeniyle yapı sanatının temel gerekliliği hale getirmiştir.

Bu bağlamdaki ufuk açıcı çalışmalarında matematik analiz ile estetik sezgiyi ustaca sentezleyen Pier Luigi Nervi, mühendislik ile mimarlık arasındaki sınırları adeta yeniden tanımlamıştır. “Doğru biçim” arayışında birbirini dışlayan değil, aksine birbirini güçlendiren unsurlar olduğuna inandığı zarif formlar ve yapısal verimlilikle karakterize edilen tasarımları, mekanik, geometri ve malzeme optimizasyonu konularındaki derin anlayışını yansıtmaktadır. Nervi, yenilikçi ferroçimento kullanımı ve prefabrikasyon yöntemleriyle mevcut yapı tekniklerini geliştirirken yanı sıra, yapısal mantığın doğal güzelliğini de gözler önüne sermiştir. Teknik sınırlamaları sanatsal ifadeye dönüştürme becerisini ortaya koyan projeleri, onu yapısal dışavurumculuğun önemli bir figürü olarak konumlandırmıştır.

Bu çalışma, Pier Luigi Nervi'nin benzersiz verimlilik ve güzellikte yapılar üretmek için matematik ilkelerini, malzeme yeniliklerini ve estetik ifadeyi bütünleştirdiği özgün tasarım yaklaşımını incelemektedir. Çalışma kapsamında ele alınan örnek projelerinde Nervi, bu yaklaşımın ana unsurları olarak "yapısal doğruluk" ilkesine bağlı kalmış, matematiği mimari formun üretici olarak kullanmış ve inşaat yöntemlerini başından itibaren tasarım sürecine entegre etmiştir. Disiplinleri ayıran sınırlar aşıldığında nelerin mümkün olabileceğini tüm dünyaya gösteren Nervi'nin neredeyse yüz yıl önce önümüze koyduğu örnekler, çağdaş mimarlık pratiği için hala çok değerli çıkarımlar içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nervi, matematik, estetik, yapısal dışavurumculuk.

Mathematical Approach to Structural Aesthetics: Pier Luigi Nervi

Kayahan Horoz¹, Prof. Dr. Nur Urfahoglu²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0008-3687-868X, kayahan.horoz@std.yildiz.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ABSTRACT

For ages architecture has existed at the intersection of mathematics and aesthetics. From the harmonious proportions of classical buildings to the bold geometries of modern buildings, the evolution of architectural design has been shaped by the combination of these elements. While the durability and efficiency of the constructed spaces were assured by mathematics, aesthetic concerns guided the visual qualities of these spaces and gave them meaning and expression. The interaction between the roles of engineering and architecture, which have been increasingly defined as two separate professional disciplines since the second half of the eighteenth century, has become the basic necessity of the art of building due to the increasingly complex design and construction requirements in that same period.

Pier Luigi Nervi, who skillfully synthesized mathematical analysis and aesthetic intuition in his seminal works, substantially redefined the boundaries between engineering and architecture in that context. Characterized by elegant forms and structural efficiency, which he believed were not mutually exclusive, but rather mutually reinforcing elements in the search for the "right form", his designs reflect his deep understanding of mechanics, geometry and material optimization. In addition to improving existing building techniques through innovative use of ferrocement and prefabrication methods, Nervi also demonstrated the inherent beauty of structural logic. His projects, which demonstrated his ability to transform technical limitations into artistic expression, positioned him as an important figure of structural expressionism.

This study examines Pier Luigi Nervi's original approach to design, in which he integrated mathematical principles, material innovations, and aesthetic expression to produce structures of unparalleled efficiency and beauty. In the exemplary projects discussed within the scope of the study, Nervi adhered to the principle of "structural correctness" as the main elements of this approach, used mathematics as the generator of architectural form, and integrated construction methods into the design process from the beginning. Showing the world what is possible when the boundaries separating disciplines are overcome, the examples Nervi put before us almost a hundred years ago still have very valuable implications for contemporary architectural practice.

Keywords: Nervi, mathematics, aesthetics, structural expressionism.

Uşak İli Banaz İlçesi Köyleri Geleneksel Kerpiç Konutlarının Anadolu Kerpiç Konut Mimarisi İçindeki Yeri

Feyza Aydın Çolakoglu¹, Prof. Dr. Nur Urfahoglu²

¹Doktora Adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi / Araştırma Görevlisi, Uşak Üniversitesi, ORCID:
0000-0003-3887-807, feyza.colakoglu@usak.edu.tr

²Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ÖZET

Kerpiç, dünyada ve Anadolu'da, tarih öncesinden günümüze kadar kullanılan doğal ve kolay ulaşılabilir yapı malzemelerinin başında gelmektedir. Anadolu'da, tarih boyunca, birçok il merkezi ve köyde, geleneksel konut inşaatında kerpiç çok tercih edilen bir malzeme olmuştur.

Batı ve Orta Anadolu'yu birbirine bağlayarak köprü görevi gören Uşak, İç Ege Bölgesinde yer almaktadır. İki coğrafi bölgenin geçiş alanında bulunan kentin kırsal yerleşimlerinde; iklim, coğrafya, malzeme gibi somut faktörler ile göç, ekonomi, kültür gibi soyut faktörler sonucunda kullanılan yapı malzemesi ve tekniklerinin farklılaşmaları kaçınılmaz olmuştur. Uşak köyleri incelendiğinde; güneyde ve batıda bulunan köylerin geleneksel konutlarının taş malzeme ile; kuzeyde bulunan köylerin geleneksel konutlarının kerpiç ve ahşap malzeme ile; doğudaki köylerin geleneksel konutlarının ise taş, kerpiç ve ahşaptan veya bu malzemelerden en az ikisi ile karışık bir şekilde inşa edildikleri görülmektedir.

Bildiri kapsamında; literatür ve alan araştırması sonucu seçilen, Uşak'ın kuzeydoğusunda bulunan Banaz İlçesi'nin, kerpiç malzeme ile inşa edilen geleneksel konutlara sahip Gedikler, Susuz ve Öksüz Köyleri çalışma alanı olarak seçilmiştir. Belirli aralıkla gerçekleştirilen saha çalışmasında yerinde gözlem, fotoğrafla belgeleme ve tespitler yapılarak geleneksel konutlar detaylı olarak incelenmiştir. Anadolu'da ilk yerleşim çağlarından itibaren yapı malzemesi olarak kerpicin kullanıldığı geleneksel konutlar ile seçili alandaki günümüze ulaşan kerpiçten üretilen konutların Anadolu kerpiç konut mimarisi içindeki yeri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel konut, yapı malzemesi, kerpiç, anadolu, kırsal

The Place of Traditional Adobe Houses in the Villages of Banaz District of Uşak Province in Anatolian Adobe House Architecture

Feyza Aydın Çolakoğlu¹, Prof. Dr. Nur Urfahoğlu²

¹PhD Candidate, Yıldız Technical University / Research Assistant, Uşak University, ORCID: 0000-0003-3887-807, feyza.colakoglu@usak.edu.tr

²Faculty Member, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-6451-193X

ABSTRACT

Adobe brick is one of the most natural and easily accessible building materials used in the world and in Anatolia from prehistory to the present day. Throughout history, adobe has been a highly preferred material in traditional housing construction in many provincial centers and villages in Anatolia.

Uşak, which acts as a bridge by connecting Western and Central Anatolia, is located in the Inner Aegean Region. In the rural settlements of the city, which is located in the transition area of two geographical regions; it has been inevitable for the building materials and techniques used to differ as a result of concrete factors such as climate, geography, materials and abstract factors such as migration, economy and culture. When Uşak villages are examined; it is seen that the traditional houses of the villages in the south and west are built with stone material; the traditional houses of the villages in the north are built with adobe and wood material; and the traditional houses of the villages in the east are built with stone, adobe and wood or a mixture of at least two of these materials.

Within the scope of the declaration; The villages of Gedikler, Susuz and Öksüz, located in the Banaz district in the northeast of Uşak, which have traditional houses built with adobe material, were selected as the study area as a result of literature and field research. In the field work carried out at certain intervals, traditional houses were examined in detail by making on-site observations, photographic documentation and determinations. The place of traditional houses in which adobe was used as a building material since the first settlement ages in Anatolia and the houses made of adobe that have survived to the present day in the selected area within the Anatolian adobe housing architecture will be tried to be revealed.

Keywords: Traditional house, building material, adobe, anatolia, rural

Abud Efendi Konağı

Dr. Öğretim Üyesi Hamit Pilehvarian

*İstanbul Topkapı Üniversitesi, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
Bölümü, ORCID: 0000-0002-4782-2810,
hamitpilehvarian@gmail.com / hamitpilehvarian@topkapi.edu.tr*

ÖZET

Bildiri konusu olan İstanbul, Sultanahmet, Alemdar Caddesindeki Abud Efendi Konağı Ahmed ve Mehmed Abud kardeşlerin aileleri ile birlikte kışın kullandıkları konaktır.

Mehmed Abud 1839, Ahmed Abud Efendi ise 1852 yılında Şam'da dünyaya gelmiştir. Abud Efendi denildiği zaman ilk akla gelen büyük kardeş Mehmed Abud Efendi'dir. Mehmed Abud Efendi "Büyük Abud Efendi", Ahmed Abud Efendi'ye ise "Küçük Abud Efendi" olarak tanınmaktadır.

Abud Efendi'nin Suriçi'nde inşa ettirdiği iki han ile İstiklal Caddesi'nde bulunan bir pasaj bulunmaktadır. Abud Efendi Yalısı ve Abud Efendi Konağı ise Abud Efendi'nin satın aldığı yapılardır.

Sultanahmet-Gülhane tramvay güzergahında bulunan Abud Efendi Konağı, Yerebatan Sarnıcı, Ayasofya ve Topkapı Sarayı gibi önemli yapılara komşu olup İstanbul'un merkezinde bulunmaktadır. Konağın arka cephesinin baktığı Salkım Söğüt Sokağı'na bağlantı bahçe ile sağlanmıştır.

İnşa tarihi kesin olarak bilinmeyen konak muhtemelen 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiştir. Geleneksel Türk ev üslubunda harem ve selamlık birimlerine sahip olan konak zemin kat üzeri üç normal kat ve bir çatı katından oluşmaktadır. Konak yol üzerinde ihtişamlı görünümüyle dikkat çekicidir. Abud Ailesi'nin elinden 1927 tarihinde çıkan konak günümüzde Yücel Kültür Vakfı'na aittir. Yakın zamanda restorasyon çalışması tamamlanmıştır.

Abud Efendi Konağı tarihsel süreç içerisinde değişiklikler geçirmiştir. Alemdar Caddesi yol genişletme çalışmaları sırasında yapının ön cephesi kısmen kesilerek büyük değişikliğe uğramıştır. Bu tarihlerde İstanbul'un kadın erkek birlikte gidilen ilk sineması olan Alemdar sineması ve köşkün kullandığı hamam yapıya bu arada ilave edilmiştir.

Bildiri kapsamında Abud Efendi Konağı'nın tarihçesi, yapının özgün kullanım şekli, geçirdiği değişiklikler, yapı mimarisi ile süsleme konuları ve restorasyon süreci aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Abud Efendi Konağı, Restorasyon, Alemdar Sineması, Sanayi Odası, Alemdar Caddesi

Abud Efendi Mansion

Assist. Prof. Dr. Hamit Pilehvarian

*Istanbul Topkapı University, Faculty of Design and Architecture, Department of Interior
Architecture and Environmental Design, ORCID: 0000-0002-4782-2810,
hamitpilehvarian@gmail.com / hamitpilehvarian@topkapi.edu.tr*

ABSTRACT

The subject of this paper is the Abud Efendi Mansion, located on Alemdar Street in Sultanahmet, Istanbul. The mansion served as the winter residence of brothers Ahmed and Mehmed Abud and their families. Mehmed Abud was born in 1839 and Ahmed Abud Efendi in 1852, both in Damascus. When the name “Abud Efendi” is mentioned, it primarily refers to the elder brother, Mehmed Abud Efendi, who is known as “Büyük (Elder) Abud Efendi,” while Ahmed Abud Efendi is referred to as “Küçük (Younger) Abud Efendi.”

Abud Efendi commissioned the construction of two commercial inns within the historic city center (Suriçi) and owned a passageway on Istiklal Street. The Abud Efendi Mansion and the Abud Efendi Waterside Mansion (Yalı) are buildings he acquired, not constructed from scratch.

Located along the Sultanahmet–Gülhane tramway route, the Abud Efendi Mansion is situated at the heart of Istanbul, neighboring significant landmarks such as the Basilica Cistern, Hagia Sophia, and Topkapı Palace. The rear façade of the mansion connects to Salkım Söğüt Street via a garden.

The exact construction date of the mansion is unknown, but it was likely built in the second half of the 19th century. Designed in the traditional Turkish house style, the mansion features separate sections for the harem (private family quarters) and selamlık (men’s reception area). It consists of a ground floor, three main floors, and an attic. The mansion stands out with its impressive appearance facing the street.

The mansion was owned by the Abud family until 1927. Today, it belongs to the Yücel Cultural Foundation, and a restoration project was recently completed.

Throughout its history, the Abud Efendi Mansion has undergone several changes. During the street widening of Alemdar Street, its front façade was partially removed, resulting in significant alterations. During this period, the Alemdar Cinema—known as the first cinema in Istanbul where men and women could attend together—and a hamam (Turkish bath) used by the mansion were added to the structure.

This paper will present the history of the Abud Efendi Mansion, its original function, the modifications it underwent, its architectural and decorative features, and the restoration process.

Keywords: Abud Efendi Mansion, Restoration, Alemdar Cinema, Chamber of Industry, Alemdar Street

Nişantaşı'nda Yüz Yıllık Taş Konak: İhsan Raif Hanım Konağı

Betül Karakelle¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, ORCID: 0009-0005-5197-5013, betul.karakelle@std.yildiz.edu.tr

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

ÖZET

Osmanlı Devleti son döneminin önemli semtlerinden biri olan Nişantaşı'nın imara açılması 19. yüzyılın ikinci yarısına denk gelmektedir. Sultan II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayı'na yerleşmesiyle Nişantaşı semti şehzade ve paşaların konaklarıyla dolmuştur. Ancak bahsi geçen konakların büyük bir kısmı yangın, deprem ve yeniden yapılaşma gibi nedenlerle günümüze ulaşamamıştır.

Taş Konak olarak da bilinen İhsan Raif Hanım Konağı, Sultan II. Abdülhamid tarafından dönemin vezirlerinden Mehmet Raif Paşa adına 1889 yılında inşa edilmiştir. Osmanlı Devleti'ne uzun yıllar hizmet etmiş olan Raif Paşa'nın vefatının ardından 19. yüzyılın önemli kadın şairlerinden kızı İhsan Raif Hanım Taş Konak'ta ikamet etmeye devam etmiştir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Şişli Halkevi (1935-1951), ilerleyen yıllarda Şişli Kaymakamlığı (1951-2013), günümüzde ise Kalyon Kültür Merkezi olarak kullanılan Taş Konak, yüzyılı geçen ömründe birden fazla kez restorasyon geçirmiştir. Bu restorasyonlardan ilki Raif Paşa'nın 25 Şubat 1903 tarihinde Saray'a verdiği tadilat talebi dilekçesi (mutasarrıf olduğu apartmanın tadil-i kıymetine dair arzuhalı) ile yapılmıştır. Bu talep öncesinde üç kattan oluşan yapı, geçirdiği restorasyonla beş kata çıkarak hacmini genişletmiştir.

Taş Konak 1935 yılında Şişli Halkevi olarak kullanılmaya başlamadan önce de başka bir restorasyon geçirmiş ve Halkevi'nin ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmiştir. Yapıya dair bulunabilen ilk resmi mimari kayıt bu restorasyon sırasında hazırlanan 1934 tarihli kat planlarıdır. Bu planlar sayesinde Taş Konak'ta meydana gelen değişiklikler daha net bir şekilde saptanmıştır.

Bu çalışmada, yapının asıl mimari özelliklerinin yanı sıra geçirdiği restorasyonlar sonucunda birleştirilen, işlevi değiştirilen ve yapının orijinal versiyonunda bulunmayan mahaller de tespit edilip yorumlanmıştır. Çalışmanın genelinde ise varlığını günümüze kadar sürdüren Taş Konak'ın tarihçesi ile mimari özellikleri analiz edilerek döneme ve yapıya dair önemli bir kaynak oluşturulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nişantaşı, Taş Konak, 19. yüzyıl, İhsan Raif Hanım, Mehmet Raif Paşa

A Century-Old Stone Mansion in Nisantasi: İhsan Raif Hanım Mansion

Betül Karakelle¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of History of Architecture, Istanbul, ORCID: 0009-0005-5197-5013, betul.karakelle@std.yildiz.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of History of Architecture, Istanbul, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

The urban development of Nisantasi, one of the prominent districts of the late Ottoman State period, dates back to the second half of the 19th century. With Sultan II. Abdulhamid relocation to Yıldız Palace, Nisantasi became densely populated with mansions belonging to princes and pashas. However, a significant portion of these mansions has not survived to the present day due to factors such as fires, earthquakes, and redevelopment.

Also known as Tas Konak, the İhsan Raif Hanım Mansion was built in 1889 by order of Sultan II. Abdulhamid for Mehmed Raif Pasha, one of the viziers of the period. After the passing of Raif Pasha, who had served the Ottoman State for many years, his daughter İhsan Raif Hanım (one of the most prominent female poets of the 19th century) continued to reside in the mansion.

Following the proclamation of the Republic, Tas Konak served as the Sisli Halkevi (1935–1951), later as the Sisli District Governorate (1951–2013), and is currently used as the Kalyon Cultural Center. Throughout its century-long existence, the mansion has undergone multiple restorations. The first of these restorations was initiated by a renovation petition submitted by Raif Pasha to the Palace on February 25, 1903, requesting structural modifications (specifically, an appeal regarding the reassessment of the value of the apartment building under his administration). Prior to this petition, the building consisted of three floors, but following the restoration, it was expanded to five floors, significantly increasing its volume.

Before being repurposed as the Sisli Halkevi in 1935, Tas Konak underwent another restoration to accommodate the needs of its new function. The earliest official architectural records of the structure date back to this restoration, specifically the floor plans from 1934. These plans have provided critical insights into the modifications made to the mansion over time.

This study identifies and interprets not only the original architectural features of the mansion but also the spaces that were merged, repurposed and added as a result of these restorations. Overall, the research aims to analyze the historical evolution and architectural characteristics of Tas Konak, thereby contributing a valuable resource to the study of the period and the building itself.

Keywords: Nisantasi, Tas Konak, 19th century, İhsan Raif Hanım, Mehmed Raif Pasha

İstanbul'un İşgal Yıllarında Mekânın Hafızası: Grand Hotel Kroecker

Ali Güney Yakar¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4948-933X, guneyyakar93@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@gmail.com

ÖZET

Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalanmasının sonucunda Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndaki yenilgisi kesinleşmiş, İstanbul önce 13 Kasım 1918 ve fiilen 16 Mart 1920 tarihinde İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmiştir. İşgalin ilk gününden itibaren işgal kuvvetleri tarafından kamu yapıları ve özel yapılara el konulmuş ve bazı yapılar işgal kuvvetlerinin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden işlevlendirilerek karakol, hapishane ve istihbarat merkezlerine dönüştürülmüştür. Söz konusu yapılar arasında İngilizler tarafından el konulan, işgal döneminde hapishane ve istihbarat merkezi olarak kullanılan Grand Hotel Kroecker, işgal dönemi uygulamaları dolayısıyla toplumsal bellekte edindiği yer açısından sembolik öneme sahiptir. Günümüzde otelin işgal döneminde hangi işlevle kullanıldığına dair somut bilgiler sınırlıdır. 1919 – 1922 yılları arasında İngilizler tarafından yayınlanan The Orient News Gazetesinin Ofisi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ancak İngilizler tarafından Milli Mücadeleye destek verenler ve işgale karşı direnenler bu otelde hapsedildiklerini, yargılandıklarını, işkence gördüklerini anı ve hatıratlarında kaleme almışlardır. Sözlü tarih çalışmalarında işgal dönemini anlatan romanlarda ve edebi üretimlerde otelden İngilizlerin kontrolünde olan hapishane ve istihbarat merkezi olarak bahsedilmektedir. 1883 yılında inşa edilen, Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi'nde konumlanan Grand Hotel Kroecker'in işgal dönemindeki işlevi tam olarak bilinmemekte, bu döneme dair anı değeri ve sembolik değeri gölgede kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı anı, hatırat, edebi üretimler ve mimarlık tarihi araştırmaları açısından ikincil kaynak olarak nitelendirilen arşiv belgelerinden faydalanarak mekânın hafızası ile işgal dönemi arasında köprü kurmaktır.

Anahtar Kelimeler: Mekân, hafıza, İstanbul'un işgali, edebiyat, anı değeri

The Memory of Space During the Occupation Years of Istanbul: Grand Hotel Kroecker

Ali Güney Yakar¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0003-4948-933X, guneyyakar93@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@gmail.com

ABSTRACT

Following the signing of the Armistice of Mudros, the Ottoman Empire's defeat in World War I was finalized, and Istanbul was occupied by the Allied Powers, first on November 13, 1918, and officially on March 16, 1920. From the very first day of the occupation, public and private buildings were seized by the occupation forces, and some were repurposed as garrisons, prisons, and intelligence centers. Among these buildings, the Grand Hotel Kroecker, which was confiscated by the British occupation forces and used as a prison and intelligence center during the occupation, holds symbolic importance due to its place in memory value. Today, concrete information about the hotel's functions during the occupation period is limited. It is known that it served as the office of The Orient News, published by the British between 1919 and 1922. However, memoirs and personal accounts reveal that supporters of the Turkish National Movement and opponents of the occupation were imprisoned, tried, and subjected to torture in this building. Oral history studies, as well as novels and literary works describing the occupation era, frequently refer to the hotel as a British-controlled prison and intelligence center. Built in 1883 and located on Meşrutiyet Street in Beyoğlu, the Grand Hotel Kroecker's role during the occupation remains unclear, overshadowing its commemorative and symbolic significance from that period. This study aims to bridge the gap between the building's memory and the occupation era by utilizing memoirs, literary works, and archival documents classified as secondary sources in architectural history research.

Keywords: Space, memory, occupation of Istanbul, literature, memory value

Tarih Boyunca Değirmenler ve Kaz Dağları Eteklerindeki Su Değirmenlerinin İncelenmesi

Betül Bozik¹, Dr. Öğr. Üyesi Banu Çelebioğlu Yergün²

¹Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı,
Rölöve-Restorasyon Doktora Programı, İstanbul, ORCID: 0000-0001-7447-
9155, betulbozik@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Anabilim Dalı,
Restorasyon Anabilim Dalı, İstanbul, ORCID: 0000-0003-2127
3596, banu.celebioglu@gmail.com

ÖZET

İnsanoğlu, yerleşik düzene geçilmesi ile birlikte tarım faaliyetleri başlamış, ana besin kaynağı olan ve neredeyse her coğrafyada yetişebilen buğdayı öğütmek için yöntemler aramıştır. Yüzyıllar boyunca farklı coğrafyalarda, çeşitli enerji kaynakları kullanılarak öğütme işlemi yapılmış ve denenmiştir. Buğdayı öğütmek için üretilen değirmenler, aynı zamanda mısır, çeltik gibi ürünleri öğütme, zeytin sıkarak yağ elde etme, demir dövme, su pompalama, su seviyesini yükseltme ve sulama, barut üretme, taş ve ahşap kesme, kâğıt ezme vb. gibi alanlarda da kullanılmaya devam etmiştir. Dolayısıyla değirmencilik, tüm tarım faaliyetlerine hizmet eden en eski sanayi kollarından biri olmuştur. İlk örneklerde insan ve hayvan gücü, sonrasında ise farklı zaman ve coğrafyalarda, rüzgâr ve su gibi çeşitli enerji kaynakları kullanılmıştır. Özellikle sulak ve eğimli bölgelerde akarsulardan sıklıkla faydalanılmıştır. Enerji kaynakları değişse de çalışma prensibi, enerji kaynağı ile bir çarkı çevirerek dönme enerjisinin açığa çıkarılması ve çarkın farklı biçimlerde kullanılması şeklinde olmaktadır. Kullanılan mekanik donanımlar, üretilen veya işlenen ürün çeşidi, bulunduğu çevrenin coğrafi ve hidrolojik yapısı, işletme biçimi gibi unsurlar her dönemde ve her coğrafyada değişiklik göstermektedir.

Anadolu topraklarında ise, su potansiyelinin fazlalığı ve eğimin varlığı nedeniyle su değirmenleri genellikle Karadeniz, Ege ve Akdeniz Bölgesi'nin yüksek kesimleri ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin sulak kesimlerinde kullanılmıştır. Bu çalışmada Kaz Dağları eteklerindeki köylerde halen varlığını sürdürmekte olan, geleneksel yöntemlerle inşa edilmiş ve halen su gücüyle çalışmakta olan değirmenler ele alınmıştır.

Endüstri Devrimi ile birlikte yaşanan teknolojik değişimler ile birlikte bir kısmı atıl durumda kalmış olmasına rağmen, günümüze ulaşabilmiş su değirmenleri tespit edilmiş ve incelenmiştir. Değirmenlerin tarihsel süreçteki gelişimi ve değişimi, işletme biçimleri, teknik donanımları, yerleşme özellikleri ve plan tipolojileri ile birlikte bölgedeki değirmencilik kültürü ve sosyal yaşamda değirmencilikğin yeri ve rolüne değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değirmen, su değirmeni, değirmencilik tarihi, değirmencilik kültürü, Kaz Dağları.

Investigation Of Mills Throughout History And Water Mills Hillside Of Kaz Dağları

Betül Bozik¹, Assist. Prof. Dr. Banu Çelebioğlu Yergün²

¹PhD Student, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of Architecture, PhD Program in Surveying and Restoration, Istanbul, ORCID: 0000-0001-7447-9155,
betulbozik@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of Architecture, Division of Restoration, Istanbul, ORCID: 0000-0003-2127-3596,
banu.celebioğlu@gmail.com

ABSTRACT

With the transition to settled life, humankind began agricultural activities and sought methods to grind wheat, which was the main source of food and could be grown in almost every geography. For centuries, grinding was carried out and tried in different geographies using various energy sources. Mills produced to grind wheat also continued to be used in areas such as grinding products such as corn and rice, obtaining oil by pressing olives, forging iron, pumping water, raising water levels and irrigation, producing gunpowder, cutting stone and wood, crushing paper, etc. Therefore, milling has become one of the oldest branches of industry serving all agricultural activities. In the first examples, human and animal power was used, and later, in different times and geographies, various energy sources such as wind and water were used. Especially in wet and sloping areas, streams were frequently used. Although energy sources changed, the working principle was to release the rotational energy by turning a wheel with the energy source and to use the wheel in different ways. The mechanical equipment used, the type of product produced or processed, the geographical and hydrological structure of the environment, and the operating method vary in each period and geography.

In Anatolian lands, due to the high water potential and the presence of slope, water mills were generally used in the highlands of the Black Sea, Aegean and Mediterranean Region and in the wetlands of the Eastern Anatolia Region. In this study, mills that are still in existence in the villages at the hillside of Kaz Dağları, built with traditional methods and still working with water power, are discussed. Although some of them remained inactive with the technological changes experienced with the Industrial Revolution, water mills that have survived to the present day were identified and examined. The development and change of mills in the historical process, operating methods, technical equipment, settlement characteristics and plan typologies, as well as the place and role of milling in the region's milling culture and social life were discussed.

Keywords: Mill, water mill, history of milling, milling culture, Kaz Dağları.

İstanbul'un Ulus Devlet Dönemi Planlama Gelişimi ve Planlamanın Aktörleri Üzerine

Zelal Zülfiye Rahmanalı Nottrott¹, Doç. Dr. Zafer Sağdıç²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-0014-2740, zz.rahmanali.nottrott@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4068-9135

ÖZET

Kabaca Birinci Dünya Savaşı sonrası ile İkinci Dünya Savaşı öncesine denk gelen, teknokratik planlama çağı olarak da düşünülebilecek bir dönem olan bu aralık kent planlamanın merkezi bir rol oynadığı toplumsal dönüşümün daha büyük bir toplumsal planlamayı içerdiği dönemdir.

Fransa bağlamında, bu dönemde, toplumun kendisi planlamanın birincil nesnelerinden biri haline geldi ve kentsel alan, kamu yararına hizmet eden uzmanlar tarafından yapılandırılmış soyut bir "toplumsal teknik çevre" olarak kavramsallaştırıldı. Tasarım, bilim ve rasyonel planlama, modernist bir toplum için "ilerleme" ve "refah" için kamu yararına hizmet eden optimum bir sosyal çevre yaratma çabalarında merkezi bir rol oynadı. Uzman şehircilerin ve yöneticilerin yerel yönetime entegrasyonu ve iş birliği, modern toplumun yeni anlayışlarının kurumsallaşmasına yol açtı. Şehircilik, modernitenin başlıca ifadelerinden biri, planlı şehir ve planlama aktiviteleri modern toplumu yönetmek ve "toplumsal teknik çevre"nin oluşumu için bir araç haline geldi.

Türkiye bağlamında, Cumhuriyet'in ilanından sonra ülke genelinde hızlanan kentsel gelişim çalışmaları kapsamında, İstanbul için hem teorik hem de pratik açıdan en kapsamlı çalışmalar, 1930'larda ilk davetli uluslararası kentsel planlama yarışmasına davet edilen Alfred Agache, Herman Elgözt ve Henri Prost'un çalışmalarıyla başladı. Daha sonra Henri Prost, çalışmak üzere İstanbul'a geri davet edilecek ve İstanbul'un planlanmasına ilişkin teorik ve pratik çalışma süreci 1950'lere kadar devam edecekti. Kamu yararına yönelik "serbest alanlar" gibi tasarım öğeleri, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin laik, modern toplum ve çevre ideallerinin simgesiydi.

Cumhuriyet dönemi boyunca, İstanbul'un kentsel planlaması merkezi hükümet direktifleri, belediye yönetimi, yabancı uzmanlık ve özel sektör çıkarları arasındaki dinamik bir etkileşim tarafından şekillendirildi. Bu aktörlerin rollerini anlamak, şehrin tarihsel gelişimi ve çağdaş planlama tartışmaları hakkında değerli içgörüler sağlar. Bu çalışma, bu aktörler arasındaki etkileşimleri inceleyerek, Cumhuriyet döneminde İstanbul'un kentsel manzarasını şekillendirmedeki rollerini ve çatışmalarını değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Planlama, Kent Planlama, Kent Planlama Aktörleri, Kent Yönetimi, Kent Planlama Tarihi

On the Planning Development of Istanbul in the Nation State Period and the Actors of Planning

Zelal Zülfiye Rahmanalı Nottrott¹, Assoc. Prof. Dr. Zafer Sağdıç²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0005-0014-2740, zz.rahmanali.nottrott@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-4068-9135

ABSTRACT

Urban planning played a central role on the social transformation of a larger scale social planning between the end of World War I and the beginning of World War II, which can also be considered as the technocratic planning era.

In the context of France, during this period, society itself became one of the primary object of planning, and urban space was conceptualized as an abstract "sociotechnical environment" structured by experts in service of the public good. Design, science, and rational planning were central in the efforts to create an optimal social environment in service of the public good for "progress" and "welfare" for a modernist society. Integration and collaboration of expert urbanists and managers into local governance led to the institutionalization of the new understandings of modern society. Urbanism became one of the prime expression of modernity, planned city and planning activities became the tool for managing modern society and for establishing the "sociotechnical environment".

In the context of Turkey, within the scope of the urban development works that accelerated throughout the country after the declaration of the Republic, the most comprehensive studies for Istanbul, both theoretically and practically, began with the works of Alfred Agache, Herman Elgötz and Henri Prost, who were invited to the first international urban planning competition in the 1930s. Afterwards, Henri Prost would be invited back to Istanbul to work, and the process of theoretical and practical work on the planning of Istanbul would continue until the 1950s. His design elements, such as "free fields" meant for public good, were emblematic of the secular, modern society and environmental ideals of the young Turkish Republic.

Throughout the Republican period, Istanbul's urban planning was shaped by a dynamic interaction between central government directives, municipal administration, foreign expertise, and private sector interests. Understanding the roles of these actors provides valuable insights into the city's historical development and contemporary planning debates. This study examines the interactions between these actors and evaluates their roles and conflicts in shaping Istanbul's urban landscape during the Republican period.

Keywords: Planning, Urban Planning, Urban Planning Actors, Urban Administration, Urban Planning History.

Bergama Kazıkbağları Reşadiye İskelesinde Bulunan Eski Gümrük Binasının Tarihi Gelişim Süreci

Onur Can Baloğlu¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-0084-3312, oonurbaloglu@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5916-3352, binanacb@yildiz.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı İzmir İli Bergama İlçesi Kazıkbağları mevkiinde bulunan ve Kiliseköy olarak bilinen Reşadiye İskelesi'ndeki Eski Gümrük Binası'nın tarihi gelişim süreci ve mevcut durumunu ortaya koymaktır. Çalışma literatür taraması yöntemine uygun olarak tamamlanmıştır. Literatür taraması birincil kaynak durumunda olan tezler, bilimsel makaleler ve konuya ilişkin bilimsel kitaplar üzerinden yürütülmüştür. Çalışmanın tamamlanmasında bazı eski haritalar, fotoğraflar, geçmiş duruma dair kurumsal dokümanlardan da yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan bilgiler bir araya getirilerek Reşadiye İskelesi'nin tarihi gelişim süreci ve Eski Gümrük Binası'nın mevcut durumu açıklanmıştır. Bulgulara göre kaynaklar Elaia kentinin Reşadiye İskelesi'nin yakınında MÖ 5. yüzyıldan itibaren yer aldığını göstermektedir. Elaia'nın MÖ 3. yüzyıldan itibaren bir liman kentine dönüştüğünü ve MS 6./7. yüzyılda da terk edildiğini dile getirmektedir. Alman coğrafyacı Petermanns tarafından yazılan bir günlükte (1889) limanın doğal olaylar ve denize taşınan alüvyonlar etkisiyle zaman içerisinde kullanılmaz hale geldiği ve doğuda kentin aşağısında yer alan Reşadiye İskelesi'ne taşınmış olabileceği dile getirilmektedir. Bu iskele ticari olarak faaliyet göstermiş bir gümrük binası ve eklentilerinden oluşmaktadır. Yine, Petermanns Kiliseköy önündeki bu iskeleye demirleyen gemilerin, İzmir'e post, zeytin ve deri tabaklamakta kullanılan palamut götürmek için beklediklerini ifade etmektedir. Eski Gümrük binasının mevcut durumu harabe haldedir. İzmir 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından Gümrük Binası olarak tescillenmiştir. İskeleye depo eklentilerinin birinde 1905 tarihli bir taş levha bulunmaktadır. Araştırmada Reşadiye İskelesi'nin mevcut durumunun belgelenmesi ve Eski Gümrük Binası ve eklentilerinin yeni kullanım önerilerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elaia, Bergama, Kazıkbağları, İskele, Gümrük Binası

Historical Development Process Of The Old Customs Building Located In Bergama Kazıkbağları Reşadiye Pier

Onur Can Baloğlu¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0004-0084-3312, oonurbaloglu@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-5916-3352, binanCB@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

The main purpose of this study is to reveal the historical development process and current status of the Old Customs Building at the Reşadiye Pier, known as Kiliseköy, located in the Kazıkbağları area of Bergama District of İzmir Province. The study was completed in accordance with the literature review method. The literature review was conducted on theses, scientific articles and scientific books on the subject, which are scientific sources. Some old maps, photographs and institutional documents on the past status were also used in the completion of the study. The information collected within the scope of the research was brought together and the historical development process of the Reşadiye Pier and the current status of the Old Customs Building were explained. The sources showed that the city of Elaia was located near the Reşadiye Pier from the 5th century BC. It is stated that Elaia turned into a port city from the 3rd century BC and was abandoned in the 6th/7th century AD. In a diary written by German geographer Petermanns (1889), it is pointed out that the port became unusable over time due to natural events and alluvium carried to the sea and that it may have been moved to the Reşadiye Pier located below the city in the east. This pier consists of a customs building and its annexes that operated commercially. Again, Petermanns states that ships anchored at this pier in front of Kiliseköy waited to take hides, olives and bonito used in tanning leather to İzmir. The current state of the old customs building is in ruins. It was registered as a Customs Building by the İzmir Cultural Heritage Preservation Regional Board No. 2. There is a stone plaque dated 1905 in one of the warehouse annexes on the pier. In the research, it is suggested that the current state of the Reşadiye Pier be documented and new usage proposals for the Old Customs Building and its annexes be developed.

Keywords: Elaia, Bergama, Kazıkbağları, Pier, Customs House

Kültürel Mirasımıza Katkı Sunan Mimarlardan Biri Olan Adil Denктаş

Seden Uz¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0069-0553, sedenuz@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@gmail.com

ÖZET

1920'ler ve 30'larda Avrupa'da etkili olan Art Deco ve Bauhaus akımları, İstanbul mimarisini de etkilemiştir. İstanbul'daki yapıların büyük bir bölümünde bu iki akımın özellikleri sıkça görülür. Bu akımları konut mimarisinde en mükemmel şekliyle kullanan ve bu bağlamda kültürel mirasımıza katkı sunan mimarlardan bir tanesi de Mimar Adil Denктаş'tır. Bu çalışma kapsamında Adil Denктаş'ın kültürel mirasımıza katkıları ele alınmaya çalışılacaktır.

Denктаş, Sanayi-I Nefise Mektebi mezunu olup farklı kamu kurumlarında görev almış ve serbest mimarlık da yapmıştır. Tasarımlarında Art Deco ve Bauhaus etkileri görülür. Cihangir Susam Sokak'ta yer alan Çelik Palas apartmanı, Denктаş'ın özgün mimari yaklaşımını ve Cumhuriyet döneminin mimari üslubunu yansıtan önemli örneklerden bir tanesidir. Aynı yıllarda Denктаş, Gümüşsuyu'nda yer alan Tüten apartmanında mimari olmuş Çelik Palas Apartmanı'nda uyguladığı unsurların birebir benzerini o yapıda da uygulamıştır. Bu nedenle de her iki yapıda farklı tarihlerde Anıtlar Kurulu tarafından korunması gereken kültür varlığı kapsamında tescillenmişlerdir.

Çelik Palas apartmanında da Tüten apartmanında da yatay bant pencere ilkesine benzeyen bir değişik versiyon denenmiştir. Tüten ve Çelik Palas'ın inşa edildiği yıllar 1930'lar, İstanbul'da konut mimarisinde önemli değişimlerin yaşandığı bir dönemdi. Bu dönemde apartmanlar, üst sınıfın lüks yaşamının sembolü haline gelmiş ve "kira evi" olarak anılmaya başlanmıştır. İki yapıda da Avusturya'dan asansör kabini, Rusya'dan parke gibi dönemin lüks yaşantısını anlatan yüksek kaliteli malzemeler de kullanılmıştır. Bu bağlamda da o dönemin kültürü, yaşamı hakkında bilgi veren belge niteliği taşıyan yapılar arasında yer almaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, Adil Denктаş, mimar, kira evi, cumhuriyet

Adil Denктаş, As One of The Architects Contributing to Our Cultural Heritage

Seden Uz¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Istanbul University, ORCID: 0000-0002-0069-0553, sedenuz@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076,
pvarian@gmail.com

ABSTRACT

The Art Deco and Bauhaus movements that were influential in Europe in the 1920s and 30s also influenced the architecture of Istanbul. The characteristics of these two movements are frequently seen in a large part of the buildings in Istanbul. One of the architects who used these movements in the most perfect way in residential architecture and contributed to our cultural heritage in this context is Architect Adil Denктаş. Within the scope of this study, Adil Denктаş's contributions to our cultural heritage will be discussed.

Denктаş is a graduate of Sanayi-i Nefise Mektebi and worked in different public institutions and also worked as a freelance architect. Art Deco and Bauhaus influences can be seen in his designs. The Çelik Palas apartment building on Susam Street in Cihangir is one of the important examples reflecting Denктаş's unique architectural approach and the architectural style of the Republican period. In the same years, Denктаş became the architect of the Tüten apartment building in Gümüşsuyu and applied the same elements in that building as he had applied in the Çelik Palas apartment building. For this reason, both buildings were registered by the Council of Monuments on different dates within the scope of cultural assets that should be protected.

In both Çelik Palas and Tüten, a different version of the horizontal band window principle was tried. The 1930s, the period in which Tüten and Çelik Palas were built, was a time of significant changes in residential architecture in Istanbul. In this period, apartment buildings became a symbol of the luxurious life of the upper class and began to be referred to as “rental houses”. In both buildings, high quality materials such as elevator cabins from Austria and parquet from Russia were used, which also depict the luxurious life of the period. In this context, they are among the documentary buildings that provide information about the culture and life of that period.

Keywords: Cultural heritage, Adil Denктаş, architect, rental house, republic

Yeniden İşlevlendirilen Endüstri Mirası Yapılarda Teknik Altyapı Sistemlerinin Entegrasyonu: Tarihsel Gelişim ve Güncel Uygulamalar

Harun Gülsoy¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-8025-5632, harunglsy@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5916-3352, binancb@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, korunması gerekli yapıların teknik altyapı sistemlerinin tarihsel gelişimini ve güncel sistemlerin günümüzde yeniden işlevlendirilmiş yapılara nasıl entegre edildiğini incelemektir. Bu kapsamda, yeniden işlevlendirilen yapıların mevcut altyapılarının, çağdaş konfor ve işlevsellik gereksinimlerine uygun hale getirilmesi için gerçekleştirilen müdahaleler, karşılaşılan teknik sorunlar ve bu sorunlara yönelik geliştirilen çözüm yaklaşımları ele alınacaktır.

Çalışmanın kapsamı, endüstri mirası yapılarda ısıtma, havalandırma, aydınlatma gibi temel teknik altyapı sistemlerinin tarihsel süreçteki evrimini incelemektedir. İlk aşamada özgün sistemler ele alınacak, ardından sanayi devrimiyle birlikte gelişen mekanik ve elektrikli altyapı sistemleri değerlendirilecektir. Bu bağlamda, teknik altyapı sistemlerinin günümüzdeki uygulama yöntemleri ve yeniden işlevlendirilen endüstri yapılarındaki entegrasyonu analiz edilecektir.

Bu çalışmada, altyapı sistemlerinin tarihsel gelişimi üzerine bir literatür taraması yapılacak ve bu sistemlerin günümüz modern sistemlerinden farkları incelenecektir. Yeniden işlevlendirilen endüstri yapılarındaki günümüz uygulamaları değerlendirilecek, bu süreçte karşılaşılan entegrasyon sorunları ve bunlara yönelik geliştirilen çözümler tartışılacaktır. Çalışmanın bulgularının, teknik altyapı sistemlerinin tarihsel gelişimi ve günümüzde yeniden işlevlendirilen endüstri mirası yapıların teknik altyapı entegrasyon süreçleri ile ilgili literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeniden İşlevlendirme, Teknik Altyapı Sistemleri, İstanbul'da Endüstri Mirasının Yeniden Kullanımı

Integration of Technical Infrastructure Systems in Adaptive Reuse of Industrial Heritage Buildings: Historical Development and Current Practices

Harun Gülsoy¹, Prof. Dr. Can Şakir Binan²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0004-8025-5632, harunglsy@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-5916-3352, binanCB@gmail.com

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the historical development of technical infrastructure systems in buildings that require preservation and how contemporary systems are integrated into repurposed structures today. In this context, the interventions carried out to adapt the existing infrastructure of repurposed buildings to contemporary comfort and functionality requirements, the technical challenges encountered, and the solution approaches developed to address these challenges will be discussed.

The scope of the study includes the historical evolution of fundamental technical infrastructure systems such as heating, ventilation, and lighting in industrial heritage buildings. In the first stage, original systems will be examined, followed by an evaluation of mechanical and electrical infrastructure systems that developed with the Industrial Revolution. In this regard, the current application methods of technical infrastructure systems and their integration into repurposed industrial buildings will be analyzed.

A literature review will be conducted on the historical development of infrastructure systems, and their differences from modern systems will be examined. Current applications in repurposed industrial buildings will be evaluated, and the integration challenges encountered in this process, along with the solutions developed to address them, will be discussed. The findings of this study aim to contribute to the literature on the historical development of technical infrastructure systems and the integration processes of technical infrastructure in repurposed industrial heritage buildings today.

Keywords: Adaptive Reuse, Technical Infrastructure Systems, Reuse of Industrial Heritage in Istanbul

İstanbul'daki Valide Sultan Türbeleri

Ayşe Zeynep Ürkmez¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-8687-9702, ayse.urkmez@std.yildiz.edu.tr

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

ÖZET

Valide Sultanlık makamı, Osmanlı tarihi boyunca önemli bir makam olmuştur. Valide sultanlar oğulları ile birlikte saltanata ortak olmuşlar, yaptırdıkları hayır yapılarının yanı sıra yönetimin bir paydaşı olarak güçlerinin simgeleyen türbeleri ile de varlıklarını sonraki kuşaklara somut bir gösterge olarak bırakmışlardır.

Valide sultan türbeleri genel olarak çokgen planlı, üzeri kubbeli ve mumyalık katı bulundurmeyen yapılardır. Çoğunlukla eşlerinin türbelerinin yanında konumlanmaktadır. Bu konumlanma valide sultanların eşlerinin saltanat yıllarında da güçlü figürler olduklarını göstermektedir. Hürrem Sultan kural dışı bir durum sergilemekte, valide sultan olmamasına rağmen kendine ait türbesi bulunmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman, sultan türbeleriyle büyüklük ve güzellikte, adeta valide sultanmış gibi, Hürrem Sultan için bir türbe inşa ettirmiştir. Bu durum Hürrem Sultan'ın valide sultan ünvanı almadan bu güce sahip olduğunun, yönetimde etkin bir rol oynadığının göstergesi olmaktadır. Valide-i Muazzama olarak anılan Kösem Valide Sultan'ın saltanatı sırasında tek başına hükmetme çabasına, yönetimdeki aktifliğine ve gücüne rağmen kendine ait türbesi bulunmayıp Sultan I. Ahmed Türbesi'ne defnedilmiştir. Kösem Valide Sultan'ın ölümünde büyük payı bulunan Hatice Turhan Valide Sultan'ın; yeni çeriler, ağalar ve ulema ile anlaşarak yönetime hakim olması ve yarım kalan Yeni Cami'yi yaptırması gibi önemli adımları gücünü arttırmış, bu gücü de kendisine ait ihtişamlı türbesi ile somutlaştırmıştır. İdari kararlarda döneminin önemli figürlerinden olan Gülnuş Emetullah Valide Sultan'ın türbesi de kendine ait külliyesinin içinde bulunmakta, sahip olduğu gücü ortaya koymaktadır.

Osmanlı başkenti İstanbul'da 7 adet valide sultan türbesi bulunmaktadır. Bunlar; Gülbahar Hatun Türbesi, Hafsa Sultan Türbesi, Hatice Turhan Valide Sultan Türbesi, Gülnuş Emetullah Valide Sultan Türbesi, Mihrişah Valide Sultan Türbesi, Nakşidil Valide Sultan Türbesi ve Pertevniyal Valide Sultan Türbesi'dir. Bildiri kapsamında, Türk devletlerindeki anıt mezarların kısa bir özetinden sonra valide sultanların güçlerinin göstergesi olan türbelerin mimari özellikleri tanıtılacak ve değerlendirilmeleri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türbe, valide sultan, anıt mezar, İstanbul, Osmanlı

Valide Sultan Tombs in Istanbul

Ayşe Zeynep Ürkmez¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0004-8687-9702, ayse.urkmez@std.yildiz.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

The position of Valide Sultan was an important institution throughout Ottoman history. Valide Sultans shared power with their sons on the throne, and in addition to the charitable structures they commissioned, they also left behind their tombs as tangible symbols of their strength and as a testament to their presence for future generations.

Valide Sultan tombs are generally polygonal in plan, covered with domes, and do not include a burial chamber underneath. They are often located next to the tombs of their spouses, which indicates that valide sultans were powerful figures even during their husbands' reigns. Hürrem Sultan stands as an exception; although she never held the title of Valide Sultan, she had a tomb of her own. Sultan Suleyman the Magnificent had a tomb built for Hürrem Sultan that rivaled those of sultans in grandeur and beauty, as if she were a Valide Sultan herself. This indicates that Hürrem Sultan had this power without receiving the title of valide sultan and played an active role in the administration. Kösem Valide Sultan, known as Valide-i Muazzama (the Magnificent Queen Mother), despite her strong influence in state affairs and her efforts to rule single-handedly, does not have a tomb of her own and was instead buried in the Tomb of Sultan Ahmed I. Hatice Turhan Valide Sultan, who played a major role in Kösem Sultan's death, consolidated power by aligning herself with the janissaries, palace officials, and religious scholars. She completed the construction of the New Mosque (Yeni Cami), which had remained unfinished, and her strength was embodied in her own grand tomb. The tomb of Gülnuş Emetullah Valide Sultan, one of the important figures of her period in administrative decisions, is also located in her own social complex, revealing the power she had.

There are seven Valide Sultan tombs in the Ottoman capital, Istanbul. These are: Gülbahar Hatun Tomb, Hafsa Sultan Tomb, Hatice Turhan Valide Sultan Tomb, Gülnuş Emetullah Valide Sultan Tomb, Mihrişah Valide Sultan Tomb, Nakşidil Valide Sultan Tomb, and Pertevniyal Valide Sultan Tomb. Within the scope of this paper, following a brief overview of mausoleums in Turkish states, the architectural features of these tombs-which symbolize the power of the Valide Sultans-will be introduced and evaluated.

Keywords: Tomb, valide sultan, mausoleum, İstanbul, Osmanlı

İzmir-Türkiye’de 20. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Milli ve Yerel Kimlikler İçin Kültürel Mekanlar

Defne Tozkoparan¹, Prof. Dr. T. Elvan Altan²

*¹Doktora Öğrencisi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Tarihi Lisansüstü
Programı, ORCID: 0009-0009-3882-3233, dtokoparan@gmail.com*

*²Öğretim Üyesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Mimarlık Tarihi
Lisansüstü Programı, ORCID: 0000-0001-5796-2567, tomris@metu.edu.tr*

ÖZET

Bu çalışma, yerel ve milli olmak üzere kolektif kimlik üretimi ile kültür ve mirasın mekân üretimiyle kimlik üretiminde sahip olduğu role odaklanmaktadır. Kültür ve mekân arasındaki ilişki, özellikle 20. yüzyılda modern kentin ortaya çıkmasıyla doğan yeni kentli kimlik çevresinde gelişmiştir. Bu çerçevede, bu çalışma, 20. yüzyıl boyunca Kültürpark’ın kurulması ve Resim-Heykel Müzesi, Arkeoloji Müzesi ve Etnoğrafya Müzesi’nin devlet tarafından inşasından, 21. yüzyılda Tarih ve Sanat Müzesi, Ahmet Pıştina Kent Arşivi ve Müzesi (APIKAM) ve Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi gibi yapıli çevre mirası yapıların yeniden işlevlendirilmesi ve Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi gibi yeni mekânların inşasıyla Cumhuriyet Türkiye’si’nin İzmir kentinde oluşturulan kültürel mekânları değerlendirmektedir. 20. yüzyıl boyunca devlet tarafından ulusal kimlik inşası hedefiyle oluşturulan kültürel mekânlara alternatif olarak 21. yüzyılın başında yerel yönetimlerin müdahalesi karşılaştırılmalı olarak incelenmektedir. Böylece, bu çalışma, merkezi ve yerel yönetimler tarafından kurulan kültürel mekânları inceleyerek, kültür ve mekân politikaları arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Diğer bir değişle, devletin ulus inşası sürecinin nasıl yerel kimlik inşası sürecine dönüştüğü çalışılmaktadır. Devletin ve yerel yönetimlerin 1930’lardan 2000’lere uzanan dönemdeki politik ajandaları karşılaştırılarak, bu politik hedeflerin mekân kullanımları üzerinden kültürle ilişkisi değerlendirilmektedir. Temel amaç, İzmir’de Cumhuriyet döneminde kurulan kültür mekânlarını inceleyerek merkezi ve yerel yönetimlerin kültür politikalarını karşılaştırılmalı bir çerçevede anlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel mekân, kimlik, milli, yerel, İzmir

Cultural Spaces for National and Local Identities from the 20th to the 21st Century in İzmir-Turkey

Defne Tozkoparan¹, Prof. Dr. T. Elvan Altan²

¹PhD Student, Middle East Technical University, Graduate Program in History of Architecture,
ORCID: 0009-0009-3882-3233, dtokoparan@gmail.com

²Faculty Member, Middle East Technical University, Department of Architecture, Graduate
Program in History of Architecture, ORCID: 0000-0001-5796-2567, tomris@metu.edu.tr

ABSTRACT

This study focuses on the production of collective identities, both national and local, and the role of culture and heritage to this end in the production of spaces. The relationship between culture and space, has evolved around the birth of the new urbanite identity with the emergence of the modern city, especially in the 20th century. In this frame, the study evaluates the case of cultural spaces in the city of İzmir in Republican Turkey, from the establishment of Kültürpark (Culture Park) and the construction of the state museums of Painting and Sculpture, Archaeology, and Ethnography during the early to the late 20th century, to the cultural spaces initiated by the local government by re-functioning-built heritage such as History and Art Museum, Ahmet Piriştina City Archive and Museum (APİKAM), and Coal Gas Factory Cultural Center, or constructing new spaces such as Ahmed Adnan Saygun Art Center, in the 21st century. The construction of local identity by the local government's interventions in cultural spaces at the turn of the 21st century is analyzed as an alternative to the construction of national identity in cultural spaces produced by the state during the 20th century. In other words, how the nation-building process of the state was expanded to the local identity-building process over time is studied. Thus, this study analyzes the relationship between the politics of culture and space by examining the cultural spaces established by the state and the local government. In other words, how the nation-building process of the state was expanded to the local identity building process is studied. The political agendas of the state and the local governments, from the 1930s to the early 2000s, are compared to evaluate their relationship with culture through their use of space. The main goal is to illuminate the cultural politics of central and local governments in a comparative frame by examining the spaces of cultural institutions established in İzmir during the Republican period.

Keywords: Cultural space, identity, national, local, İzmir

19. Yüzyıl Seyahatnamelerinde Hatay ve Mimari Mirası

Türkan Hilal İpek¹, Prof. Dr. Nur Urfaloğlu²

¹*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5625-2774>, turkanhilalipek@gmail.com*

²*Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6451-193X>, urfali@yildiz.edu.tr*

ÖZET

Hatay İli, Anadolu için her zaman önemli olmuş; tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, birçok seyyahı misafir etmiştir. Bu seyyahlar arasında özellikle John Carne, W.H.Bartlett, William Purser, Thomas Allom Hatay seyahatleri sonrası yayınladıkları seyahatnameleri ile Hatay'ın özellikle mimarisi ile ilgili önemli bilgiler sunmaktadırlar. John Carne 'nin Syria, The Holy Land, Asia Minor, Etc., W.H. Bartlett, William Purser, Thomas Allom ve diğer yazarların La Syrie, La Terre Sainte, L'Asie Mineure, Etc. ile Voyage En Syrie Et Dans L'Asie Mineure adlı seyahatnamelerinde, Hatay'ın Antakya, Samandağ, Belen, İskenderun ve Payas gibi ilçelerine ait detaylı tasvirlerle yer verilmiş; dönemin anıtsal yapıları, yerleşim düzeni ve mimari dokusu incelenmiştir. Seyahatnamelerdeki tasvirler, Hatay'ın mimarlık tarihine dair yeni perspektifler sunarken, bölgenin mimarlık mirasının korunması için önemli bir kaynak da teşkil etmektedir. Bu seyahatnamelerdeki; Ulu Cami ve çevresi ile ilgili gravürler, ibadet alanlarının mimari detaylarını ve yapının kentsel dokudaki konumunu göstermektedir. Ayrıca bazı gravürlerde, Asi Nehri üzerindeki geçişler, mezarlıklar ve surlar gibi unsurlar, dönemin kentsel ve kültürel yapısının betimlendiği görülmektedir. Belen Geçidi'ne ait gravür ise hem doğal hem de mimari unsurların bir araya gelerek bölgenin stratejik önemini yansıtmaktadır. Ayrıca Seleucia bölgesindeki mezar tasvirlerine ait gravürler, Roma dönemi etkilerini ve bölgenin çok katmanlı kültürel yapısını sergiler. Antakya'da bulunan Girgius Adeeb'in evi de seyahatnamelerdeki gravürlerle belgelenmiş olup, avlu düzeni, taş işçiliği, eyvanlar ve pencere dizileri gibi konut mimari elemanlarının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu ev, 19. yüzyılda Hatay'ın konut mimarisinde kullanılan geleneksel tekniklerin ve sosyal yaşam pratiklerinin bir örneğini oluşturur. Bu çalışma kapsamında; yukarıda sözü edilen seyahatnamelerde yer alan gravür ve eskizler üzerinden Hatay'daki mimari miras detaylı bir şekilde incelenecek, bu yapıların günümüzdeki durumlarıyla karşılaştırması yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hatay, Seyahatnameler, Antakya, Gravürler, Samandağ

The Architectural Heritage of Hatay in 19th Century Travelogues

Türkan Hilal İpek¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹Master's Student, Yıldız Technical University, Istanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5625-2774>, turkanhilalipek@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Istanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6451-193X>, urfali@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

Hatay has been a significant cultural and architectural center throughout history, hosting numerous civilizations and attracting many travelers. Among them, John Carne, W.H. Bartlett, William Purser, and Thomas Allom provide critical insights into the region's architectural landscape through their travelogues. Carne's Syria, The Holy Land, Asia Minor, Etc. and the collaborative works La Syrie, La Terre Sainte, L'Asie Mineure, Etc. and Voyage En Syrie Et Dans L'Asie Mineure contain detailed descriptions of Antakya, Samandağ, Belen, İskenderun, and Payas, documenting the monumental structures, urban fabric, and architectural characteristics of these settlements. These accounts serve as valuable sources for understanding Hatay's architectural history and contribute to heritage conservation efforts. Engravings within these travelogues illustrate key architectural and urban elements. Depictions of Ulu Cami and its surroundings highlight religious spaces and their spatial integration. Some engravings show crossings over the Orontes River, cemeteries, and fortifications, reflecting the socio-cultural and urban structure of the period. The engraving of Belen Pass underscores the region's strategic significance by combining natural and built elements. In Seleucia, tomb engravings reveal Roman influences, emphasizing the area's layered cultural history. Additionally, the depictions of Girgius Adeeb's house in Antakya document traditional residential architecture, showcasing courtyard layouts, stone craftsmanship, iwans, and window compositions. This residence exemplifies the vernacular architectural style and social life of 19th-century Hatay. This study examines engravings and sketches from these travelogues to analyze Hatay's architectural heritage. A comparative evaluation will also be conducted to assess the current state of these structures.

Keywords: Hatay, Travelogues, Antakya, Engravings, Samandağ

19. Yüzyılda Avrupalı Seyyahların Gözünden Mamuretül

Aziz

**Gamze Demir¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian², Işıl Çokuğraş
Bağdatlıoğlu³**

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-6287-9679, gmzdmr12@yandex.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr²,

³Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6846-4969, cokugras@yildiz.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada 19. yüzyıl da Ma'muretü'l-Aziz (Elazığ) vilayetine uğramış Avrupalı seyyahların gözlemleri ve çizimleri derlenerek kentin kuruluş dönemi ve mekansal gelişimi anlatılmaya çalışılmıştır. Bu yüzyıl dünyada siyasi dengelerin değiştiği, Fransız ihtilalinin etkilerinin kendisini gösterdiği, sanayi devrimiyle beraber gelişen teknoloji ve hammadde arayışının yükseldiği, büyük dönüşümlerin yaşandığı bir dönemdir. Doğuya olan ilginin artmasıyla burayı yeniden tanımlamaya / tanımaya çalışan seyyahların geçiş güzergahlarında bulunan Ma'muretü'l-Aziz de bu kitapların bazılarında kendine yer bulmuştur. 19. yüzyıl ilk yarısına kadar yazılan eserlerde Ma'muretü'l-Aziz ismine rastlayamayız, Harput'a bağlı bir mezra olan şehir 1867 yılında Ma'muretü'l-Aziz ismini almıştır. Halk arasında Elaziz şeklinde kullanılan bu isim Osmanlı belgelerinde hem Elaziz hemde Ma'muretü'l-Aziz olarak yer alır. Harput'tan Uluova göçlerin başlaması ile birlikte yeni vilayet merkezi Ma'muretü'l-Aziz yavaş yavaş büyürken, Harput ise küçülmeye başlamış 1874 yılında yaşanan depremlerle de yıpranmış görkemini kaybetmiştir. Günümüz Harput'unda geçmiş yılları okumak çok güç olduğundan 19.yüzyılın sonunda ve 20.yüzyıl da çekilen fotoğraflar, seyahatnameler ve çizimler birer rehberdir.

James Brant, Helmuth Karl Bernhard Moltke, Jules Laurens ve Xavier Hommaire de Hell, Henry F. Tozer, Maria A. West, Gertrude Bell ve Vital Cuinet'in yazmış oldukları eserler incelenmiştir. Farklı uzmanlık alanlarına sahip bu kişilerin eserlerinde yoğunlaştıkları konularda buna paralel olarak değişmektedir. Kimi kültürünü, tarihini anlatırken kimi ise idari, iktisadi ve coğrafi özelliklerine değinmiştir. Verilen bazı bilgiler tartışmalı olsa da genel olarak dönemi tutarlı bir biçimde anlatırlar.

Anahtar Kelimeler: Ma'muretü'l-Aziz, Elâzığ, 19. yüzyıl, Harput, seyahatname

Mamuretül Aziz Through the Eyes of 19th-Century European Travelers

Gamze Demir¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian², Işıl Çokuğraş
Bağdathoğlu³

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: 0009-0004-6287-9679, gmzdmr12@yandex.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@yildiz.edu.tr

³ Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0001-6846-4969, cokugras@yildiz.edu.tr

ABSTRACT

In this study, the observations and drawings of European travelers who visited the province of Ma'muretü'l-Aziz (Elazığ) in the 19th century have been compiled to explain the city's founding period and spatial development. The 19th century was a time of great transformation in the world, marked by shifting political balances, the influence of the French Revolution, and the rise of technological advancements and the search for raw materials brought about by the Industrial Revolution. With the growing interest in the East, Ma'muretü'l-Aziz, located along the routes of travelers who aimed to discover and redefine the region, found its place in some of these travel accounts. In works written before the first half of the 19th century, the name Ma'muretü'l-Aziz does not appear, as the city was then a hamlet (mezra) affiliated with Harput. It was not until 1867 that the city was officially named Ma'muretü'l-Aziz. Among the people, the name was commonly pronounced as Elaziz, and in Ottoman documents, both forms—Elaziz and Ma'muretü'l-Aziz—were used. With migration from Harput to the Uluova Plain, the new provincial center of Ma'muretü'l-Aziz gradually grew, while Harput began to decline, especially after the damaging earthquakes of 1874, which caused it to lose its former splendor. Today, it is quite difficult to interpret the past from present-day Harput. Therefore, photographs taken at the end of the 19th and early 20th centuries, along with travel writings and drawings, serve as valuable guides. The works of James Brant, Helmuth Karl Bernhard von Moltke, Jules Laurens, Xavier Hommaire de Hell, Henry F. Tozer, Maria A. West, Gertrude Bell, and Vital Cuinet have been examined. These individuals, each with different areas of expertise, naturally focused on different aspects in their writings—some highlighted culture and history, while others emphasized administrative, economic, or geographical features. Although some of the information provided is debatable, in general, these works present a coherent portrayal of the period.

Keywords: Ma'muretü'l-Aziz , Elazığ, 19th century, Harput, travel book

Şanlıurfa'da Roma İmparatorluk Dönemi Mezar Yapıları Üzerine Bir Değerlendirme

Süedanur Olğun¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8669-969X>, olgunsuedanur@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6451-193X>, nururfalioglu@msn.com

ÖZET

Şanlıurfa'nın Roma İmparatorluk Dönemi mezar mimarisi, bölgedeki tarihsel ve kültürel etkilerin derin izlerini taşıyan önemli bir araştırma konusudur. Roma İmparatorluğu dönemindeki mezar yapıları, ölüm sonrası yaşam inançlarının ve sosyal yapının izlerini taşıyan önemli arkeolojik alanlardır. Bu dönemde, özellikle nekropol alanları, sadece ölümlerin defnedildiği yerler değil, aynı zamanda yaşayanların ölümle olan ilişkisinin, ritüellerin ve inançların bir yansımasıdır. Şanlıurfa'daki nekropol alanları, Roma dönemine ait kaya mezarları ile dikkat çeker. Bu mezarlar, genellikle dromoslu (uzun giriş koridoru), tek odalı arcosoliumlar (yatay taş mezar odaları) ya da iki odalı arcosoliumlar gibi yapılarla tanınır. Bu tür yapılar, Roma İmparatorluğu'ndaki mezar mimarisinin karakteristik özelliklerini yansıtır ve aynı zamanda bölgedeki halkın ölüm sonrası yaşamla ilgili inançlarını ve ritüellerini anlamamıza yardımcı olur.

Özellikle Kale Eteği Nekropolü, Kızılkoyun Nekropolü ve Soğmatar Nekropolü gibi alanlarda yapılan kazılar, Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait mezar yapılarının çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Kale eteği Nekropol alanındaki mezar odaları dışında, Soğmatar Nekropolünde bulunan mezar örnekleri, hem Roma İmparatorluğu Dönemi'nde kullanılan mezar türlerinin çeşitliliğini hem de farklı zaman dilimlerinde kullanılan yapılar arasındaki geçişi gösterir. Ayrıca, bu mezarların bazılarının Tunç Çağı'na kadar uzandığı ve Roma İmparatorluğu döneminde de kullanıldığı bilgisi, bölgenin uzun tarihsel süreçler boyunca sürekli olarak önemli bir yerleşim ve dini merkez olduğunun bir göstergesidir. Şanlıurfa'daki Roma İmparatorluğu dönemi mezar yapıları, aynı zamanda Güneydoğu Anadolu bölgesinde Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altında gelişen mezar mimarisinin, Mezopotamya ve Suriye bölgelerindeki diğer kentlerle benzerlikler ve farklılıklar taşımasını da gözler önüne serer. Bu bağlamda, Şanlıurfa'nın mezar mimarisi, Güneydoğu Anadolu ve Suriye'nin Roma İmparatorluğu dönemi nekropol alanlarıyla karşılaştırılarak daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilebilir. Bu tür karşılaştırmalar, bölgesel mimari etkileşimleri, kültürel alışverişi ve Roma İmparatorluğu'nun mezar ritüelleri üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olacaktır.

Bu araştırma, Şanlıurfa ilindeki Roma Dönemi mezar mimarisinin yalnızca yapısal öğelerini değil, aynı zamanda tarihsel, kültürel ve dini bağlamını da ortaya koyarak, bölgenin zengin tarihsel mirasını daha iyi anlamamıza olanak tanıyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kaya Mezarı, Roma İmparatorluk Dönemi, Arcosolium, Locullus, Şanlıurfa.

An Evaluation of Roman Imperial Burial Structures in Şanlıurfa

Süedanur Olğun¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹PhD Student, Yıldız Technical University, Istanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8669-969X>, olgunsuedanur@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Istanbul, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6451-193X>, nururfalioglu@msn.com

ABSTRACT

The tomb architecture of the Roman Imperial Period in Şanlıurfa is an important subject of research, bearing deep traces of the historical and cultural influences in the region. The tomb structures from the Roman Empire period are significant archaeological sites that reflect beliefs about the afterlife and social structures. During this period, necropolis areas were not only places where the dead were buried but also reflections of the living's relationship with death, rituals, and beliefs. The necropolis areas in Şanlıurfa are notable for their rock-cut tombs from the Roman period. These tombs are generally recognized by structures such as dromos (long entrance corridors), single-chamber arcosolium (horizontal stone burial chambers), or double-chamber arcosolium. Such structures reflect the characteristic features of tomb architecture in the Roman Empire and help us understand the beliefs and rituals of the local people regarding the afterlife. Excavations conducted in areas such as the Kale Eteği Necropolis, Kızılkoyun Necropolis, and Soğmatar Necropolis have revealed the architectural diversity of tomb structures from the Roman Imperial Period. Beyond the tomb chambers in the Kale Eteği Necropolis, the burial examples identified in the Soğmatar Necropolis illustrate both the variety of tomb types utilized during the Roman period and the architectural transitions between structures across different historical phases. Furthermore, evidence indicating that some of these tombs date back to the Bronze Age and continued to be used during the Roman Imperial Period underscores the region's long-standing significance as both a settlement and a religious center over extended historical epoch.

The tomb architecture of the Roman Imperial Period in Şanlıurfa also reflects the broader architectural and cultural dynamics of the era, demonstrating both similarities and divergences from other Roman-era burial traditions observed in Mesopotamian and Syrian provinces. In this regard, the tomb architecture of Şanlıurfa can be more comprehensively analyzed through comparative studies with contemporaneous necropolis sites in Southeastern Anatolia and Syria.

Such comparative approaches offer valuable insights into regional architectural interactions, cultural exchanges, and the extent of Roman influence on burial practices and funerary rituals. This study will not only examine the structural elements of Roman-era tomb architecture in the Şanlıurfa region but also contextualize them within their historical, cultural, and religious dimensions, thereby contributing to a deeper understanding of the region's rich historical heritage.

Keywords: Rock Tomb, Arcosolium, Loculus, Roman Imperial Period, Şanlıurfa

Tepebaşı Parkının Gelişim ve Dönüşüm Süreci Kapsamında

19. Yüzyıl Osmanlı'da Kamusal Mekân Kavramının

İncelenmesi

Oğuzhan Çetin¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: [ORCID numarası
eksik], cetinnn.oguzhan@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076

ÖZET

Kamusal alan kavramı kentin sosyal yapısının yanında kültürel özelliklerinin de kent mekanına yansması olarak ifade edilebilir. Geçmişten günümüze dönemsel ve yönetsel olarak değişiklik gösteren kavram, kent mekânının kimlik kazanma sürecinde önde gelen alanların başında gelmektedir. Basit anlamda; toplumun kullanımına açık, bir araya gelme ve kendini ifade etme alanı olarak tanımlayabileceğimiz kavram literatürde daha çok Batı merkezli olarak incelenmektedir. Ülkemizde yapılan bilimsel çalışmalarda ise genellikle Cumhuriyet sonrası dönem baz alınmaktadır.

19. yüzyıl her anlamda bir değişim ve dönüşüm süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Tanzimat'ın ilanı ile birlikte girilen reform hareketleri temelde kent alanını kapsamış ve bu değişim amacı kent mekânında yeni düzenlemeler yapılmasına ve modern anlamda da yeni kamusal alanlar oluşmasına sebep olmuştur.

Özellikle bu yüzyıla kadar kentsel anlamda fiziksel müdahalelerin daha çok özgün ve Osmanlı stilinde olduğu söylenebilirken 19. yüzyıl sonrasında özellikle açık alanlarda Avrupa ve hatta özelde Fransa etkisi olduğu görülmektedir. Mezarlıkların taşınmasıyla halkın kullanımı için yapılan Taksim Bahçesi 1869 yılında park kültürünün ilk örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu takip eden dönemde de günümüzde depo, ofis ve otopark alanı olarak kullanılan Tepebaşı Parkının açıldığı görülmektedir.

Osmanlı'nın 19. yüzyıldaki değişim ve dönüşüm süreçleri her anlamda fazlasıyla irdelenmiş gibi görünse de kamusal mekanların gelişim ve hatta üretim sürecinin yeterli olarak ele alındığı söylenemez. Özellikle bu dönemde ortaya çıkan Millet Bahçesi kültürünün kent mekanına eklenmesi ve Batı kent kültürüne uyarlanma çabası bu kapsamda ele alınması gereken bir konu olarak değerlendirilmiştir.

Bu anlamda 19. yüzyıl Avrupalılaşma dinamiklerinin merkezi olan Pera bölgesi ve hatta direkt olarak Tepebaşı Parkı ve meydanının gelişim ve değişim süreçlerinin kamusal alan ifadesi kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır.

Öncelikle kamusal alan ve mekân kavramlarının tarihsel süreçte ve ülkemizdeki tanımı ve değişimi irdelenerek, Tepebaşı Parkının geçirdiği süreç göz önünde bulundurulmuş ve bu süreçte kamusal kavramı üzerindeki; siyasi, sosyal ve iktisadi durumun etkileri irdelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında mevcut yerel kaynaklara ek olarak, arşiv taraması da yapılmış olup mekânın güncel durumu geçmişle karşılaştırmalı olarak incelenerek kamusal ifadeinin dış etkilerle kaybedildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal mekân, 19. yüzyıl, Tepebaşı Parkı, Millet bahçeleri, Kentsel mekân değişim

Examination of the Concept of Public Space in the 19th Century Ottoman Empire within the Scope of the Development and Transformation Process of Tepebaşı Park

Oğuzhan Çetin¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Graduate Student, Yıldız Technical University, ORCID: [ORCID
missing], cetinnn.oguzhan@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076

ABSTRACT

The concept of public space can be expressed as the reflection of the social structure of the city as well as its cultural characteristics on the city space. The concept, which has changed periodically and administratively from past to present, is one of the leading areas in the process of urban space gaining identity. In simple terms; The concept, which we can define as a space for society to come together and express oneself, is examined in the literature in a more Western-centered way. Scientific studies conducted in our country are generally based on the post-Republican period.

The 19th century appears as a process of change and transformation in every sense. Especially the reform movements initiated with the declaration of Tanzimat basically covered the urban area, and this aim of change led to new arrangements in the city space and the formation of new public spaces in the modern sense.

While it can be said that physical interventions in the urban sense were mostly original and in the Ottoman style until this century, after the 19th century, it is seen that there was a European and even French influence, especially in open areas. Taksim Garden, which was built for public use after the cemeteries were moved in 1869, stands out as the first example of park culture. In the following period, Tepebaşı Park, which is currently used as a warehouse, office and parking area, was opened.

Although the change and transformation processes of the Ottoman Empire in the 19th century seem to have been examined extensively in every sense, it cannot be said that the development and even the production process of public spaces have been adequately addressed. Particularly, the addition of the Nation's Garden culture, which emerged in this period, to the urban space and the effort to adapt it to Western urban culture have been considered as an issue that needs to be addressed in this context.

In this sense, it is aimed to examine the development and change processes of the Pera region, which was the center of the modernization dynamics of the 19th century, and even Tepebaşı Park and its square, within the scope of public space expression.

First of all, by examining the definition and change of the concepts of public space and space in the historical process and in our country, the process that Tepebaşı Park has gone through has been taken into consideration and in this process, on the concept of publicity; The effects of the political, social and economic situation have been tried to be examined.

Within the scope of the research, in addition to the existing local resources, archive scanning was also conducted and the current situation of the place was examined in comparison with the past and it was concluded that the expression of publicity was lost due to external influences.

Keywords: Public space, 19th century, Tepebaşı Parkı, Public gardens, Change of urban space

Osmanlı Devleti'nden Günümüze Bir Kültür Mirası Olarak Yabancı Sermayeli Banka Yapıları 1875- 1919

Y. Mimar Aylin Kaya¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Yüksek Mimar, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-0509-1266, E-posta: aaylin.kaya@gmail.com

²Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0021-2076

ÖZET

Bankacılık faaliyetleri için İlk Çağ'dan itibaren bir mekân ihtiyacı duyulmuştur. Fakat günümüzde fiziksel şube ağlarının ve klasik operasyonel süreçlerin yerini, dijital çözümler ve yeni cihazlar almaktadır. Üstelik son dönemlerde büyük rağbet gören şubesiz bankacılık veya diğer bir adı ile Neobank modeli ile tamamen dijital altyapılarıyla bankacılık sektörü yeniden şekillendirilmeye başlanmıştır. Dönüşüm, geleneksel bankacılığın işleyiş modellerinin zamanla unutulmasına ve sadece bir teknoloji hizmeti olarak görülmesine sebep olacakken bankacılık kültürünün ve yapılarının kaybolması için de ciddi bir endişe kaynağıdır. Sektör ve dönem kültürünün tarihsel birikimini temsil eden yapılar unutulduğunda, bankacılığın insan odaklı geçmişi ve bilgi birikimi de risk altına girebilir. Geçmişin değerlerini koruma ve unutmama sorumluluğumuzun da farkındalığı ile bu çalışma, değişen ve dönüşen bankacılık işlemlerine paralel olarak kullanılan yapıların Osmanlı'dan günümüze tercih edilme sebeplerini irdelemek ve banka yapılarının mimarlık tarihi içindeki gelişim ve değişimini saptamayı amaçlamıştır. Çalışmada Osmanlı Devleti dönemindeki bankacılık faaliyetlerinin tarihsel gelişmeleri hakkında bilgiler verilmiştir. Süreç, bankacılık faaliyetlerinin gerçekleştiği mekânlar çerçevesinde sunulmuştur. 1875-1919 yılları arasında ülke sınırlarında açılan yabancı sermayeli banka kuruluşlarının yapıları ele alınmıştır. Bankalar, açılış tarihlerine göre kronolojik olarak sıralanmış ve inceleme kapsamına birden fazla şubeye sahip olanlar dahil edilmiştir. Bu kapsamda sekiz bankanın yapıları incelenmiştir. Çalışmada yapıların konumu, hikayeleri, cephe biçimlenişleri, plan yerleşimleri ve banka yönetimlerinin bir mimar ile yapı üretme yaklaşımlarına ait bilgilere yer verilmiştir. Elde edilen veriler ışığında gelecekteki banka yapılarının nasıl şekillenebileceğine dair çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Banka, yabancı sermayeli banka, tarihi banka yapıları, banka cephe biçimlenişleri, banka plan yerleşimleri.

Foreign Capital Bank Structures as a Cultural Heritage from the Ottoman Empire to the Present Day 1875- 1919

M.Arch. Aylin Kaya¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Architect (M.Arch.), Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0003-0509-1266,
Email: aaylin.kaya@gmail.com,

²Faculty Member, Yıldız Technical University, ORCID: 0000-0002-0021-2076

ABSTRACT

There has been a need for a place for banking activities since the Ancient Age. However, today, physical branch networks and classical operational processes are being replaced by digital solutions and new devices. Moreover, the banking sector has begun to be reshaped with its completely digital infrastructure, with the branchless banking or Neobank model, which has become very popular recently. While the transformation will cause the operating models of traditional banking to be forgotten over time and be seen only as a technology service, it is also a serious source of concern for the loss of banking culture and structures. When the structures that represent the historical accumulation of the sector and culture of the period are forgotten, the human-oriented history and knowledge of banking may be at risk. With the awareness of our responsibility to preserve and not forget the values of the past, this study aims to examine the reasons why the buildings used in parallel with the changing and transforming banking transactions were preferred from the Ottoman Empire to the present day and to determine the development and change of bank buildings in the history of architecture. In the study, information is given about the historical developments of banking activities during the Ottoman Empire period. The process is presented within the framework of the spaces where banking activities take place. The structures of foreign capital banking institutions opened within the borders of the country between 1875 and 1919 were discussed. Banks are listed chronologically according to their opening dates, and those with more than one branch are included in the scope of the review. In this context, the structures of eight banks were examined. In the study, information about the location of the buildings, their stories, facade formations, plan layouts and bank management's approaches to producing buildings with an architect are included. In the light of the data obtained, inferences were made about how future bank structures could be shaped.

Keywords: Bank, foreign capital bank, historical bank structures, bank facade formations, bank layouts.

Postkolonyal ve Dekolonizasyon Mimarisi Üzerine Kuramsal Çalışmalara Bir Bakış

Yüksek Mimar Muhammed İnan¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Yüksek Mimar, Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3482-2508>, inan06586@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Lisansüstü Programı, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0021-2076>

ÖZET

Kristof Kolomb'un 1492'de Amerika'yı keşfi, sömürgeciliğin yayılmasına zemin hazırlayarak dünya siyasi tarihinde yeni bir çağ açmıştır. Sömürgeci devletler, finansal ve teknolojik üstünlükleriyle sömürülen bölgeleri kontrol altına alarak ekonomik kazanç sağlamıştır. Sömürgecilik, son beş yüzyılda sürekli gelişip dönüşüm geçirmiştir. Bu süreç; Klasik Sömürgecilik, Modern Sömürgecilik, Yeni Sömürgecilik ve Post-Sömürgecilik olarak sıralanabilir. Klasik sömürgecilik merkantilist döneme dayanırken, modern sömürgecilik Sanayi Devrimi ile birlikte yer altı zenginliklerinin ve hammaddelerin sömürülmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Yeni sömürgecilik döneminde ise Batı, ekonomik üstünlüğü aracılığıyla sömürgeciliği sürdürmüştür. Post-sömürgecilik döneminde ise teknik olarak askeri gücün oluşturduğu resmi aygıt ortadan kalkmış olmasına rağmen ekonomik, siyasi, kültürel, sanatsal ve mimari etkiler devam etmiştir. Sömürgeciliğe karşı ulusal halk kurtuluş hareketlerine ilham kaynağı olan dekolonizasyon sürecini aydınlatan birçok teorisyen bulunmaktadır. Bunlar arasında Aimé Césaire, Albert Memmi, Frantz Fanon ve Edward Said yer almaktadır. Mimari, her toplumun kendi varlığını bir coğrafyada gösteren en nesnel kanıttır. Bir mimari yapı, bir toplumun en somut varlığı olarak kendi zihniyetine dair kalıcı izler taşır. Mimari ve iktidar iç içedir; mevcut iktidar, hegemonyasını göstermek için mimariyi bir araç olarak kullanmaktadır. Mimarlık ve sömürgecilik bağlamında, kültürel hegemonyasını kurmak isteyen sömürgeci güçler, sömürülen toplumların kendi belleklerini temsil eden mimari yapıları yok etmeye veya dönüştürmeye çalışarak o toplumları köksüzleştirmeye yönelmiştir. Mimarlık, tarihin en somut kanıtlarından biri olduğu için sömürgeci güçler, bu yolla oto-asimilasyonu sağlayarak kültürel soykırım gerçekleştirmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlığını kazanmaya başlayan sömürge halkları, mimaride dekolonizasyon çalışmalarını hızlandırmıştır. Bu süreçte modern teknikler ve geleneksel mimari formlar bir arada kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sömürgecilik, Sömürge Mimarisi, Post-kolonyal Mimari, Dekolonizasyon Mimarisi

A Theoretical Overview of Postcolonial and Decolonization Architecture

Muhammed İnan, M.Arch.¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹*Architect (M.Arch.), Directorate of Surveying and Monuments, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3482-2508>, inan06586@gmail.com*

²*Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Institute of Science, Department of Architecture, Graduate Program in History and Theory of Architecture, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0021-2076>*

ABSTRACT

Christopher Columbus' discovery of America in 1492 laid the groundwork for the spread of colonialism, opening a new era in world political history. Colonial powers, with their financial and technological superiority, gained economic benefits by controlling the exploited regions. Colonialism has continuously developed and transformed over the last five centuries. This process can be classified into Classical Colonialism, Modern Colonialism, Neo-Colonialism, and Post-Colonialism. Classical colonialism is rooted in the mercantilist era, while modern colonialism emerged with the Industrial Revolution, marked by the exploitation of underground riches and raw materials. During the neo-colonial period, the West continued colonialism through its economic dominance. In the post-colonial era, although the formal apparatus created by military power has technically disappeared, economic, political, cultural, artistic, and architectural influences persist. Many theorists have illuminated the decolonization process, which inspired national liberation movements against colonialism. Among them are Aimé Césaire, Albert Memmi, Frantz Fanon, and Edward Said. Architecture is the most objective evidence of a society's existence in a specific geography. An architectural structure, as the most concrete manifestation of a society, bears permanent traces of its mentality. Architecture and power are intertwined; the prevailing power uses architecture as a tool to demonstrate its hegemony. In the context of architecture and colonialism, colonial powers, wishing to establish their cultural hegemony, sought to uproot the societies by destroying or transforming architectural structures that represented the memory of the exploited people. Since architecture is one of the most concrete pieces of evidence of history, colonial powers carried out cultural genocide through auto-assimilation. After World War II, colonized peoples who began to gain independence accelerated decolonization efforts in architecture. In this process, modern techniques and traditional architectural forms were used together.

Keywords: Colonialism, Colonial Architecture, Post-colonial Architecture, Decolonization Architecture

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Liman Kenti: Bandırma'da 1923-1950 Arasında İnşa Edilen Kamu Yapıları

Sümevra Gökçe¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Araştırma Görevlisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık
Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Balıkesir, ORCID: 0009-0009-9059-
0385, sumeyra.cevahiroglu@gmail.com

²Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul,
ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@gmail.com

ÖZET

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte tüm Anadolu kentleri yeni yapı etkinliklerine sahne olmuştur. Yeni kurulan ulus devletin kentsel mekânda gerçekleştirdiği yeni yapılaşmalar yalnızca merkez şehirlerle sınırlı kalmamış periferide de yeni düzeni tesis edecek birçok kamu binasının inşası gerçekleşmiştir. Cumhuriyet döneminin inşa faaliyetlerine Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerin dışında farklı ölçek ve özellikteki yerleşimlerin perspektifinden bakabilmek, dönemin mimarlık üretiminin çoğulluğunu, çeşitliliğini ve yerel etkilerini görmek açısından yeni açılımlar sağlayabilir. Bu bağlamda çalışmada bir liman kenti olan Bandırma'nın 1923 ve 1950 yılları arasındaki mimarlık üretimine odaklanarak bahsi geçen yıllarda inşa edilen yapılarla kentin yaşadığı fiziksel değişimin ortaya konması; bu yapıların kent dokusu üzerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmaktadır.

Osmanlı döneminde Güney Marmara kıyılarında önemli bir liman kenti olarak var olmuş ve kıyı-liman faaliyetlerine bağlı mekânsal gelişim göstermiş Bandırma'nın, ulus devlet yatırımlarıyla geçirdiği değişimin belgelenmesi hedeflenmektedir. Araştırmada arşiv belgeleri, Bandırma'ya ait eski tarihli fotoğraflar, haritalar, gazeteler, Bandırma'yı konu alan kitaplar, tezler ve makaleler incelenmiştir. Bandırma'nın bir liman kenti olması ve sahip olduğu stratejik konumu sebebiyle Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren liman politikaları kapsamında şehrin liman kapasitesini artırmaya yönelik yatırımların gerçekleştiği görülmüştür. Kentin limanla kurduğu organik ilişki Cumhuriyet'in ilk yıllarında da devam etmiştir.

İskele inşası, iskele binası, gümrük binası, sahil sıhhiye binası, posta ve telgraf merkezi, maarif oteli, Haydar Çavuş camii, hükümet konağı, elektrik santrali, tütün ve inhisarlar dairesi, polis karakolu, Pertevniyal hastanesi, idman yurdu, subay yurdu, şehitler anıtı, Ziraat Bankası gibi yapıların inşasının dışında Cumhuriyet meydanı gibi kentsel açık alanlar ve dönemin rejimini yansıtan isimlerle anılan caddeler açılmıştır.

İnşa edilen yapılar dönemin yapı üretme pratikleri, süreçleri ve mimarlık eğilimleriyle paralellik göstermiştir. Kentin fiziki çehresini önemli ölçüde değiştiren bu yapı etkinlikleri Bandırma'nın modern bir Cumhuriyet kenti kimliği kazanmasında rol oynamış, geçmişten gelen liman kenti karakteri, yeni liman inşaatlarıyla sürdürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bandırma, liman kenti, Cumhuriyet dönemi mimarlığı, mimarlık üretimi, kamu yapıları,

A Port City in the Early Years of the Republic: Public Buildings Built in Bandırma Between 1923 and 1950

Sümevra Gökçe¹, Prof. Dr. Nuran Kara Pilehvarian²

¹Research Assistant, Bandırma Onyedi Eylül University, Faculty of Art, Design and Architecture, Department of Architecture, Balıkesir, ORCID: 0009-0009-9059-0385, sumeyra.cevahirglu@gmail.com

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of Architecture, Istanbul, ORCID: 0000-0002-0021-2076, pvarian@gmail.com

ABSTRACT

Following the proclamation of the Republic, cities across Anatolia witnessed extensive construction activities. The urban transformation initiated by the newly established nation-state was not limited to major cities but also extended to peripheral settlements, where numerous public buildings were constructed to establish the new order. Analyzing the architectural production of the Republican era from the perspective of settlements with different scales and characteristics—beyond major cities like Ankara and İzmir—can provide new insights into the diversity, plurality, and local influences of the period's architectural practices. In this context, this study focuses on the architectural development of Bandırma, a port city, between 1923 and 1950. The research aims to examine the physical transformation of the city through the buildings constructed during this period and to analyze their impact on the urban fabric.

Bandırma, a significant port city on the southern coast of the Marmara region during the Ottoman period, underwent spatial transformations due to investments made by the nation-state. This study documents these transformations using archival records, historical photographs, maps, newspapers, books, theses, and academic articles related to Bandırma. The findings indicate that, due to its strategic location and port-city identity, Bandırma received infrastructure investments aimed at increasing its port capacity as part of early Republican port policies. The city's organic relationship with its port remained strong during the early Republican years.

During this period, various public buildings were constructed, including a pier, customs office, coastal health office, post and telegraph center, Maarif Hotel, Haydar Çavuş Mosque, government house, power plant, tobacco and monopolies office, police station, Pertevniyal Hospital, sports club, officers' quarters, martyrs' monument, and Ziraat Bank.

Additionally, urban open spaces such as Cumhuriyet Square were developed, and streets were named to reflect the ideology of the new regime. These constructions aligned with the architectural production practices, construction processes, and stylistic trends of the period. The extensive construction activities significantly altered the city's physical landscape, contributing to Bandırma's identity as a modern Republican city while maintaining its historical role as a port city through new port-related developments.

Keywords: Bandırma, port city, Republican period architecture, architectural production, public building

Osmanlı'da Taltifatın Mimariye Yansımaları: Mimar Kemaleddin, Raimondo D'Aronco ve Alexandre Vallaury Örnekleri

Feyza Başgöze¹

¹Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-7786-7783, basgozefeyza@gmail.com

ÖZET

Ödüllendirme, bireylerin ya da grupların belirli bir alandaki başarısını takdir etmek amacıyla kullanılan güçlü ve önemli bir motivasyon aracıdır. Ödüller, şahsın toplum içindeki konumunu sağlamlaştırırken diğer insanları da benzer çalışmalar yapmaya teşvik etmektedir. Konuyu tarihsel boyutta ele aldığımızda da tarihin ilk dönemlerinden bu yana hükümdarların, topluma hizmet eden ve faydalı işlerde bulunanları ödüllendirmeyi ihmal etmedikleri görülmektedir. Bu çalışmanın esasını teşkil eden nişan ve madalyalar da askerî, mimarî, kültürel ve daha pek çok alanda üstün hizmet ve fayda sağlayan, kahramanlık gösteren ve bir başarıya imza atan kişilere, devlet tarafından verilen sembolik ödüllerdir. Osmanlı Devleti'nde III. Selim Dönemi ile birlikte kendine bir yer bulan nişanlar, sonraki dönemlerde de yaygınlaşmaya başlayarak hem fiziksel görünüşü hem de veriliş gayesi bakımından zengin bir çeşitliliğe ulaşmıştır. Bir taltif sembolizmi olan nişanların en yoğun kullanıldığı devir II. Abdülhamid Dönemi'dir. Zamanla, veriliş sebeplerinde ve fonksiyonlarında bazı değişiklikler olsa da devletle kurulan bağın güçlendirilmesi, topluma hizmeti teşvik etmesi gibi nedenlerle ehemmiyetini korumayı sürdürmüştür. Bu bildiride nişanların çeşitleri, isimlendirilmesi, derecelendirilmesi ve bunlara bağlı olarak değişen fizikî özelliklerinden bahsedilecek; arşiv vesikaları ışığında taltifatın mimarideki kullanımlarına değinilecektir. Eserleri ve fikirleri ile mimarlık tarihinde önemli bir yere sahip olan Alexandre Vallaury, Raimondo D'aronco ve Mimar Kemaleddin'e verilen nişanların ehemmiyeti ve veriliş sebebi üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, mimarlık, taltif, nişan, madalya

Reflections of Honorary on Architecture in the Ottoman Empire: Examples of Architect Kemaleddin, Raimondo D'Aronco, and Alexandre Vallaury

Feyza Başgöze¹

¹Independent Researcher, ORCID: 0000-0002-7786-7783, basgozefeyza@gmail.com

ABSTRACT

Rewarding is a powerful and important motivational tool used to appreciate the achievements of individuals or groups in a particular field. Awards not only reinforce a person's position within society but also encourage others to engage in similar endeavors. From a historical perspective, it is evident that since the earliest periods of history, rulers have not neglected to reward those who served society and contributed to beneficial works. The orders and insignia, which constitute the essence of this study, are symbolic awards granted by the state to individuals who have provided outstanding service and benefits in military, architectural, cultural, and many other fields, demonstrated heroism, or achieved significant success. In the Ottoman Empire, insignia found a place during the reign of Selim III and became increasingly widespread in later periods, reaching a rich diversity in terms of both their physical appearance and the purposes for which they were awarded. The period in which insignia, as symbols of recognition, were most intensively used was the reign of Abdulhamid II. Over time, although there were some changes in the reasons for their issuance and their functions, they continued to maintain their significance due to their role in strengthening the bond with the state and encouraging service to society. This paper will discuss the types, naming, and classification of insignia, as well as their changing physical characteristics. Additionally, it will explore the use of honorary decorations in architecture based on archival documents. The importance and reasons for the awarding of insignia to Alexandre Vallaury, Raimondo D'Aronco, and Mimar Kemaleddin, who hold a significant place in architectural history through their works and ideas, will also be examined.

Keywords: Ottoman Empire, architecture, honorary, insignia, medal

Sanayi Kentinin Mekânsal Temsili: Kocaeli Sanayi Fuarı'nın Kent Kimliğine Katkıları

Melike Nur Saraylı¹

¹Doktora Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bina Bilgisi
Anabilim Dalı, Eskişehir, ORCID: 0000-0003-1491-8085, melikenursarayli@gmail.com

ÖZET

Kentsel mekânda yer alan sanayi pratikleri, yalnızca kentlerin fiziki yapısını ve kullanım biçimlerini şekillendirmekle kalmaz, aynı zamanda kentsel ve toplumsal hafızada derin izler bırakarak kent kimliğinin dönüşümünde önemli bir rol oynar. Kocaeli, tarihsel olarak kıyı koloni kenti kimliğiyle tanınırken, Cumhuriyet döneminin sanayi politikalarıyla kentin sanayileşme süreci hızlanmıştır. Hammadde tedarik ağı ve ürün dağıtımında ana ulaşım arterleriyle bağlantılı konumu, İstanbul pazarına yakınlığı, kenti önemli bir sanayi merkezi haline getirmiştir. Kentin sanayi kimliği, yalnızca sanayi yerleşimleriyle değil, aynı zamanda sanayi fuarlarıyla da pekiştirilmiştir.

Bu çalışma, Kocaeli Sanayi Fuarı'nın mekânsal temsiliyi analiz etmeyi ve bu temsilin, kentin sanayi kimliğinin üretim ve aktarım süreçlerindeki rolünü tartışmayı amaçlamaktadır. Sanayi fuarının kurulduğu ilk dönemde üstlendiği işlevin, kentin sanayi kimliğinin güçlendirilmesindeki rolünün ne olduğu ve bu fuarın zamanla farklı kullanımlara evrilerek yaşadığı işlev değişikliğinin kent kimliği üzerindeki etkisinin nasıl olduğu, araştırmanın temel sorularıdır. Çalışmada, arşiv araştırması ve ilgili literatür taraması yapılmış; kent haritaları, fuar alanına ait eski fotoğraflar ve etkinlik afişleri üzerinden içerik analizi yapılmıştır. Ayrıca Kocaeli Sanayi Fuarı, dönemin önde gelen sanayi kentlerindeki benzer fuarlarla karşılaştırılmıştır.

Kocaeli Sanayi Fuarı, sanayi ürünlerinin sergilenmesi ve pazar olanakları sağlanması amacıyla kurulmuş, aynı zamanda kentlinin eğlence ve dinlence ihtiyaçlarını da karşılamıştır. Fuarın tarihi, 1966'da gerçekleştirilen Kocaeli Sanayi Sergisi ile başlamış ve 1969 yılında bugünkü fuar sahasında her yıl düzenlenmek üzere Kocaeli Sanayi Fuarı'nın açılmasına karar verilmiştir. Yeni fuar alanı, İzmit Körfezi'nin doğusundaki sulak alanın doldurulup toprak kazanılmasıyla oluşturulmuş ve bu dolgu alan zamanla genişletilerek sürekli bir mekânsal değişikliğe konu olmuştur. Bu süreçte fuarın adı, konsepti, içeriği ve kapsamı değişmiş, günümüzde sanayi fuarı olma niteliğinden bağımsız olarak farklı kullanım ve yapılaşma biçimlerine evrilmiştir.

Bu çalışma, Kocaeli Sanayi Fuarı'nın kentteki sanayi kimliğinin inşasında ve kentsel belleğin şekillenmesindeki belirleyici rolünü analiz ederek, sanayileşmenin mekânsal boyutlarına dair derinlemesine bir değerlendirme sunmayı ve bu yönüyle alana önemli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kocaeli, sanayi kenti, sanayi fuarı, Kocaeli sanayi fuarı, sanayi kimliği

Spatial Representation of the Industrial City: Contributions of Kocaeli Industry Fair to City Identity

Melike Nur Saraylı¹

¹PhD Student, Eskişehir Osmangazi University, Institute of Science, Department of Building
Science, Eskişehir, ORCID: 0000-0003-1491-8085, melikenursarayli@gmail.com

ABSTRACT

Industrial practices in urban space not only shape the physical structure and usage patterns of cities, but also play an important role in the transformation of urban identity by leaving deep traces in urban and social memory. While Kocaeli was historically known as a coastal colonial city, the industrialization process of the city accelerated with the industrial policies of the Republican era. The city's raw material supply network, its location connected to the main transportation arteries for product distribution, and its proximity to the Istanbul market have made it an important industrial center. The industrial identity of the city was reinforced not only with industrial settlements but also with industrial fairs.

This study aims to analyze the spatial representation of Kocaeli Industry Fair and discuss the role of this representation in the production and transmission processes of the city's industrial identity. The main questions of the study are the role of the industrial fair's function in strengthening the industrial identity of the city in the first period of its establishment, and the impact of the change of function that this fair has experienced by evolving into different uses over time on the city identity. In the study, archival research and a literature review were conducted, and content analysis was conducted on city maps, old photographs of the fairgrounds and event posters. In addition, Kocaeli Industry Fair is compared with similar fairs in the leading industrial cities of the period.

Kocaeli Industry Fair was established to exhibit industrial products and provide market opportunities, while also meeting the entertainment and recreational needs of the city's citizens. The history of the fair began with the Kocaeli Industry Exhibition held in 1966, and in 1969 it was decided to open the Kocaeli Industry Fair to be organized annually at the current fairgrounds. The new fairground was created by filling and reclaiming the wetland area east of İzmit Bay, and this filled area has been expanded over time and has been subject to continuous spatial change. In this process, the name, concept, content and scope of the fair have changed, and today it has evolved into different forms of use and construction, independent of its nature as an industrial fair.

This study aims to provide an in-depth evaluation of the spatial dimensions of industrialization by analyzing the decisive role of the Kocaeli Industry Fair in the construction of the industrial identity in the city and in the shaping of urban memory, and to make an important contribution to the field in this respect.

Keywords: Kocaeli, industrial city, industrial fair, Kocaeli industrial fair, industrial identity.

Erken Cumhuriyet Dönemi İşçi Konutları Sinop ili Ayancık İlçesi Koloni Mahallesi Örneği

Merve Yıldırım Çalışkan¹

¹Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-6758-9740, yldrmmerve@gmail.com

ÖZET

Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye’de hükümetin ülkeyi kalkındırmak amacıyla yaptığı çeşitli ekonomik çalışmalar söz konusudur. Bu çalışmaların en önemlilerinden biri olan İzmir İktisat Kongresi’nde (1923) çeşitli kentlerde üretim amacıyla yasalara uyumlu olduğu takdirde yabancı sermayenin de katkısıyla, milli sermaye ile pek çok fabrikanın kurulması kararı alınmıştır. Kuruluş tarihi 1926’ya dayanan Sinop ili Ayancık ilçesinde yer alan Zingal Kereste Fabrikası’nın kurucuları Türkiye Kibrit İhhası T.A.Ş., Türkiye İş Bankası ve merkezi Brüksel’de bulunan Belçikalı ‘Ozin-Allu Metier de Flandre’ isimli şirkettir. Fabrikanın üretim faaliyetlerinin yanı sıra çalışmak üzere fabrikaya gelen yabancı mühendis ve çalışanların aileleriyle beraber kasaba yaşamına katılmasının etkisiyle Karadeniz’in kırsal kimliğini yansıtan bölgede kentin fiziksel ve sosyal yapısı değişmiş, kasaba yeni bir çehre kazanmıştır. Çalışma alanı ise bu fabrikada çalışan şef ve memurların konaklaması amacıyla inşa edilen konutları kapsamaktadır.

Günümüzde Sinop ili Ayancık ilçesi Yalı Mahallesi’nde bulunan çalışma alanı, Koloni Mahallesi olarak bilinmekte ve bu alandaki konutlar 1930 yılında inşa edilmiştir. Koloni Mahallesi, ortak avluya açılan, sıra konutlardan oluşan 4 bloğun yer aldığı, içe dönük bir mahalle/site biçiminde tasarlanmıştır. Bu konut bloklarının Karadeniz Bölgesi’nin geleneksel mimari özelliklerini barındıran yönleri doğal/yerel malzeme kullanımı, iklim ve bölgesel faktörlerin etkileri olarak sıralanabilir. Ahşap taşıyıcılar arası tuğla dolgu malzeme kullanılmıştır ve cephede ahşap karkas sistem okunmaktadır. Yapım tekniğinde ve kullanılan yapı malzemelerindeki benzer özelliklere karşın konutlar içe dönük site mantığı ve plan kurgusundaki değişiklikler ile Geleneksel Karadeniz Bölgesi mimarisinden farklılaşmaktadır.

Fabrika çalışanlarının konaklaması amacıyla inşa edilen Koloni Mahallesi’nde; fabrikanın tarihi boyunca geçirdiği özelleştirmeler ve 1996’da kapanması dolayısıyla ilerleyen süreçte kullanıcı profili değişmiştir. 2012’de Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 578 no’lu karar ile tescillenmiştir ve 2020’de restorasyon çalışmalarının yapılabilmesi amacıyla konutlar boşaltılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi, endüstriyel gelişim, endüstriyel miras, işçi konutları, yerel ve yabancı kültürler.

Workers' Housing in the Early Republican Period: The Case of Koloni Neighborhood in Ayancık, Sinop

Merve Yıldırım Çalışkan¹

¹Independent Researcher, ORCID: 0000-0002-6758-9740, yldrmmerrve@gmail.com

ABSTRACT

Following the proclamation of the Republic, various economic initiatives were undertaken by the Turkish government to promote national development. One of the most significant of these efforts was the İzmir Economic Congress (1923), where it was decided that numerous factories would be established across different cities using national capital, provided that they complied with legal regulations, and that foreign capital could also contribute to production. The Zingal Lumber Factory, located in the Ayancık district of Sinop and established in 1926, was founded by Türkiye Kibrit İnhisarı T.A.Ş., Türkiye İş Bankası, and the Belgian company 'Ozin-Allu Metier de Flandre,' headquartered in Brussels. In addition to its industrial production activities, the factory played a transformative role in reshaping the physical and social fabric of the town, which had previously reflected the rural identity of the Black Sea region. The arrival of foreign engineers and workers, along with their families, contributed to a new urban character.

This study focuses on the residential area built to accommodate the supervisors and administrative staff working at the factory. The study area, located in today's Yalı Neighborhood of Ayancık, is known as Koloni Neighborhood, and the houses in this area were constructed in 1930. Koloni Neighborhood was designed as an introverted residential complex, consisting of four rows of housing blocks arranged around a shared courtyard. These housing blocks incorporate traditional architectural characteristics of the Black Sea Region, including the use of natural and locally sourced materials, as well as design considerations shaped by climatic and regional factors. The construction technique features brick infill between wooden structural frames, with the wooden framework distinctly visible on the façades. Despite these similarities in material use and construction technique, the houses differ from the traditional Black Sea architectural typology due to their enclosed site layout and variations in floor plan organization.

Initially built for factory workers, the user profile of Koloni Neighborhood evolved over time due to the privatizations the factory underwent and its eventual closure in 1996. In 2012, the site was officially registered as cultural heritage by the Samsun Regional Board for the Preservation of Cultural and Natural Heritage under decision number 578. In 2020, the residences were vacated in preparation for restoration work.

Keywords: Early Republican Period, industrial development, industrial heritage, workers' housing, local and foreign cultures.

Bahariye Mevlevihanesi Semahanesinin Doğal Aydınlatma Açısından İncelenmesi

Aybüke Alınak¹, Dr. Öğr. Üyesi Murat Arapoğlu²

¹Lisansüstü Öğrencisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, ORCID: 0009-0005-8964-4359, aybukealinak@gmail.com

²Danışman, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Dr. Öğretim Üyesi, ORCID: 0000-0002-1518-782X

ÖZET

Mevlevi dervişlerinin yaşamlarını sürdürdükleri Mevlevihanelerde (Mevleviyye tarikatına ait zaviye, dergâh ve âsitânelerin genel adı) eğitim ve ritüeller gerçekleşmektedir. Bunların en önemlisi Mevlevi sema ritüelidir. Sema törenleri Osmanlı hanedan mensupları, devlet ricali (yüksek makamlarda bulunan devlet adamları) ve halkın katılım sağladığı etkinlikler olarak Osmanlı'nın sosyal ve kültürel hayatında yer almıştır. Musiki ve şiir her zaman Mevlevilikteki ritüellerde bir arada olmuştur. Mevlevi ritüeli denildiğinde akla sadece sema gelmektedir fakat sema ritüeli musiki, şiir ve dansı içermektedir. Mevlevilikte sema oldukça mühim bir yerdedir. Mevlevi sema ritüelinin yapıldığı mekanlara semahane adı verilmektedir. Bu mekanlar eski tarihlerde Osmanlı padişahları ve halk ziyaretine açık olmakla birlikte günümüzde de halka açık bir şekilde izleyicili olarak bu mekanlarda gösteriler devam etmektedir. Sema töreninin Mevlevi adabına (kurallarına) uygun icra edilmesi ve izleyenlerin performansı daha konforlu seyredebilmesi için doğal aydınlatma değerleri önemli bir etmendir. Günümüze kadar semahanelerin mimari özellikleri üzerine genel ve öznel araştırmalar yapılmış, bu araştırmalarda yapının konumu ve mekânın biçimlenmesi gibi çeşitli konular incelenmiştir fakat yapılan araştırmalarda mekânın doğal aydınlatma özellikleri hakkında yorumda bulunmak oldukça zordur. Bu çalışmada İstanbul'daki son Mevlevihane olan Bahariye yapısı incelenecek bu mekânda cephe elemanlarının dizilimine bakılarak gerçekleştirilen eylemin doğal aydınlatma kriterleri açısından yorumları yapılacaktır. Doğal aydınlatmanın hangi cephelerden daha fazla olduğuna bakılacak ve cepheler arasında karşılaştırmalar yapılacaktır. Çalışmada yöntem olarak doğal aydınlatma hesaplamaları DialuxEvo programı kullanılarak elde edilen veriler üzerinden değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bahariye Mevlevihanesi, doğal aydınlatma, Mevlevihane, aydınlatma hesaplaması, mimarlık tarihi.

Investigation of the Bahariye Mevlevi Lodge Semahane in Terms of Natural Lighting

Aybüke Alınak¹, Assist. Prof. Dr. Murat Arapoğlu²

¹Graduate Student, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0009-0005-8964-4359, aybukealinak@gmail.com

²Advisor, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0000-0002-1518-782X

ABSTRACT

In Mevlevihanes (a general term for the lodges, dervish lodges, and asitanes belonging to the Mevleviyya order), where Mevlevi dervishes lived, education and rituals were performed. The most important of these is the Mevlevi Sema ritual. Sema ceremonies were significant events in the social and cultural life of the Ottoman Empire, attended by members of the Ottoman dynasty, high-ranking state officials, and the public. Music and poetry have always been integral parts of the rituals in Mevlevi tradition. When the Mevlevi ritual is mentioned, only the Sema comes to mind; however, the Sema ritual actually includes music, poetry, and dance. Sema holds a very important place in Mevlevi tradition. The spaces where the Mevlevi Sema ritual is performed are called semahane. In the past, these spaces were open to visits by Ottoman sultans and the public, and today, performances are still held in these spaces for public viewing.

The natural lighting conditions in these spaces play a crucial role in ensuring that the Sema ceremony is performed in accordance with Mevlevi etiquette (rules) and that the audience can watch the performance comfortably. Until today, various general and specific studies have been conducted on the architectural characteristics of semahanes, focusing on aspects such as the location of the structure and the spatial organization. However, commenting on the natural lighting properties of these spaces in previous studies has been quite challenging.

This study examines Bahariye Mevlevi Lodge, the last Mevlevihane in Istanbul, by analyzing the arrangement of façade elements to evaluate the natural lighting conditions within the space. The study will assess which façades provide more natural light and compare the differences between them. As a methodology, natural lighting calculations will be conducted using the DialuxEvo program, and the findings will be analyzed accordingly.

Keywords: Bahariye Mevlevi Lodge, natural lighting, Mevlevihane, lighting calculation, architectural history.

Kentte Kitabın Hafızası: Geç Osmanlı'da İstanbul'un Okuma Kültürünün Mekânsal İzleri

Cansu Eser Köse¹, Dr. Öğr. Üyesi Kübra Yücel Karabaş²

¹Araştırmacı, Haliç Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9026607X, cansueser@halic.edu.tr

²Dr. Öğretim Üyesi, Fenerbahçe Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4002-4512, kubra.yucel@fbu.edu.tr

ÖZET

Geç Osmanlı döneminde okuma mekânları ve kitapla kurulan ilişki toplumsal, mekânsal ve kültürel değişimlerden etkilenecek dönüşmüştür. Osmanlı halkının okuma ve yazma pratiği İstanbul merkezli şekilde gelişirken, farklı sosyo-kültürel yapıda okur yazar kitlelerini ortaya çıkarmıştır. Evlerde, konaklarda ve cami, medrese gibi kurumlarda Osmanlı kültürünün ilk zamanlarından süregelen okuma meclislerinin dışında; 18. yüzyıl ile, 'okuma' anlamına gelen 'kıraat' kelimesinden türetilerek 'kıraathane' denilen mekanlarda, okuma yazması olmayan halkın yazılı kültür ile buluşması başlamıştır. Gündelik hayatta mahalle yaşantısının önemli bir parçası olan kahvehaneler, 18. yüzyıl itibarıyla kitap, gazete, mecmua ve hikayelerin sesli okunduğu kıraathanelere dönüşerek çeşitlenmiş ve kültürel yaşamın önemli bir unsuru haline gelmiştir. Kamusal alanlarda gerçekleştirilen sesli okumalar; meydana geldiği mekân ve amacı bakımından ibadet, eğlence, dayanışma, siyaset, ilim ve edebiyat gibi gruplara ayrılmıştır. Teknik bilginin eksikliği ve yetersiz kâğıt üretimi ile geciken matbaanın kuruluşu sonrasında halk hikayeleri matbu olarak basılmıştır. Yeni hikayelerin ortaya çıkışı ile kıraathanelerin popülerliği artmış ve yüzyıl boyunca devam etmiştir. 19. yüzyılda Batı'dan tercüme edilen romanların ve diğer basılı eserlerin çoğalmasıyla okur yazar halk arasında okuma alışkanlığı değişmeye başlamıştır. Okuma eylemi özelleşirken Batılılaşmanın etkisiyle bireyselleşme artmış; kıraat toplantıları ortadan kalkmaya başlamıştır. Bu dönüşümle kıraathaneler, mahalle yaşantısında eğlence ve buluşma odaklı bir mekân olarak varlığını sürdürmüştür. Okuma eylemi sessiz, tekil bir eylem halini almış ve gerçekleştiği mekân da kamusal alandan ayrılmıştır. Bu çalışma, İstanbul'un kentsel hafızasındaki okuma mekânlarının izini sürerek, Geç Osmanlı döneminde tarihsel süreklilik ve dönüşüm noktalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kent ve mahalle yaşantısındaki okuma pratiklerinin değişimini anlamaya çalışarak kültürel hafızanın önemli bir parçası olan kitapla kurulan mekânsal ilişkileri irdelemektedir. Bu bağlamda, dönemin basılı kaynakları, arşiv belgeleri ve seyahatnameler gibi birincil kaynaklar ile ikincil literatürden yararlanılarak dönüşümler incelenmiş ve ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma mekânı, kitap, hafıza, Geç Osmanlı, kıraathane

Memory of the Book in the City: Spatial Traces of Reading Culture in Istanbul in the Late Ottoman Period

Cansu Eser Köse¹, Assist. Prof. Dr. Kübra Yücel Karabaş²

¹Researcher, Haliç University, ORCID: 0000-0001-9026-607X, cansueser@halic.edu.tr

²Assistant Professor, Fenerbahçe University, ORCID: 0000-0002-4002-4512, kubra.yucel@fbu.edu.tr

ABSTRACT

In the late Ottoman period, reading spaces and the relationship established with books were transformed by being affected by social, spatial and cultural changes. While the reading and writing practices of the Ottoman people developed centered on Istanbul, they created literate masses with different socio-cultural structures. Apart from the reading assemblies that continued from the early days of Ottoman culture in houses, mansions and institutions such as mosques and madrasahs; in the 18th century, the illiterate people began to meet with written culture in places called 'kıraathane', derived from the word 'kıraat' meaning 'reading'. Coffeehouses, which were an important part of neighborhood life in daily life, diversified and became an important element of cultural life by turning into kıraathanes where books, newspapers, magazines and stories were read aloud as of the 18th century. Aloud readings carried out in public spaces are divided into groups such as worship, entertainment, solidarity, politics, science and literature in terms of the place where they occur and their purpose. After the establishment of the printing house, which was delayed due to the lack of technical knowledge and insufficient paper production, folk tales were printed. With the emergence of new stories, the popularity of the coffeehouses increased and continued throughout the century. With the increase in novels and other printed works translated from the West in the 19th century, the reading habit began to change among the literate public. While the act of reading became privatized, individualization increased under the influence of Westernization; reading meetings began to disappear. With this transformation, coffeehouses continued to exist as a place focused on entertainment and meeting in neighborhood life. The act of reading became a silent, singular act and the place where it took place was separated from the public sphere. This study aims to reveal historical continuity and transformation points in the late Ottoman period by tracing the reading spaces in the urban memory of Istanbul. It examines the spatial relationships established with the book, an important part of cultural memory, by trying to understand the change in reading practices in urban and neighborhood life. In this context, the transformations were examined and revealed by using primary sources such as printed sources of the period, archival documents and travelogues, as well as secondary literature.

Keywords: Reading space, book, memory, Late Ottoman, Coffeehouse

Türkiye’de Mimarlık Mesleğinin Örgütlenmesi

Elif Nur İpek¹, Prof. Dr. T. Elvan Altan²

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı,
ORCID: 0009-0004-5076-0080, elif.ipek@metu.edu.tr

²Öğretim Üyesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Mimarlık Tarihi Anabilim
Dalı, ORCID: 0000-0001-5796-2567, tomris@metu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de mimarlık mesleğinin profesyonelleşmesi sürecinde kurumsal temsiliyetin nasıl süreçlerden geçtiğini anlamaya çalışmaktadır. Mimarların kurumsallaşan örgütlenme pratikleri, erken 20. yüzyıl, 20. yüzyıl ortası ve geç 20. yüzyıl olarak üç dönemsel bağlamda ele alınmaktadır. Geç Osmanlı döneminde II. Meşrutiyet bağlamının getirdiği hürriyet düşüncesi ile çeşitli meslek grupları örgütlenmeye başlamış; bir grup mühendis ve mimarın 1908 yılında kurduğu “Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti” ile başlayan ilk bağımsız örgütlenme denemeleri 20. yüzyıl boyunca değişen bağlamlarda dönemin şartlarına göre yeniden şekil almıştır. Erken Cumhuriyet döneminde, mimarlık mesleğinin ilk kurumsallaşma deneyimi, meslek mensuplarının dayanışmasını sağlamak ve mesleğin gelişimini desteklemek amacıyla 1927 yılında kurulan Mimarlar Derneği (eski adıyla Türk Mimarlar Cemiyeti) olmuştur. Derneğin çalışmaları ile birlikte mimarlık mesleğinin yasal bir çerçeveye kavuşması ve kurumsal anlamda güçlenmesi için 1954 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği oluşturulmuş; bu kapsamda Mimarlar Odası faaliyete başlamıştır. Mimarlar Odası, 1960’lı ve 1970’li yıllarda mimarlık eğitimi, meslek etiği ve kamu yararına yönelik çalışmalar yürüterek toplum için mimarlık anlayışının gelişimi açısından önemli çaba harcamıştır. Küresel ölçekte de yaşanan ekonomik ve politik değişimlerle birlikte, 1980’lerden itibaren Türkiye’de serbest mimarlık pratiği ön plana çıkmıştır ve bu süreçte serbest çalışan mimarların haklarını korumak ve çalışma koşullarını geliştirmek için 1987’de Türk Serbest Mimarlar Derneği kurulmuştur. Bu üç temel mimarlık meslek örgütü, Türkiye’de mimarlık pratiğinin meslektaş dayanışmasından kurumsal yapılanmaya ve uluslararası düzeyde temsil edilmeye uzanan çerçevede gelişmesi hedefini paylaşmaktadır. Çalışmada, bu üç örgütün kuruluşları, amaçları, aktörleri, yayın organları, etkinlikleri, üye ilişkileri, kamusal alandaki temsiliyetleri ve dönemin sosyo-politik atmosferine nasıl tepki verdikleri karşılaştırmalı olarak incelenerek meslek örgütlenmesinin Türkiye’de mimarlık mesleğinin profesyonelleşmesine nasıl katkılarda bulunduğu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: 20. yüzyıl mimarlığı, Profesyonelleşme, Meslek örgütlenmesi, Kurumsal temsiliyet.

Organizations of the Architecture Profession in Turkey

Elif Nur İpek¹, Prof. Dr. T. Elvan Altan²

¹Master's Student, Middle East Technical University, Graduate Program in History of Architecture, ORCID: 0009-0004-5076-0080, elif.ipek@metu.edu.tr

²Faculty Member, Middle East Technical University, Department of Architecture, Graduate Program in History of Architecture, ORCID: 0000-0001-5796-2567, tomris@metu.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to understand the processes of institutional representation in the process of professionalization of architectural profession in Turkey. The organizational practices of architects are discussed in three periods: Early 20th century, mid-20th century and late 20th century. With the idea of freedom brought by II. Constitutional Monarchy, various professional groups began to organize; the first attempts at independent organization, began in the late Ottoman period with "Ottoman Society of Engineers and Architects" founded in 1908 by a group of engineers and architects, were shaped according to the changing contexts throughout the 20th century. In the early Republican period, Architects' Association (initially Turkish Architects' Society) was founded in 1927 as the first institutionalization attempt to ensure the solidarity of professionals and to support the development of the profession. In line with the efforts of the Association, Union of Chambers of Turkish Engineers and Architects was established in 1954, supporting the architectural profession to have a legal framework and strengthening its institutionalization; accordingly, Chamber of Architects started its activities. In the 1960s and 70s, Chamber of Architects, carrying out work in terms of architectural education, professional ethics and public works, put an effort in the development of the understand of architecture for the public. With the economic and political changes on the global scale, freelance architecture practice came to the fore in Turkey from the 1980s on; and in this process, Turkish Association of Architects in Private Practice was founded in 1987 to protect the rights of freelance architects and to develop their work conditions. These three main architectural organizations share the aim of developing architectural practice in Turkey in the wider frame from collegial solidarity to institutional formation and international representation. In this study, the establishment of these three organizations, their aims, actors, publications, activities, member relations, representation in the public space and how they responded to socio-political atmosphere of different periods will be examined comparatively to discuss how professional organizations contributed to the professionalization of architectural profession in Turkey.

Keywords: 20th century architecture, Professionalization, Professional organization, Institutional representation.

İstanbul Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı'nın Süsleme Özelliklerinin XVII ve XVIII. Yüzyıl Süslemeleri İçindeki Yeri

Denizgül Cihangiroğlu¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Tarihi ve Kuramı Anabilim Dalı,
ORCID: 0009-0005-8058-2446, denizgul.ozturk@std.yildiz.edu.tr, +90 507 653 39 53*

²*Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
nururfalioglu@msn.com*

ÖZET

Osmanlı Başkenti İstanbul'un en güzel ve çekici yerlerinden biri şüphesiz Boğaziçi'dir. Boğaziçi'deki sivil mimarlık örnekleri de dünyadaki nadir örneklerdendir ve yalı olarak adlandırılırlar. Bu yalılar arasında bilinen en eski tarihli yapı, Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı'dır. Yalının yapım tarihi birçok kaynakta 1699'dur. Yapı, 2 bölümden oluşmaktadır ve Boğaziçi'ne eliböğründelerle çıkma yapan kısmı Selamlık, günümüze ulaşmayan kısım ise Harem olarak adlandırılmaktadır. 18.yy, İstanbul sivil mimarisi açısından da birçok şeyin değiştiği, birçok etkinin planda ve de özellikle süslemede kendini gösterdiği bir dönemdir. Boğaziçi kıyılarının sahil saraylar ve başka yalılarla biçimlenmesi ve değişmesi 18.yy. ile başlamaktadır. 18.yy. sadece İstanbul konut mimarisinde değil İmparatorluk genelindeki bütün yapılarda her alanda değişimin yaşanmaya başladığı bir dönemdir. Anadolu'daki birçok sivil mimarlık örneğinde de Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı'ndaki süslemelerin benzerlerini görmek mümkündür. Bu bağlamda, bildiri kapsamında; Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı'nın süsleme özellikleri anlatılarak, 18.yy. Anadolu örneklerinden, Yenişehir Şemaki Evi, Burdur Taş Oda, Burdur Baki Bey Konağı, Bursa II. Murad Evi gibi, Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı ile aynı yüzyılda yapılmış olan konutların süsleme özellikleri karşılaştırılarak, 18.yy süslemesindeki İstanbul ile Anadolu konutlarındaki farklılık ve benzerlikler ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı, Yalı, Köprülü Yalısı, Süsleme, XVIII. Yüzyıl

The Place of the Decorative Features of the Amcazade Hüseyin Pasha Mansion in the 17th and 18th Century Adornment

Denizgül Cihangiroğlu¹, Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu²

¹Master's Student, Yıldız Technical University, Department of History and Theory of Architecture, ORCID: 0009-0005-8058-2446, denizgul.ozturk@std.yildiz.edu.tr

²Thesis Advisor, Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of Architecture, nururfalioglu@msn.com

ABSTRACT

One of the most beautiful and attractive places of the Ottoman capital Istanbul is undoubtedly the Bosphorus. The examples of civil architecture on the Bosphorus are also rare examples in the world and are called mansions. The oldest known structure among these mansions is the Amcazade Hüseyin Paşa Mansion. The construction date of the mansion is 1699 according to many sources. The structure consists of 2 parts and the part that protrudes into the Bosphorus with its hands and feet is called the Selamlık, while the part that has not survived to the present day is called the Harem. The 18th century is a period when many things changed in terms of Istanbul civil architecture and many influences showed themselves in the plan and especially in the decoration. The shaping and changing of the Bosphorus shores with coastal palaces and other mansions began in the 18th century. The 18th century was a period when changes began not only in Istanbul residential architecture but also in all structures throughout the Empire. It is possible to see similar decorations to those on the Amcazade Hüseyin Paşa Mansion in many examples of civil architecture in Anatolia. In this context, within the scope of the report; By describing the decorative features of Amcazade Hüseyin Pasha Mansion, the decorative features of the houses built in the same century as the Amcazade Hüseyin Pasha Mansion, such as the Yenişehir Şemaki House, Burdur Taş Oda, Burdur Baki Bey Mansion, Bursa II.Murad House, which are examples of 18th century Anatolia, will be compared and the differences and similarities between the 18th century decorative houses in Istanbul and Anatolia will be revealed.

Keywords: Amcazade Hüseyin Pasha Mansion, Mansion, Köprülü Mansion, Decoration, XVIII. Century

Diplomasinin Mimarideki Temsiline Örnek Olarak Trabzon'daki Konsolosluk Binaları

Berat Akyüz¹, Dr. Öğr. Üyesi Nesrin Çiçek Akçıl Harmankaya²

¹Lisansüstü Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-0469-4852, akyuzktu@gmail.com

²Danışman, İstanbul Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3077-5144, nesrin.akcilharmankaya@istanbul.edu.tr

ÖZET

Trabzon, sahip olduğu stratejik konum ile tarih boyunca kendi coğrafyası içinde yüksek bir öneme sahip olan bir kent olmuştur. Anadolu, Kafkasya ve İran'ı Rusya'ya bağlayan stratejik noktada bulunan Trabzon kenti ve limanı, sanayi inkılabı ile birlikte artan hammadde ihtiyacı neticesinde ciddi ehemmiyet kazanmıştır. Bu bağlamda Trabzon, Karadeniz'in uluslararası ticarete açılması ile birlikte yeni ve büyük bir ekonomik gelişim sürecine girmiştir. Yabancı devletlerin Osmanlı Devleti'nden Karadeniz'de serbestçe ticaret yapabilme imtiyazı elde etmesi ile birlikte Karadeniz'e kıyısı olan şehirler, bu devletler açısından önem kazanmıştır. Bu nedenle birçok devlet kendi siyasal hak ve menfaatlerini korumak için bu şehirlerde ve çalışmanın inceleme alanı olan Trabzon'da konsolosluk varlığı bulundurmaya başlamıştır.

Trabzon'un uluslararası ticaretin getirdiği cazibe ile birlikte yabancı devletler arasında ilgi odağı olmasının ardından şehirde konsolosluk faaliyetleri artsa da konsoloslukların hizmet verdiği binalar sürekli bir değişim göstermiştir. Çalışmanın amacı bu tarihsel gelişmeler ile birlikte Trabzon'daki konsoloslukların hizmet verdikleri mimari mekânları sistematik şekilde incelemektir. Bu mekânlar, yapıldıkları dönem, yaptıran devlet, mimari özellikleri, mülkiyet durumları, özgün işlevleri, korunma durumları gibi birçok açıdan incelenerek benzer ve farklı özellikleri ile karşılaştırılacaktır. Söz konusu binaların, yapıldıkları dönem ile birlikte yaptıran devletlerin şehirdeki diplomatik temsil durumları da incelenecektir. Bu çalışmada, tarihi ve politik bilgiler ışığında tarih boyunca var olan Trabzon konsolosluk yapıları, inşa tarihleri, konumları, plan özellikleri, yapım teknikleri ve malzemeleri ile cephe özellikleri bakımından incelenerek mimarlık tarihi alanı için literatüre katkı sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Trabzon, Diploması ve mimarlık, Konsolosluk binası, Konsolosluk yapısı, Mimari miras.

Consulate Buildings in Trabzon as an Example of the Representation of Diplomacy in Architecture

Berat Akyüz¹, Assist. Prof. Dr. Nesrin Çiçek Akçıl Harmankaya²

¹Graduate Student, Istanbul University, ORCID: 0009-0004-0469-4852, akyuzktu@gmail.com

²Advisor, Istanbul University, ORCID: 0000-0002-3077-
5144, nesrin.akcilharmankaya@istanbul.edu.tr

ABSTRACT

Trabzon, with its strategic location, has been a city with a high importance in its near geography throughout history. Located at a strategic point connecting Anatolia, the Caucasus and Iran to Russia, Trabzon and its harbor gained serious importance as a result of the increasing need for raw materials with the industrial revolution. In this context, Trabzon entered a new and great economic development process with the opening of the Black Sea to international trade. As foreign states obtained the privilege to trade freely in the Black Sea from the Ottoman State, the cities bordering the Black Sea gained importance for these states. For this reason, many states started to have consular presence in these cities and Trabzon, which is the field of study of this study, in order to protect their political rights and interests.

After Trabzon became the center of attention among foreign states with the attraction brought by international trade, consular activities increased in the city, but the buildings serving the consulates have shown a continuous change. The aim of this study is to systematically examine the architectural spaces where the consulates in Trabzon served along with these historical developments. These spaces were analyzed in many aspects such as the period in which they were built, the state that built them, architectural features, location, ownership status, original functions, state of preservation, and compared with similar and different features. The diplomatic representation of the buildings, the period in which they were built and the states that built them were analyzed. The aim of the study is to contribute to the literature in the field of architectural history by analyzing architectural aspects the consulate buildings of the states with consular representation in Trabzon in the light of historical and political information.

Keywords: Trabzon, Diplomacy and architecture, Consulate buildings, Consulate offices, Architectural heritage.

Geç Osmanlı Döneminde Satılık Ev İlanlarında Salonun Temsil Edilme Biçimi ve Fiziksel Özellikleri

Derya Düzgün Top¹, Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gökçen Özkaya²

¹Araştırmacı, Antalya Belek Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-4560-9699, derya.duzguntop@belek.edu.tr

²Süleyman Demirel Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0616-7253

ÖZET

On dokuzuncu yüzyılda Osmanlı coğrafyası için pek çok yönüyle yeni bir mekân olarak evlere dahil olan salon hem fiziksel ve mekânsal varlığıyla hem de içinde barındırdığı mobilya ve dekorasyon öğeleriyle evin kamusal sahnesi olarak işlev görmüştür. Burası, evin sakinleri dışındaki insanların misafir olarak ağırlandığı, evin dışarıya açılan mekanıdır. On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru hızla yayılım gösteren basılı yayınların genellikle son sayfalarında yer alan satılık ev ilanları da İstanbul evlerine yeni dahil olmuş bu mekânsal bileşenin varlığını kanıtlar niteliktedir. Ait olduğu dönemin gündelik yaşamlarının olağan ekonomik etkinliklerinin bir tezahürünü sunan bu ilanlarda evler mekânsal olarak tarif edilirken, salonun ev içindeki mekânsal organizasyonuna dair de önemli bilgiler verilmişti. 1840 yılından itibaren yayımlanmaya başlayan ilanlar, Osmanlıca gündelik gazete ve dergilerde yer alan satış ilanlarıdır. Bu bildiride bu ilanlar üzerinden yapılan okumalarla salonun, evlerin mekânsal organizasyonunda nerede veya hangi bölümlerde konumlandığına, diğer mekânlarla nasıl bir ilişki kurduğuna ve hangi fiziksel/mekânsal özelliklere sahip olduğuna dair bir çerçeve inşa edilmeye çalışılmıştır. Bu ilanlarda salon, belirli terminolojilerle ifade edilmekteydi ve bu mekânın diğer mekanların aksine detaylı tasvirlerine de yer verilmişti. İlanlarda salonların ön planda tutularak bu şekilde tasvir edilmesi, İstanbullu seçkinlerin bu mekânın mimari biçimlenişine atfettikleri değerle ilişkiliydi. Salonun hem mekânsal varlığına hem de fiziksel özelliklerine atfedilen değer, aynı zamanda evin satın alınma potansiyelini de arttıran bir durumdu. Özellikle 1880'li yıllara kadar ilanlarda bu mekân pek çok farklı sıfatlarla nitelenmiş ve pazarlanmıştı. Salonun mekânsal ve fiziksel özelliklerine ilişkin bu nitelermeler, sözü edilen dönemde buranın ev içi bir mekân olarak hangi özellikleriyle ön plana çıkartılmak istendiğine dair bir perspektif çizer. Dolayısıyla bu bildiri, on dokuzuncu yüzyılda satılık ev ilanları üzerinden salonun nasıl temsil edildiğini ve hangi fiziksel özelliklerle tanımlandığını ortaya koyma niyetindedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, 19. yüzyıl, ev, salon, ilan

Representation and Physical Characteristics of the Salon in House Advertisements for Sale in the Late Ottoman Period

Derya Düzgün Top¹, Assist. Prof. Dr. Hatice Gökçen Özkaya²

¹Researcher, Antalya Belek University, ORCID: 0000-0003-4560-9699, derya.duzguntop@belek.edu.tr

²Süleyman Demirel University, ORCID: 0000-0002-0616-7253

ABSTRACT

In the nineteenth century, salon, which was a new space for the Ottoman geography in many aspects, functioned as the public stage of the house with its physical and spatial presence as well as the furniture and decoration items it contained. This was the place where people other than the inhabitants of the house were welcomed as guests, and where the house opened to the outdoors. The advertisements for houses for sale, which usually appeared on the last pages of printed publications that spread rapidly towards the end of the nineteenth century, attest to the existence of this new spatial component of Istanbul houses. In these advertisements, which presented a manifestation of the ordinary economic activities of the daily lives of the period to which they belonged, houses were described spatially, and important information was also given about the spatial organisation of the salon within the house. From 1840 onwards, advertisements began to be published as sales advertisements in Ottoman daily newspapers and magazines. This paper attempts to construct a framework on where or in which sections the salon was located in the spatial organisation of houses, how it related to other spaces, and what physical/spatial characteristics it possessed by reading these advertisements. In these advertisements, the salon was described with certain terminologies and, unlike other spaces, detailed descriptions of this space were also included. The foregrounding and depiction of salons in the advertisements was related to the value that the Istanbul elite attached to the architectural formation of this space. The value attributed to both the spatial presence and the physical characteristics of the salon was also a situation that increased the potential for the house to be purchased. Especially until the 1880s, this space was characterised and marketed with many different adjectives in advertisements. These descriptions of the spatial and physical characteristics of the salon provide a perspective on which its features as a domestic space were intended to be highlighted in the period in question. Therefore, this paper aims to reveal how the salon was represented and with which physical characteristics it was defined through advertisements for houses for sale in the nineteenth century.

Keywords: Ottoman, 19th Century, house, salon, advertisement

Mekânsal Tanıklık: Türkiye’de Geleneksel Müze Yapılarının İnşası ve Dönüşümü

Şeyma Özdemir¹

¹Yıldız Teknik Üniversitesi, seymazdemir963@gmail.com

ÖZET

18. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan müzeler, sanat eseri ve tarihi değer niteliğindeki buluntu eserlerin sergilenmesine mekânsal çözüm olarak ortaya konmuştur. Müze içinde niteliği bakımından ele alınan eserler, izleyiciye sunulan anlatının ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Türkiye’de müzenin herhangi bir mekân olarak var olması ve 19. yüzyıl sonlarından itibaren tasarlanarak inşa edilmesi, tarihsel açıdan önemli mimarlık ürünleri haline gelmiştir. Müzeler, Osmanlı’nın son döneminden başlayarak Cumhuriyet’in erken dönemine uzanan süreçte, modernleşme, ulus kimliği inşası ve kültürel mirasın korunması açısından önemli tanıklıklar sunan yapılardır. 20.yüzyılda kamusal mekân olarak yeni kimlik kazanan müzeler, ele geçen buluntuların depolanmasının ötesine geçerek kendi mekanları dışında yeni bir mekânda “yer edinerek” halkın görebileceği sergi nesneleri haline gelmesiyle kendi mekânsal bağlamlarını yaratmıştır. Tüm bu buluntuların müzenin işleyişine yön verecek mekânsal organizasyon ile şekillenmiş olduğuna bakıldığında tarihin tanık mekanlarının parçalarından bir araya geldiği gözlemlenmektedir. Nesnelerin ortaya koyduğu katmanlaşma ile beraber müze kendi içerisinde kullanıcı sirkülasyonunu hem kendisi bir mekân olarak tanık mekân haline getirir hem de kullanıcıya izlenince sunarak seyircinin tanık olduğu tarihsel anlatıyı inşa etmiştir. Çalışma kapsamında, 19-20. yüzyıllarda Türkiye’de inşa edilen müzeler, mekânsal tanıklık bağlamında tarihi katmanlaşmanın ürünlerini barındırması ve yeni bir mekân kurgusunu ortaya koyması açısından incelenecektir. Mimarlık tarihi perspektifinden bakıldığında geleneksel müzeler yapısal olarak inşa süreçleri, mekânsal kurguları ve Cumhuriyet Dönemi içerisinde şekillenerek Anadolu’nun kültürel karşılıkları olan buluntuların yeni mekanları olarak değerlendirilecektir. Geleneksel müzelerin sadece sergilenen eserlerle değil, kendi mimari kimlikleri ve tarihsel süreçleriyle de bir anlatı oluşturdıkları görülmektedir. Kamusal mekân olarak dönüşüm geçiren müzeler, tarihin katmanlarını ortaya koyan kurgusuyla mekânsal tanıklık ifadesine karşılık olarak verilmiştir.

Ortaya konan anlatı üzerinden Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara Etnografya Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Resim Heykel Müzesi ve Bursa Türk ve İslâm Eserleri Müzesi dahil olmak üzere toplamda beş müze yapısı incelenecektir. Bu inceleme, Türkiye’de geleneksel müze anlayışıyla inşa edilen yapıların, kendi coğrafyasının katmanlarını kullanıcılarına nasıl bir “mekânsal tanıklık” olarak sunduğunu tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel müze, kamusal mekân, mekânsal tanıklık, mimarlık tarihi, katmanlaşma

Spatial Testimony: The Construction and Transformation of Traditional Museum Buildings in Turkey

Şeyma Özdemir¹

¹*Yıldız Technical University, seymazdemir963@gmail.com*

ABSTRACT

Since the 18th century, museums have emerged as a spatial solution for exhibiting artworks and artifacts of historical value. The objects displayed within museums have become an inseparable part of the narrative presented to the audience. In Turkey, the existence of museums as spatial entities and their design and construction from the late 19th century onwards have turned them into significant architectural works. Museums, from the late Ottoman period to the early years of the Republic, have served as important witnesses to modernization, the construction of national identity, and the preservation of cultural heritage. In the 20th century, museums gained a new identity as public spaces, going beyond the mere storage of findings and instead "claiming space" outside their own confines, transforming into exhibition objects accessible to the public and thereby creating their own spatial contexts. When considering that all these findings are shaped by a spatial organization that guides the functioning of the museum, it becomes evident that they are composed of fragments of spaces that have borne witness to history. Through the layering of these objects, museums both establish themselves as witness spaces and construct a historical narrative for visitors to experience. This study examines museums built in Turkey during the 19th and 20th centuries in terms of spatial witnessing, focusing on their role in embodying historical stratification and establishing new spatial configurations. From an architectural history perspective, traditional museums will be analyzed in terms of their construction processes, spatial organization, and their evolution within the Republican era as new spaces for artifacts representing Anatolia's cultural identity. Traditional museums do not only consist of exhibited artifacts; rather, they also create a narrative through their own architectural identity and historical trajectory. As public spaces undergoing transformation, museums manifest the layers of history and, in this context, serve as spaces of spatial witnessing.

Through this framework, five museums will be examined: the Museum of Anatolian Civilizations, the Ankara Ethnography Museum, the Istanbul Archaeology Museum, the Painting and Sculpture Museum, and the Bursa Museum of Turkish and Islamic Arts. This study aims to discuss how these traditionally constructed museums in Turkey present their geographical and historical layers to their visitors as an experience of "spatial witnessing."

Keywords: Traditional museum, public space, spatial testimony, architectural history, layering

Erzurum İç Kalesi ve Surlar Üzerinden Palimpsest Okumalar

Kübra Yaşar¹, İsmail Gökkaya²

¹Araştırmacı, Erzurum Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-7145-9789, kubra.yasar@erzurum.edu.tr

²Araştırmacı, İstanbul Teknik Üniversitesi, ORCID: 0009-0007-4753-7517, gokkaya17@itu.edu.tr

ÖZET

Arkeolojik verilere göre tarihi M.Ö. 4000lere kadar uzanan Erzurum kenti ve çevresi, pek çok medeniyetin hakimiyeti altına girmiştir. Dönem dönem farklı isimlerle anılan kentin en bilinen isimleri ise Karin ve Erzen'dir. Bugünkü Erzurum şehrinin Karin/Erzen şehri yakınında, II. Theodosius döneminde (408-450), 415-422 yılları arasında Theodosiopolis ismiyle kurulduğu bilinmektedir. İngiliz diplomat ve gezgin Lynch'e göre, İmparator II. Theodosius, bir sınır karakolu kurmak üzere komutanlarından Anatolius'u bölgeye göndermiş ve Anatolius, etrafına nazaran daha yüksek bir kayalık üzerinde yer alan bugünkü kentin temellerini atmıştır. Günümüzde ayakta olan iç kale bu dönemde inşa edilmiştir. İmparator Anastasius (491-518), sık sık Pers saldırılarına maruz kalan kentin savunmasını güçlendirmek amacıyla, Theodosius'un kurduğu kentin etrafına 6. yüzyılda sur duvarları inşa ettirmiştir. Bu kent surları I. Justinianus (527-565) döneminde üçüncü kez yenilenmiştir. Surları güçlendiren I. Justinianus, önce bu duvarların önüne derin bir hendek kazdırmış, daha sonra Dara'nın surlarına benzer şekilde sur duvarlarına kuleler ekletmiştir. Uzun süre bu biçimini koruyan Erzurum İç Kalesi, 19. yüzyılda bazı ekler almış ve surların büyük bir bölümü ise yine bu yüzyılda yok olmuştur. Günümüzde bu surların bir bölümü hala varlığını sürdürürken, bir kısmının yerinde, ilk olarak 19. yüzyılda açıldığı bilinen caddeler yer almaktadır. Erzurum kentinin bu uzun geçmişi ve bu geçmişin bir üretimi olarak günümüze kadar ulaşan Erzurum İç Kalesi ve kent surları üzerinden palimpsest bir okuma yapmayı amaçlayan bu çalışma, Devlet Arşivleri Başkanlığı, kazı raporları, fotoğraflar ve gazete haberleri gibi kaynaklar üzerinden günümüzde mevcut olan kent katmanlarını deşifre etmeyi ve bu katmanları iç kale ve surlar özelinde şimdinin belgelenmesine dair bir örnek oluşturmak üzere yeniden kurmayı deneyecektir.

Anahtar Kelimeler: Erzurum, İçkale, Palimpsest, Kent Katmanları, Şimdiyi Belgelemek.

Palimpsest Readings on Citadel and City Walls of Erzurum

Kübra Yaşar¹, İsmail Gökkaya²

¹Researcher, Erzurum Technical University, ORCID: 0000-0002-7145-9789, kubra.yasar@erzurum.edu.tr

²Researcher, Istanbul Technical University, ORCID: 0009-0007-4753-7517, gokkaya17@itu.edu.tr

ABSTRACT

Erzurum city and its surroundings, which dates back to 4000 BC according to archaeological evidence, has been under the rule of many different civilizations. The most well-known names of the city, which was known by different names from time to time, are Karin and Erzen. Today's Erzurum is known to have been founded as Theodosiopolis between 415-422 during the reign of Theodosius II (408-450), near the city of Karin/Erzen. Emperor Theodosius II sent one of his commanders, Anatolius, to the region to establish a border outpost, and Anatolius laid the foundations of today's city, which is located on a higher cliff compared to its surroundings. The inner castle that is still standing today was built during this period. In the 6th century, Emperor Anastasius (491-518) built fortifications around the city founded by Theodosius in order to fortify the city, which was frequently subjected to Persian attacks. During the reign of Justinian I (527-565), the city walls were renewed for the third time. Strengthening the city walls, Justinian first had a deep ditch dug in front of the walls and then had towers added to the city walls, similar to the walls of Dara. Erzurum Citadel, which preserved this form for a long time, underwent some additions in the 19th century and a large part of the walls were also destroyed in this century. Today, while some of these walls still remain, some of them are replaced by streets known to have been first opened in the 19th century. This study, which aims to make a palimpsest reading of Erzurum's long history and the Erzurum Citadel and city walls that have survived to the present day as a production of this legacy, will attempt to decipher the layers of the city that exist today through sources such as the National Archives, excavation reports, photographs, and newspapers, and to reconstruct these layers in the specific case of the citadel and city walls as an example of documenting the present.

Keywords: Erzurum, Citadel, Palimpsest, City Layers, Documenting the present.

Cengiz Bektaş ve “Yaz Okullarının Mimarlık Eğitimi Anlatısı” Açısından Değerlendirilmesi

Şeyma Özdemir¹, Zafer Başoğlu²

¹Yıldız Teknik Üniversitesi, seymazdemir963@gmail.com

²Yıldız Teknik Üniversitesi, zfrbsgl@gmail.com

ÖZET

Türkiye’de yüzyıldan fazladır süregelen mimarlık eğitimi; nitelik, özgünlük ve kapsamı açısından nasıl ve ne şekilde olması gerekliliğinin çeşitli kurumlarca ve kişilerce tartışıldığı bir konudur. Mimarlığın ana ekseninde eğitimin rolü hem yapım niteliği ve hem de üretimlerin süreçlerine dair yadsınamayacak önemde olup çeşitli önerilerin veya nasılına dair argüman ve söylemlerin getirildiği bir tartışma zeminine oturmaktadır. Bu açıdan ülkemizdeki öncü mimarlık okullarından ve mimarlık üretimlerinden hareketle mimarlık eğitimi konusunda yapmış olduğu söylemler ile Cengiz Bektaş önemli bir konumdadır. Cengiz Bektaş DGSA’nde mimarlık eğitimini tamamlamış olup, çeşitli işlik ve atölyelerde almış olduğu eğitimler ile mimarlığın yöntem-kapsamları konusunda farklı deneyimler edinmiştir. Dünyanın ve Türkiye’nin farklı coğrafi ve sosyolojik durumlarının ne şekilde neye zemin hazırladığı onun konuşmalarında ve kitaplarında ortaya koyduğu söylemlerdir. Bektaş, ‘...ustalarımızın yanında onların uygulamalarından öğrenmeğe çalıştık.’, ‘uygulamadan öğrenmek en canlı en gerçek öğrenme yoluydu. Başkalarının yaptıklarından da öğrenmek zorunluluğunu bu sıralarda kavradık.’, ‘yaparken, yapılanları gerçekten kavriyorsunuz. Böylece gezmemizin, görmemizin, incelememizin önemi çıktı ortaya...’ söylemleri ile mimarlık eğitiminde uygulama ve öğreticilik açısından önemli bir ilişkilene hali üretmektedir. Ürettiği söylemler ile mimarlık eğitiminde işliklerin de uzantısı olarak ortaya koymuş olduğu yaz okulu konusu önemli bir yerdedir. Yaz okulları ülkemizdeki okulların mimarlık eğitimi dışında öncü bir çalışması olarak mimarlık öğrencilerinin aktif-fiziki katılımları ile önemli bir uygulama-eğitim pratiği olmuştur. Yer ve mimarlık arasında üretmeye çalıştığı söylemler mimarlığın sorgulanabilirliğini ‘...kimi yanlış bilgilerden kurtulmaları, ayaklarını yere basmaları gerekiyordu. Bir de üzerinde bulundukları kültürlerin bilincine erişmiş olmalıydılar.’ cümleleri ile vurgular. Bu, bir mimarlık öğrencisinin kendini yetiştirme ve yerellik/kültür kavramları üzerinden kolektif çalışma öğretisi olarak yaz okulunun tanımı olmuştur. 1995 Güre’de başlatmış olduğu Yaz Okullarını 2009’a kadar her yaz farklı öğrenci grupları ile üretim çalışmaları ortaya koyarak sürdürmüştür. Makalenin amacı, Bektaş’ın yaz okulları konusu üzerinden mimarlık eğitime dair ürettiği söylemlerini döneminin güncel uygulama karşılığı olarak ilişkilendirmektir. Bektaş’ın Yaz Okulları uygulamasının mimarlık eğitiminde önemli bir dönemeç olması ve mimarlık okullarına referans olmasının getirmiş olduğu bir öğreti olmasının karşılıklarına vurgu yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cengiz Bektaş; yaz okulu; mimarlık eğitimi; uygulama; işlik

Cengiz Bektas and the Evaluation of the "Summer Schools" in terms of the "Narrative of Architectural Education"

Şeyma Özdemir¹, Zafer Başoğlu²

¹Yıldız Technical University, seymazdemir963@gmail.com

²Yıldız Technical University, zfrbsgl@gmail.com

ABSTRACT

Architecture education in Turkey, which has been ongoing for over a century, is a topic of discussion among various institutions and individuals regarding its quality, originality, and scope, as well as how it should be structured. The role of education at the core of architecture is of undeniable importance, both in terms of construction quality and the processes of production, serving as a foundation for debates enriched by various proposals, arguments, and discourses on how it should be conducted. In this regard, Cengiz Bektas holds a significant position with his discourses on architectural education, shaped by his experience with pioneering architecture schools and architectural practices in Turkey. Cengiz Bektas completed his architectural education at DGSA (Istanbul State Academy of Fine Arts) and gained diverse experiences in methods and scopes of architecture through the education he received in various studios and workshops. His reflections on how different geographical and sociological conditions in Turkey and the world have laid the groundwork for architecture are evident in his speeches and books. Bektas states, "...we tried to learn from our masters through their practices." "Learning through practice was the most vivid and real way of learning. It was during this time that we understood the necessity of learning from the works of others as well." "When you engage in making, you truly grasp what is being done. Thus, the importance of traveling, observing, and studying became clear..." These remarks establish a significant connection between practice and education in architectural training. Among the discourses he produced, the concept of summer schools, which he introduced as an extension of workshops in architectural education, holds an important place. Summer schools, as a pioneering initiative outside the standard architectural education in Turkey, became a significant practice of education and application through the active physical participation of architecture students. His attempts to create discourses between place and architecture emphasize the questionability of architecture, as he stated, "...they needed to rid themselves of certain false knowledge and ground themselves firmly. They also needed to become aware of the cultures they stood upon."

This statement defines summer schools as a collective learning process for an architecture student to cultivate themselves while focusing on concepts of locality and culture. Starting in 1995 in Güre, Bektaş conducted summer schools every year until 2009, producing works with different groups of students each summer. The aim of article is to relate Bektaş's discourses on architectural education through his summer school initiatives to contemporary practices of his time. The focus will be on the significance of Bektaş's summer schools as a critical turning point in architectural education and their value as a reference and teaching model for architecture schools.

Keywords: Cengiz Bektas; summer school; architecture education; practice; workshop

Mimarlık Tarihinde Kadın Baniler: Güç, Kimlik ve Mekânın İnşası

Dr. Öğr. Üyesi Hazal Şentürk¹

¹Fenerbahçe Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-7323-4578, hazal.senturk@fbu.edu.tr

ÖZET

‘Bani’ kelimesi genel olarak bir yerin kurucusu, ya da inşası aşamasında destek olan kişileri tanımlamak için kullanılmaktadır. Tarih boyunca toplumların ileri gelen kişileri çeşitli yapıların baniliğini üstlenmiştir. Kadın baniler ise genellikle hanedanın kadın üyeleri ya da toplumun ileri gelen ailelerinin mensupları olup, çeşitli binaların yapımında rol alarak ailelerini temsil etmektedirler. Çalışma kapsamında Osmanlı Mimarisinde kadın banilerin mimarlık tarihi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Tarihsel bağlamda kadın baniler Osmanlı döneminde mimarlığa sundukları katkılar, yaratmış oldukları sosyokültürel etkiler ile inşasına katkı sundukları yapıların estetik ve işlevsel özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Genel olarak kadın baniler halkın yararı için tasarlanan; hastane, imarethane, ibadethane, külliye, aşevi, çeşme, hayrat gibi fonksiyonlara sahip yapılara hamilik etmektedir. Kanuni Sultan Süleyman’ın eşi Hürrem Sultan tarafından yaptırılan hamam yapısı, kızı Mihrimah Sultan tarafından Edirnekapi ve Üsküdar’da yaptırılan camiler, III. Murad’ın annesi Nurbanu Sultan tarafından yaptırılan Atik Valide Sultan Külliyesi, Sultan II. Mahmut’un eşi, Sultan Abdülaziz’in annesi olan Pertevniyal Valide Sultan tarafından yaptırılan cami projeleri ve Fatma Sultan Çeşmesi bunlara örnek olarak verilebilir. Kadın baniler genellikle askeri ve idari yapıların inşasında yer almamıştır ancak Osmanlı döneminde Hatice Turhan Sultan bir istisna olarak Çanakkale boğazında iki kale inşa ettirerek ‘devletin koruyucusu’ ünvanını kazanmıştır. Yapıların tasarımı ve teknik özellikleri erkek banilerin desteğiyle ortaya konan eserlerle benzerlik göstermektedir ancak kadın banilerin estetik anlayışının zaman zaman inşa ettirdikleri yapıların çeşitli öğelerine (cephe süslemeleri gibi) yansıdığı görülmektedir. Kadın banilerin projelerin mimari detaylarında aktif rolü sorgulanabilir olsa da tarih boyunca mimarlık ve kentleşme alanında sundukları katkılar oldukça önemlidir. Ancak bu katkıların sıklıkla tarihin gölgesinde kaldığı ya da yeterince tanınmadığı görüşüne varılmıştır. Bu nedenle çalışmada tarih yazımında kadınların liderlik ettiği projelerin tanıtılmasıyla geçmişteki başarıları onurlandırmak ve geleceğin daha kapsayıcı bir şekilde inşa edilebilmesi için günümüz kadın mimarlarına ilham vermek amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık tarihi, kadın baniler, Osmanlı mimarisi, estetik, kamusal yapılar

Women Patrons in Architectural History, Power, Identity and the Construction of Space

Assist. Prof. Dr. Hazal Şentürk¹

¹Fenerbahçe University, ORCID: 0000-0001-7323-4578, hazal.senturk@fbu.edu.tr

ABSTRACT

The word ‘founder’ is generally used to describe the founder of a place or the people who support its construction. Throughout history, prominent people of societies have undertaken the foundership of various structures. Female patrons are usually female members of the dynasty or members of prominent families of the society, and they represent their families by taking part in the construction of various buildings. Within the scope of the study, the effects of female patrons in Ottoman Architecture on the history of architecture were examined. In the historical context, women patrons were evaluated according to their contributions to Ottoman architecture, the social effects they created, and the structural and architectural attributes of the buildings they helped build. Generally, female patrons patronize structures designed for the benefit of the public, such as hospitals, soup kitchens, places of worship, social complexes, fountains, and charities. Examples of these include the Fatma Sultan Fountain, the bathhouse structure constructed by Suleiman the Magnificent’s wife, Hürrem Sultan, the mosques constructed in Edirnekapı and Üsküdar by her daughter Mihrimah Sultan, the Atik Valide Sultan Complex constructed by Nurbanu Sultan, Murad III’s mother, the mosque projects constructed by Pertevniyal Valide Sultan, the wife of Sultan Mahmut II and Mother of Sultan Abdulaziz. Although it was customary for women to abstain from building military and administrative facilities, Hatice Turhan Sultan made an exception during the Ottoman era and earned the title the "protector of the state" for constructing two castles in the Dardanelles. The design and technical features of the structures are similar to the works produced with the support of male patrons, but it is seen that the aesthetic understanding of the female patrons is sometimes reflected in various elements (such as facade decorations) of the structures they built. Although the active role of female patrons in the architectural details of projects is questionable, their contributions to architecture and urbanization throughout history are quite important. However, it has been argued that these contributions have often been overshadowed by history or have not been sufficiently recognised. Therefore, the aim of this study is to honor past achievements by introducing projects led by women in historiography and to inspire today's female architects to build a more inclusive future.

Keywords: History of architecture, women patrons, Ottoman architecture, aesthetics, public buildings

Reşad Ekrem Koçu'nun Cinayet Haritaları: İstanbul Ansiklopedisi ve Maddeleri Üzerinden İstanbul'un Cinayet Haritası

Hazal Rüzgar Çetin¹, Dr. Öğr. Üyesi Gürbey Hiz²

¹Lisansüstü Öğrencisi, Kadir Has Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-5323-245X, hazalruzgar@gmail.com

²Öğretim Üyesi, Kadir Has Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3372-5433, gurbey.hiz@khas.edu.tr

ÖZET

Reşad Ekrem Koçu tarafından 1944-1973 yılları arasında fasiküller halinde yayımlanan ve kente dair hazırlanmış ilk ansiklopedi olma özelliğini taşıyan İstanbul Ansiklopedisi, kent üzerine alışılmış bir belgeleme yapmak yerine, içerisinde yaşayan bütün aykırıları - kabadayıları, külhanbeylerini, berduşları, üçüncü sayfa olaylarını- da kapsayarak, kentin gündelik dinamiklerine dair bir bütünsel anlatı oluşturur. Koçu, titiz bir araştırmayı canlı bir hikâye anlatımıyla harmanlayarak, İstanbul'un toplumsal dokusunun hem olgusal hem de folklorik boyutlarını ele alır.

Bu makale, İstanbul Ansiklopedisi'nin yayımlanmış olan maddelerinde bahsedilen cinayet vakalarını incelemenin yanı sıra, yayımlanmamış ancak bir gün yayımlanmak üzere Koçu'nun maddeler halinde klasifiye ederek arşivine kaldırdığı çeşitli belgeleri inceleyerek, İstanbul kent yaşantısı içerisindeki cinayet anlatılarının mekânsal dağılımı üzerinden bir haritalama ve veri analizi çalışması yapmayı amaçlamaktadır.

Koçu'nun ansiklopedisindeki cinayet başlığı altında geçen maddeler, bize olayların aktörleri olan kişilerin sosyo-kültürel özellikleri ve birbirleriyle olan hikayelerinin yanı sıra, cinayetlerin mekânsal anlatılarını, semtler, sokaklar ve binalar üzerinden de sunmaktadır. Bu veriler üzerinden yapılacak bu haritalama çalışması, farklı dönemlerde İstanbul'daki bu vakaların nerelerde yoğunlaştığının ve dönemsel değişiminin mekânsal analizi için bir temel çalışma oluşturacak ve sonucunda elde edilen data, çeşitli disiplinlerden araştırmacılar için temel bir kaynak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Reşad Ekrem Koçu, İstanbul Ansiklopedisi, cinayet, mekân, harita

Reşad Ekrem Koçu's Murder Maps: Tracing Istanbul's Murder Map through the Istanbul Encyclopaedia and its Articles

Hazal Rüzgar Çetin¹, Assist. Prof. Dr. Gürbey Hiz²

¹Graduate Student, Kadir Has University, ORCID: 0000-0002-5323-245X, hazalruzgar@gmail.com

²Faculty Member, Kadir Has University, ORCID: 0000-0002-3372-5433, gurbey.hiz@khas.edu.tr

ABSTRACT

Published in sequential volumes by Reşad Ekrem Koçu between 1944 and 1973, the Istanbul Encyclopaedia—the first encyclopaedia dedicated to the city—goes beyond conventional documentation. Rather than presenting a standard historical or geographical account, it constructs a holistic narrative of the city's daily life, incorporating its outliers: bullies, hooligans, hobos, and the sensational events often found in tabloid newspapers. By blending meticulous research with vivid storytelling, Koçu's work captures both the factual and folkloric dimensions of Istanbul's social fabric.

This paper aims to map and analyse the spatial distribution of murder narratives in Istanbul's urban life by examining cases recorded in the published entries of the Istanbul Encyclopaedia. Additionally, it explores unpublished documents classified and archived by Koçu, intended for future publication.

The entries categorized under Murder in Koçu's Istanbul Encyclopaedia offer insights into the socio-cultural characteristics of those involved, their relationships, and the spatial narratives of the crimes, traced through many neighbourhoods, streets, and buildings. This study, based on spatial mapping of data, aims to serve as a foundational analysis of where murder cases were concentrated in Istanbul across different periods and how these patterns evolved over time. Its findings will provide a valuable resource for researchers across various disciplines.

Keywords: Reşad Ekrem Koçu, Istanbul Encyclopaedia, murder, space, map

Malatya ve Herat Ulu Camilerinin Mimari Planlarının Karşılaştırmalı İncelemesi

Ghazal Mohtasebzada¹, Dr. Öğr. Üyesi Murat Arapoğlu²

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-7311-652X, ghazal.mohtasebzada@ogr.gelisim.edu.tr

²Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1518-782X, marapoglu@gelisim.edu.tr

ÖZET

Cami, yalnızca bir yapı değil, şehrin Darü'l-islam olduğunu simgeleyen bir yapıdır. İslam coğrafyasının farklı bölgelerinde çeşitli cami plan tipleri kullanılmıştır. 11.yüzyılın başlarında İslam fetihleriyle birlikte Anadolu'da da farklı plan tiplerinde camiler inşa edilmiştir. Bu süreçte inşa edilen Malatya ulu cami bu plan tipinde inşa edilen tek yapı ve bu şemanın kökeni olarak kabul edilen Orta Asya coğrafyasında yer alan hemen hemen aynı asırda tesis edilen Herat Ulu cami benzer olan tipine sahiptir. Araştırmalarda Anadolu'da çok tercih edilmeyen plan tipinin Orta Asya'da daha sonraki dönemlerde uygulandığı örnekler karşılaştırmalı olarak tartışılmadığı görülür. Bu çalışma, Malatya ve Herat Ulu Camii'lerini plan şeması ve üst örtü sistemi gibi mimari özellikler açısından karşılaştırarak farklılıkları tespit etmeyi amaçlamaktadır. Literatür taramasında yazılı ve görsel kaynaklar incelenmiş, yapının mimari özellikleri ortaya konulmuştur. Karşılaştırmalı analizle farklılıklar ve sorunlar tartışılmıştır. Mihrap önü kubbeli, eyvanlı ve avlulu cami planının Anadolu coğrafyasındaki yegâne temsilcisi kabul edilen Malatya Ulu Camii'nin temel özellikleri üzerinde durulmuştur. Son olarak her iki caminin müşterek ve farklı yönlerine ve Büyük Selçuklu mimari geleneğinin Diyâr-ı Rûm'a tesiri incelenmiştir. Bununla birlikte konuya farklı bir açıdan bakılarak mihrap önü kubbeli, eyvanlı ve avlulu plan tipinin Malatya Ulu Camii dışındaki yapılarda uygulanış biçimi değerlendirilmiştir. Herat Ulu Cami, çok işlevli yapısı ve anıtsallığı ile öne çıkarken, Malatya Ulu Cami daha sadeliği dikkat çekmektedir. Her iki cami de dört eyvanlı plan şeması ve revaklı avlu gibi ortak özelliklere sahip olsa da üst örtü sistemleri, minare konumları ve işlevsel detaylar açısından ayrılmaktadır. 13.yüzyılda Anadolu'da mevcut yapılaşma düzeninde, sosyal yaşam gibi sebeplerle geniş mimari programa ihtiyaç olan dört eyvanlı plan tipi tercih edilmezken, bu şemaya sahip camiler Orta Asya'da Ghorlu ardından Timurlu dönemindeki tercih, köklü gelenekler, iklim koşulları ve anıtsallık anlayışı gibi nedenlerle inşa edilmeye devam edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cami Plan Tipolojisi, Herat Ulu Cami, Malatya Ulu Cami, Anadolu Selçuklu Mimarisi, mimari karşılaştırma

Comparative Analysis of the Architectural Plans of the Great Mosques of Malatya and Herat

Ghazal Mohtasebzada¹, Assist. Prof. Dr. Murat Arapoğlu²

¹Master's Student, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0009-0004-7311-652X, ghazal.mohtasebzada@ogr.gelisim.edu.tr

²Assistant Professor, Istanbul Gelişim University, ORCID: 0000-0002-1518-782X, marapoglu@gelisim.edu.tr

ABSTRACT

A mosque symbolizes the city as Dar al-Islam, and its design varies by region. During the Islamic conquests in the early 11th century, many different mosque designs were built in Anatolia, including the four-iwan and courtyard plans developed by the Great Seljuks. The Great Mosque of Malatya, built during this period, is the only building of its kind. The Great Mosque of Herat, built in Central Asia around the same time, has a similar design. It's interesting that this design isn't used much in Anatolia, and it's not clear if it was used in Central Asia later on. This study compares the Great Mosques of Malatya and Herat, like their design and construction, and highlights the differences. A review of existing literature looks at the architectural features. A comparative analysis is used to highlight the differences and challenges. The Great Mosque of Malatya's unique features, like the dome's placement in front of the mihrab, the iwan, and the courtyard, are emphasized. The study compares and contrasts the two mosques and the impact of the great Seljuk architectural tradition on Diyâr-ı Rûm. The analysis delves into the use of the plan type featuring a dome positioned before the mihrab, iwan, and courtyard in edifices other than the Great Mosque of Malatya, offering a comprehensive evaluation of its design and architectural significance. The Great Mosque of Herat stands out for its multifunctional design and monumental presence, while the Great Mosque of Malatya is notable for its simplicity. Despite common features, the two mosques differ in superstructure systems, minaret positioning, and functional intricacies. In 13th century Anatolia, while the four iwan plan type was not preferred for reasons such as social life, mosques with this scheme continued to be built in Central Asia during the Ghorlu and then Timurid periods for reasons such as preference, deep-rooted traditions, climatic conditions and the understanding of monumentality.

Keywords: Mosque Plan Typology, Great Mosque of Herat, Great Mosque of Malatya, Anatolian Seljuk Architecture, architectural comparison

Modern Konutun Temsilini Arkitekt Dergisi'nde Yayınlanan Projeler Üzerinden Okumak

Gökçe Çakır¹

¹İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, ORCID: 0009-0009-8082-2023
gokce.cakir@yeniyuzyil.edu.tr

ÖZET

Mimarlık üretimi, düşünsel bir edim olarak başlayıp inşa eylemine kadar uzanan çok aşamalı bir süreçtir. Bu sürecin en önemli adımlarından biri tasarımın kağıda aktarılarak somut bir temsile dönüşmesidir. Temsil, mimari tasarımın ardındaki zihinsel süreci somutlaştıran bir adım olarak karşımıza çıkar. Temsil yöntemleri, tıpkı mimarlık pratiği gibi, tarihsel süreçte yaşanan gelişmelerden ve akımlardan etkilenmiştir. Günümüzde plan, kesit, görünüş gibi geleneksel yöntemlerin yanı sıra; perspektif, üç boyutlu görseller, diyagram, animasyon, fotoğraf, kolaj, montaj gibi çeşitli yöntemler mimari temsilin aracı haline gelmiştir.

20. yüzyılda ortaya çıkan Modern Mimarlık akımının etkileri Türkiye'de 1930'lardan sonra görülmüştür. 1923 yılında Cumhuriyet'in ilanının ardından modern bir toplum inşa etme amacıyla için birçok farklı alanda yenilikler gerçekleştirilmiştir. Halkın modern bir yaşantıyı benimsemesi için modern konutun tasarımı önemsenmiştir. Modern konutun yaygınlaşması için dönemin önemli haberleşme kaynakları olan dergilerde ve gazetelerde konut projeleri paylaşılmıştır. Modern ev yaşantısına dair görüş yazıları, görseller ve konut projeleri paylaşılarak halk özendirilmeye çalışılmıştır. Dergiler içerisinde modern konutların plan, görünüş, perspektif çizimleri yer almıştır. Dönemin mimari projelerin ve görüş yazılarının paylaşıldığı önemli basılı kaynaklardan biri olan Arkitekt Dergisi'nde de çok sayıda modern konut projesi yer almıştır. Bu yazıların bir kısmında konutların çizimlerinin yanı sıra fotoğraflarına da yer verildiği görülmüştür.

Modernizm akımı ile birlikte imgenin hayatımızdaki önemi artmıştır. Bu sebeple temsil yöntemleri o dönemden başlayarak zaman içerisinde gelişim göstererek önemli bir yere sahip olmuştur. Çalışmada, modern konut projelerini paylaşmak için kullanılan temsil yöntemleri araştırılmıştır. 1931-1980 yılları arasında yayınlanan Arkitekt Dergisi'nde yer alan konut projeleri taranmıştır. Konut projelerinde kullanılan teknik çizimler ve basılan görseller incelenmiştir. Modern konutun temsiline kullanılan araçların değişimi, bu projelerin görsel materyalleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modern konut, temsil, mimari temsil, Arkitekt Dergisi, modern mimarlık

Reading the Representation of Modern Housing Through Projects Published in Arkitekt Magazine

Gökçe Çakır¹

¹*Istanbul Yeni Yüzyıl University, ORCID: 0009-0009-8082-2023
gokce.cakir@yeniyuzyil.edu.tr*

ABSTRACT

Architectural production is a multi-stage process that starts as an intellectual act and extends to the construction process. One of the most important steps in this process is to transfer the design to paper and turn it into a concrete representation. Representation is a step that embodies the mental process behind architectural design. Representation methods, just like the practice of architecture, have been influenced by developments and movements in the historical process. Today, in addition to traditional methods such as plan, section, and elevation, various techniques such as perspective, three-dimensional visuals, diagrams, animation, photography, collage, and montage have become tools of architectural representation.

Emerging in the 20th century, the effects of the Modern Architecture movement were seen in Turkey after the 1930s. In 1923, after the proclamation of the Republic, innovations were realized in many different fields to build a modern society. For the public to adopt a modern life, the design of modern housing was emphasized. To spread modern housing, housing projects were shared in magazines and newspapers, which were important sources of communication. Articles, images, and projects on modern life were shared to encourage humans. Plans, views, and perspective drawings of modern houses were included in the magazines. Arkitekt Magazine, one of the most important sources of architectural projects and articles of the period, also featured many modern housing projects. It was observed that some of these articles included photographs as well as drawings of the houses.

With the modernism movement, the importance of the image in our lives has increased. For this reason, representation methods have had an important place by developing over time starting from that period. In this study, the representation methods used to share modern housing projects were investigated. The housing projects in Arkitekt Magazine published between 1931 and 1980 were scanned. Technical drawings and printed images used in housing projects were analyzed. The change in the tools used in the representation of modern housing is evaluated through the visual materials of these projects.

Keywords: Modern housing, representation, architectural representation, Arkitekt Magazine, modern architecture

Erken Cumhuriyet Dönemi Süreli Yayınları Üzerinden Dönemin Mimari Kültürüne Dair Bir Okuma: *Arkitekt* (*Mimar*) ve *Muhit* Dergilerinin Karşılaştırmalı Analizi

Eda Nur Dalgıç¹

¹İstanbul Teknik Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-9965-325X
dalgic15@itu.edu.tr

ÖZET

Mimari kültür, fiziksel eserler ve kitap olarak yayınlanan mimari metinler haricinde belirli periyotlarda yayınlanan dergiler aracılığıyla da ortaya koyulmaktadır. Süreli yayınlar mimari söylemlerin yaygınlaştırılması ve geniş kitlelere ulaştırılması açısından önemli bir araç teşkil eder. Osmanlı'da mimari konulardan mesleki bağlamda bahseden dergiler 20. yüzyıl başlarından itibaren görülmeye başlar. Cumhuriyet döneminde mimari süreli yayınların ortaya çıkışı ise ilk olarak Mimar ismiyle yayın hayatına başlayan *Arkitekt* dergisi ile 1931 yılında gerçekleşir. Mesleki anlamda mimari yayınlar yapan dergilerin yanı sıra birçok farklı konuda içerik üreten aile dergilerinde de mimariyle ilgili yazılar yer alır. Türkiye bağlamında aile dergileri cumhuriyetin ilanıyla birlikte toplumu modernleştirme ve Batılılaştırma çabaları için, geniş kitlelere ulaşabilmeleri nedeniyle, kullanışlı bir mecra olarak görülür. Bu amaçla yayınlanan dergiler arasında *Muhit: Resimli Aile Mecmuası* önemli bir yere sahiptir. *Muhit* 1928 yılının Kasım ayından, Harf Devrimiyle örtüşen yayın hayatının başlangıcından, 1933 Mayıs'taki son sayısına değin inkılaplara dair ideolojik yazılardan, edebiyata, spora, bilimsel gelişmelere, ev hayatı ve modaya kadar çok geniş bir içerik sunmuştur. Bu bağlamda *Arkitekt* ve *Muhit* gibi, biri yerli mimarlar için eğitici ve seslerini duyurabilecekleri bir mecra sağlamayı, diğeri ise yeni mimari kültürün halk tabanına inmesini amaçlayan iki derginin karşılaştırılması hem mimarinin farklı taraflar, mimar ve işvereni olan kitle, tarafından nasıl görüldüğünün anlaşılmasına yardımcı olacak hem de yeni mimarinin toplumca benimsenmesi için verilen çabayı göstererek 1920'li yılların sonu 1930'ların başındaki mimari kültüre ilişkin kapsayıcı bir bakış açısı sunacaktır. Araştırma için *Muhit* dergisinin Kasım 1928'den Mayıs 1933'e kadar yayınlanan 54 sayısından, 1932 yılı Mayıs ve Ekim ayları arasında yayınlanan ama erişilemeyen altı sayısı hariç, toplamda 48 sayısı Wikilala Veritabanı ve Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Arşivi üzerinden taranmıştır. *Arkitekt* dergisinin ise *Muhit* ile aynı dönemde yayınlanan sayılarına yani Ocak 1931 ve Mayıs 1933 tarihleri arasında çıkarılmış toplam 29 sayısına Mimarlar Odası *Arkitekt* Veritabanı ve İstanbul Teknik Üniversitesi Süreli Yayınlar Kütüphanesi aracılığıyla bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Arkitekt*, dergi, mimarlık, *Muhit*, süreli yayın

Reading the Early Republican Architectural Culture Through Periodicals: A Comparative Analysis of *Arkitekt* (*Mimar*) and *Muhit* Magazines

Eda Nur Dalgıç¹

¹Istanbul Technical University, ORCID: 0000-0002-9965-325X
dalgic15@itu.edu.tr

ABSTRACT

In addition to physical works and architectural texts published as books, architectural culture is also presented through magazines. Periodicals constitute an important tool for disseminating architectural discourses by reaching a wide audience. In Turkey's context, magazines that professionally discussed architectural issues began to appear in the early 20th century during the Ottoman era. In the Republican period, architectural periodicals first emerged in 1931 with the *Arkitekt* magazine, which began its publication life under the name *Mimar*. Besides the magazines that published architectural texts in a professional sense, articles about architecture were also included in family magazines. Family magazines were a useful medium for the efforts to modernize and Westernize the society in Republican Turkey. Among the family magazines, *Muhit* holds an important place. From its beginning in November 1928, coinciding with the Turkish Alphabet Reform, until its last issue in May 1933, *Muhit* provided a wide range of content including architecture. In this regard, comparing two periodicals, *Arkitekt*, which aimed to provide an education and communication medium for local architects, and *Muhit*, which intended to introduce the new architectural culture to the public, will provide a comprehensive perspective on the architectural culture of the late 1920s and early 1930s for different parties and show the efforts made for the social acceptance of the new architecture. For the research, a total of 48 issues of *Muhit* magazine, out of 54 issues published between November 1928 and May 1933, excluding the inaccessible six issues between May and October 1932, were scrutinized via the Wikilala Database and the Turkish National Library Periodicals Archive; and 29 issues of *Arkitekt* magazine published in the same period as *Muhit*, between January 1931 and May 1933, were examined via the Turkish Chamber of Architects' *Arkitekt* Database and the Istanbul Technical University Periodicals Library.

Keywords: Architecture, *Arkitekt*, journal, *Muhit*, periodical

Mersin Tekke Köy Okulu ve Ek Yapıları

Büşra Orkan¹, Ayşe Manav²

¹Toros Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-8821-4297, busra.orkan@toros.edu.tr

²Toros Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-3290-742X, ayse.manav@toros.edu.tr

ÖZET

Cumhuriyet'in kuruluşunun ardından yerelden bütüne tüm ülkeyi kaldırmak amacıyla köylerde eğitim ve öğretimin yapılması fikri hayata geçirilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında halkın da katılımıyla biçimlenen köy okulları yurdun her yerinde hızlı bir şekilde inşa edilmiştir. Dönemin anlayışını, politikalarını, ekonomisini ve yapım tekniğini yansıtan köy okulları, taşınmaz kültür varlığı değeri taşımaktadır. Cumhuriyet dönemi Köy Okulları önemli bir kültürel ve mimari mirası temsil etmektedir. Ülkenin geneline yayılmış bir yapı türü olan köy okullarının çoğu günümüzde atıl biçimde varlığını sürdürmektedir. Mersin ili Akdeniz ilçesinde bulunan Tekke Köy Okulu, Cumhuriyet dönemi köy okulu örneklerinden biridir. Maarif ve köy halkı tarafından 1944'te başlayan Tekke Köy Okulu inşası, 1948'de tamamlanmış ve yapı öğretime açılmıştır. Girişi okul bahçesine bakan yapı; 3 derslik, 1 öğretmen odası ve 1 öğretmen evinden oluşmaktadır. 1795 m²'lik bir alana yayılan okul yerleşkesinde; oyun alanı, uygulama bahçesi, tuvaletler, çeşme, Atatürk büstü ve müstakil bir öğretmen evi yer almaktadır. Okul 1955 yılında onarım geçirmiş, 1958'de ise köy halkı tarafından müstakil bir öğretmen evi yaptırılmıştır. Tekke Köyü İlkokulu'nun Asım Mutlu ve Ahsen Yapanar'ın Sıcak İklim Tipi Köy Okulu tip projesi esas alınarak inşa edildiği görülmektedir. Köy Okulları Proje Müsabakası'nı (1941) kazanan Mutlu ve Yapanar'ın tip proje önerisi, Schütte-Lihotzky'nin yaklaşımını yansıtmaktadır. Schütte-Lihotzky, köy okullarının; iklim bölgesi, inşaat malzemesi, öğrenci ve öğretmen sayısına bağlı olarak planlanması ve yerel halkın katılımıyla inşa edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Cumhuriyet dönemi köy okulu tip projeleri; konum, iklim bölgesi, yapım malzemesi ve ihtiyaca göre büyüklük ve planlama olarak değişiklik göstermektedir. Bu durum, yapıları yere özgü ve biricik kılmaktadır. Yapı çeşitliliğini ve müdahaleleri ortaya koymak adına köy okullarının belgelenmesi, mimarlık tarihi açısından önemli görülmektedir. Özgün ve yerel yapım sistemlerini yansıtan Tekke Köy Okulu, bir Cumhuriyet dönemi mimarlık mirası niteliği taşımaktadır. Çalışma, Cumhuriyet dönemi köy okullarından Tekke Köy Okulu ve ek yapılarını belgeleyerek mimari mirası koruma çalışmalarına katkıda bulunmayı amaçlar.

Anahtar Kelimeler: Köy okulu, okul, cumhuriyet dönemi, tip proje, mimari miras

Mersin Tekke Village School and Annexes

Büşra Orkan¹, Ayşe Manav²

¹Toros University, ORCID: 0000-0001-8821-4297, busra.orkan@toros.edu.tr

²Toros University, ORCID: 0000-0002-3290-742X, ayse.manav@toros.edu.tr

ABSTRACT

After the foundation of the Republic, the idea of education and training in villages was implemented in order to develop the whole country from the local to the whole. Village schools, which were shaped with the participation of the public in the first years of the Republic, were built rapidly throughout the country. Reflecting the understanding, policies, economy and construction technique of the period, village schools are immovable cultural heritage. Village Schools of the Republican period represent a significant cultural and architectural heritage. Most of the village schools, which are a type of building spread throughout the country, continue to exist in an idle form today. Tekke Village School, located in the Akdeniz district of Mersin province, is one of the examples of village schools of the Republican period. The construction of Tekke Village School, which was started in 1944 by the Ministry of Education and the village community, was completed in 1948 and the building was opened for education. The building with its entrance facing the school garden consists of 3 classrooms, 1 teacher's room and 1 teacher's house. Spread over an area of 1795 m², the school campus includes a playground, a practice garden, toilets, a fountain, a bust of Atatürk and a detached teacher's residence. The school was repaired in 1955 and a detached teacher's house was built by the village community in 1958. It is seen that Tekke Village Primary School was built based on Asım Mutlu and Ahsen Yapanar's Warm Climate Type Village School typical project. The typical Project proposal of Mutlu & Yapanar, who won the Village Schools Project Competition (1941), reflects Schütte-Lihotzky's approach. Schütte-Lihotzky emphasised that village schools should be designed depending on the climate zone, construction material, number of students and teachers, and should be built with the participation of the local community. Republican period village school typical projects varies in size and planning according to location, climate zone, construction material and requirements. This situation makes the buildings site-specific and unique. Documentation of village schools in order to demonstrate building diversity and interventions is considered critical in terms of architectural history. Tekke Village School, which reflects the original and local construction methods, is an architectural heritage of the Republican period. The study aims to contribute to architectural heritage conservation efforts by documenting Tekke Village School and its annexes.

Keywords: Village school, school, republican period, typical project, architectural heritage

Yıldız Saray'ında 25 Yıllık Geçici Bir Strüktür: İane Sergi Binası

Sümeysra Adıgüzel¹

¹*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tarihi*

Yüksek Lisans Programı

ORCID: 0009-0009-9674-6539, E-posta: adiguzel20@itu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, II. Abdülhamid döneminde Yıldız Sarayı bahçesinde geçici bir yapı olarak kurulan, ancak 25 yıl boyunca varlığını sürdüren tam adı Evlâd-ı Şühedâ ve Malûlîn-i Guzât-ı Asâkir-i Şâhane olan İane Sergi binasını ele almaktadır. İane sergi binasını ele alan kaynakların sınırlı olması, yani ikincil kaynaklarda karşılaştığımız yetersiz bilgi ve mimarıyla ilgili tek bir ismin olma ihtimali ile karşılaştığımız için bu çalışmanın Osmanlı arşiv belgelerine dayanarak yapılması gerekli görülmüştür. İane Sergisi, 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nda şehit düşen askerlerin ailelerine ve yaralı gazilere yardım sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Çalışma, sergi binasının tarihi, mimari özellikleri ve zamanla kazandığı farklı işlevleri incelemektedir. İlk bölümde, Osmanlı'daki "iane" kavramı, serginin hazırlık süreci ve sergilenen eşyalar hakkında kısa bir bilgi verilecektir. İkinci bölümde, binanın konumu, mimarının kim olduğu konusundaki ihtimaller ve harcanan giderleri gösteren Osmanlı arşiv belgelerindeki masraf cetvelleri üzerinden değerlendirme yapılacaktır. Özellikle ikincil kaynaklarda İtalyan mimar Raimondo d'Aronco'nun bu binayı tasarlamış olabileceği ihtimalinin olması ve masraf cetvellerinde "ebniye-i mezkure kalfası" olarak geçen "Franc" adında farklı bir ismin olması konuşulacaktır. Son bölümde ise, sergi binasının tamamlanmasının ardından geçirdiği işlevsel değişimler incelenecektir. Sergi binası, başlangıçta bir yardım etkinliğine ev sahipliği yapmış olsa da sonraki yıllarda fotoğraf odası, kumandanlık dairesi ve mektep gibi farklı işlevlerle kullanılmıştır. Bu yeniden işlevlendirme sayesinde sergi binası varlığını uzun süre devam ettirmiştir. Bu çalışma, binanın geçici bir yapı olmasına rağmen 25 yıl boyunca ayakta kalmasının nedenini işlev farklılıklarıyla birlikte ele alıyor ve aynı zamanda mimarıyla ilgili yeni bir çıkarımda bulunarak literatüre bir isim kazandırmış oluyor.

Anahtar Kelimeler: Yıldız Sarayı, İane Sergisi, Raimondo d'Aronco, Franz Van Ophem, 1897 Türk-Yunan Savaşı.

A Temporary Structure in Yıldız Palace for 25 Years: The İane Exhibition Building

Sümeýra Adıgüzel¹

*¹Master's Student, Istanbul Technical University, Faculty of Architecture, Graduate Program in
Architectural History
ORCID: 0009-0009-9674-6539, adiguzel20@itu.edu.tr*

ABSTRACT

This study examines the İane Exhibition Building, originally constructed as a temporary structure in the gardens of Yıldız Palace during the reign of Sultan Abdulhamid II but which remained in existence for 25 years. The full name of this structure was Evlâd-ı Şühedâ ve Malûlîn-i Guzât-ı Asâkir-i Şâhane İane Exhibition Building. Because of the limited secondary sources addressing the İane Exhibition Building—particularly the insufficient information available, and the uncertainty regarding its architect—this study has been considered necessary to conduct with basing on Ottoman archival documents. The İane Exhibition was organized to provide aid to the families of soldiers who lost their lives and to wounded veterans of the 1897 Ottoman-Greek War. This study explores the building's historical background, architectural characteristics, and subsequent functional transformations. The first section introduces the concept of “iane” in the Ottoman context, the exhibition's preparation process, and the items displayed. The second section evaluates the building's location, possible architects, and expenditures recorded in the Ottoman archival documents. Especially secondary sources interest the possibility that the building was designed by the Italian architect Raimondo d'Aronco. However, this study mentions of a different name—“Franc,” referred to as the “ebniye-i mezkure kalfası” (foreman of the aforementioned building)—in the expenditure records. The final section examines the functional transformations the building underwent following the completion of the exhibition. While originally hosting a charitable event, the building was later repurposed as a photography room, a command office, and a school, among other functions. This adaptive reuse allowed the structure to endure far beyond its intended temporary status. By analyzing the reasons behind the longevity of this temporary structure, this study not only sheds light on its extended lifespan but also contributes to the academic literature by offering a new perspective on its architect.

Keywords: Yıldız Palace, İane Exhibition, Raimondo d'Aronco, Franz Van Ophem, 1897 Ottoman-Greek War

Yıldız Sarayı'nda Surre-i Hümayun Alayları: Mekân, Kimlik ve Temsilîyet

Abdulkerim Bozyel¹

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Mimarlık Tarihi Bölümü, İstanbul Teknik Üniversitesi
ORCID: 0009-0004-1835-199X, bozyel23@itu.edu.tr

ÖZET

Yıldız Sarayı'nda düzenlenen Surre-i Hümayun Alaylarının mekânsal organizasyonu ve Osmanlı Devleti'nin dini, siyasi ve diplomatik temsiliyeti üzerindeki etkileri devletin son çeyreğinde giderek artmıştır. Surre Alayları, Osmanlı padişahlarının Mekke ve Medine'ye yönelik dini sorumluluklarının ötesinde, özellikle II. Abdülhamid döneminde Osmanlı'nın dönüşen kimliğini ve sultanın halifelik otoritesini güçlendiren önemli bir araç haline gelmiştir. Surre-i Hümayun Alaylarının kökeni, İslam dünyasında Abbasilere kadar uzanırken Osmanlı'da ise Yıldırım Bayezid ile başlamış ve Yavuz Sultan Selim'in hilafet makamını Osmanlı ile bütünleştirmesiyle törenler sistematik bir boyut kazanmıştır. II. Abdülhamid döneminde, 19. yüzyılın sonlarında Eric Hobsbawm'ın ifade ettiği gibi, irrasyonel unsurlar kitlesel yönetim aracı haline gelmiş ve bu törenler farklı bir boyut kazanmıştır. Avrupa'da bu pratikler, halkın sadakatini kazanmak ve toplumsal düzeni korumak amacıyla kullanılırken; Osmanlı ve İran gibi yarı sömürge bölgelerde ise uluslararası alanda eşitlik göstermek ve yerel ölçekte devlet ile toplum arasındaki bağı güçlendirmek hedeflenmiştir. Yıldız Sarayı'nın iç ve dış mekânsal düzenlemeleri ve saray haremî ve teşrifatının yoğun ilgisiyle bu törenler daha da görünür hale getirilmiştir. Yıldız Sarayı'nın harem bahçesi, avluları ve tören güzergâhı üzerindeki alanları, ritüellerin sahnelenmesinde birer durak rolü oynamış, törenlerin dini ve sosyal etkisini artırmıştır. Araştırma, Surre-i Hümayun Alaylarının, Yıldız Sarayında mekânsal ve temsilsel olarak diğer saraylardan nasıl farklılaştığını incelerken aynı zamanda Cuma Selamlığı gibi diğer büyük bir törenle karşılaştırmalı bir şekilde ele almıştır. Cuma Selamlığı, padişahın halkla doğrudan iletişim kurduğu bir tören olarak öne çıkarken, Surre Alayları daha çok Osmanlı'nın kutsal topraklarla bağı ve dini liderliğini vurgulamıştır. Sonuç olarak, Surre-i Hümayun Alayları, Osmanlı Devleti'nin dini kimliğine bağlı ve hilafet otoritesinin temsili açısından büyük önem taşımaktadır. Yıldız Sarayı'nın bu törenlerdeki rolü, törenlerin yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda ideolojik bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Araştırma, törenlerin mekânsal düzenlemeleri üzerinden nasıl farklılaşarak sultanın halkla ve İslam dünyasıyla nasıl bir ilişki kurmaya çalıştığını analiz ederek literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yıldız Sarayı, Surre Alayı, mekân, tören, temsiliyet

The Surre-i Hümayun Processions at Yıldız Palace: Space, Identity, and Representation

Abdulkerim Bozyel¹

¹Master's Student, Department of Architectural History, Istanbul Technical University
ORCID: 0009-0004-1835-199X, bozyel23@itu.edu.tr

ABSTRACT

The spatial organization of the Surre-i Hümayun processions held at Yıldız Palace and their impact on the Ottoman Empire's religious, political, and diplomatic representation gained prominence in the final quarter of the empire. Beyond expressing the sultan's religious responsibilities toward Mecca and Medina, the processions—especially during the reign of Abdülhamid II—became a crucial tool for reinforcing the caliphate and reshaping imperial identity. While the origins of the Surre-i Hümayun date back to the Abbasid period, in the Ottoman context they began with Bayezid I and became more institutionalized after Yavuz Sultan Selim integrated the caliphate into the empire. In the late 19th century, as Eric Hobsbawm notes, irrational elements became instruments of mass control. In Europe, such practices aimed to ensure loyalty and maintain public order, whereas in semi-colonial regions like the Ottoman Empire and Iran, they were employed to project international parity and reinforce state-society ties. Within this framework, Yıldız Palace gained visibility as a ceremonial stage. Its interior and exterior arrangements, the involvement of the harem, and the ceremonial protocol all contributed to this visibility. The harem garden, palace courtyards, and processional routes functioned as spatial stations enhancing the religious and social impact of the rituals. This study examines how the Surre processions at Yıldız differed spatially and symbolically from those of other palaces, particularly in comparison with the Friday Procession (Cuma Selamlığı). While the latter emphasized the sultan's direct contact with the people, the Surre processions underlined the Ottoman Empire's spiritual ties to the holy lands. Ultimately, the Surre-i Hümayun processions served not only religious and functional roles but also acted as ideological instruments of imperial representation. By analyzing their spatial choreography at Yıldız Palace, this research aims to contribute to the understanding of how the Ottoman state redefined its identity and projected power in the late 19th century.

Keywords: Yıldız Palace, Surre Procession, space, ceremony, representation.